ISSN 0857 - 0086

วารสาร

ห้องสมุด

T.L.A. Bulletin

ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2536

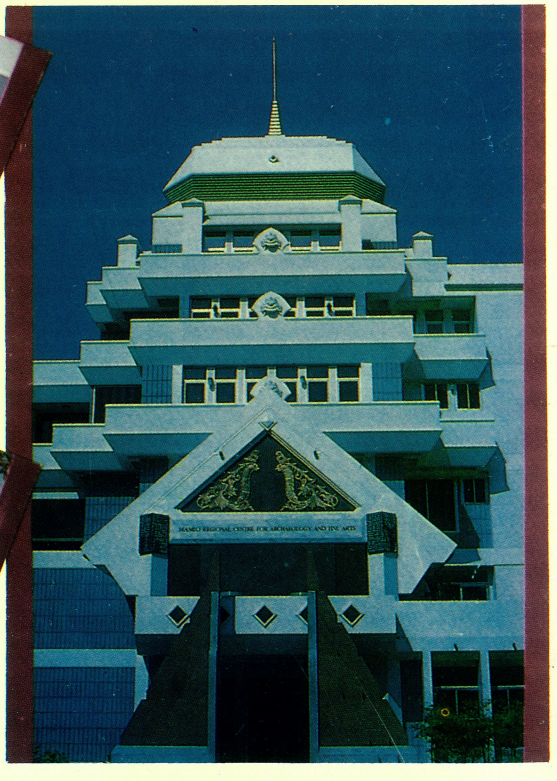

งสมุดโบราณคดี ของศูนย์โบราณคดีและวิจิตรศิลป์แห่งเอเชียฯ

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ในพระราชูปถัมภ์ ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

รายนามคณะกรรมการบริหารประจำปี พ.ศ. 2536 - 2537

คุณหญิงแม้นมาส	ชวลิต
นางธารา	กนกมณี
นางวิภา	โกยสุขโข
นางนงลักษณ์	สุวรรณกิจ
นางเย็นฤดี	สัชฌุกร
นางสาวกานต์มณี	ศักดิ์เจริญ
นางสาวรุ้งทิพย์	ห่อวโนทยาน
นายสมบูรณ์	แก่นตะเคียน
นางผ่องพันธ์	รัตนภูษิต
นางสาวพิมพ์รำไพ	เปรมสมิทธิ์
นางสาวทัศนา	หาญพล
นางจุรี	อุศุภรัตน์
นายวรพจน์	วีรพลิน
นางนันทา	วิทวุฒิศักดิ์
นางวรรณี	ศิริสุนทร
นางเรณู	เปียซื่อ
นางขนิษฐ์	ตัณฑวิรัตน์
นางสาวชุติมา	สัจจานันท์
นางสาวสุภัทรา	ฉัตรเงิน
นางยุพดี	ต่อบุญย์ศุภชัย
นางสุวคนธ์	ศิริวงศ์วรวัฒน์
นายรัถพร	ชังชาดา
นายสันติ	ทองประเสริฐ
นางเอมอร	ศรีนิลทา
นายชัชวาลย์	วงษ์ประเสริฐ

นายกสมาคม	
อุปนายก	คนที่ 1
อุปนายก	คนที่ 2
เหรัญญิก	คนที่ 1
เหรัญญิก	คนที่ 2
บรรณารักษ์	
ปฏิคม	
นายทะเบียน	
ประธานแผนกวิเทศสัมพันธ์	
ประธานแผนกวิชาการ	คนที่ 1
ประธานแผนกวิชาการ	คนที่ 2
ประธานแผนกประชาสัมพันธ์	คนที่ 1
ประธานแผนกประชาสัมพันธ์	คนที่ 2
ประธานแผนกจัดทำวารสาร	
ประธานแผนกจัดพิมพ์	
ประธานแผนกแลกเปลี่ยนหนังสือและสิ่งพิมพ์	
ประธานแผนกหาทุน	
ประธานแผนกวิจัยและพัฒนา	
ประธานแผนกนิเทศห้องสมุด	
ประธานแผนกมาตรฐานห้องสมุด	
กรรมการ	
กรรมการ	
กรรมการ	
กรรมการและเลขานุการ	คนที่ 1
กรรมการและเลขานุการ	คนที่ 2

นางวรรัตน์ ศรีน้ำเงิน เลขานุการบริหาร

วารสาร
ห้องสมุด

วารสารวิชาการรายสามเดือนของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ใน พระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

วัตถุประสงค์

1.ส่งเสริม และ เผยแพร่ความรู้ ความคิดในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ สารนิเทศศาสตร์ และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

2. เผยแพร่ผลการทดลอง การค้นคว้า และ การวิจัยของสถาบันที่เกี่ยวข้อง

3. เป็นสื่อกลางในการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกและผู้สนใจ

กำหนดออก

ปีละ 4 ฉบับ (มกราคม - มีนาคม , เมษายน - มิถุนายน กรกฎาคม-กันยายน , ตุลาคม - ธันวาคม)

อัตราค่าสมาชิก

จำหน่ายปลีกฉบับละ 40 บาท สมาชิกรายปี ปีละ 150 ให้เปล่าสำหรับ สมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ ติดต่อขอรับ และ สมัครเป็นสมาชิกได้ที่ นางวรรัตน์ ศรีน้ำเงิน สำนักงานสมาคม สมาชิก และ ผู้สนใจต้องการเผยแพร่ความรู้ หรือ แสดงความคิดเห็น โปรดส่งเรื่องไปที่ นาง นันทา วิทวุฒิศักดิ์ ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ถ . อิสรภาพ เขต ธนบุรี กรุงเทพ ฯ 10600 โทร . 4666662 - 4 ที่บ้าน 4114981 4129878

วารสารห้องสมุดยินดีรับบทความจากผู้อ่านทุกท่าน การส่งบทความตีพิมพ์ โปรดแจ้งประวัติการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ การงานของผู้เขียน พร้อมทั้งชื่อตัว นามสกุล ชื่อบทความเป็นภาษาอังกฤษ และ สถานที่ทำงาน หรือ ที่อยู่ติดต่อได้ ความยาวของบทความประมาณ 10 - 15 หน้า มีการอ้างอิงตามหลักวิชาการ บทความที่มีภาพประกอบ ขอให้ส่งภาพที่ชัดเจนมาด้วย และ โปรดเก็บสำเนาต้นฉบับเอาไว้ด้วย คณะผู้จัดทำจะไม่ส่งคืนต้นฉบับให้แก่ผู้เขียน

ข้อคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นความคิดเห็นของผู้เขียนแต่ละท่านซึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกับความคิดเห็นของสมาคมและคณะผู้จัดทำ

การนำบทความไปตีพิมพ์ ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากบรรณาธิการ

ที่ปรึกษา

คณะกรรมการบริหารสมาคม

บรรณาธิการบริหาร

นันทา วิทวุฒิศักดิ์

บรรณาธิการประจำฉบับ

นันทา วิทวุฒิศักดิ์

กองบรรณาธิการ

1.ฉวีวรรณ คูหาภินันทน์

2.นิโลบล วรรณปก

3.สุนิตย์ เย็นสบาย

4.ชุติมา สัจจานันท์

5.วิภา โกยสุขโข

6.จุมพจน์ วนิชกุล

7.วรรณี ศิริสุนทร

8.รุ้งทิพย์ ห่อวโนทยาน

9.เฉลียว พันธุ์สีดา

10.วศิน ชูประยูร

11.สุชุม เฉลยทรัพย์

ออกแบบปก

ธีรานันท์ วิทวุฒิศักดิ์

บรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณา

วรรัตน์ ศรีน้ำเงิน

สำนักงาน

273 , 275 เชิงสะพานลอยสุทธิสาร

ถนน วิภาวดีรังสิต

พญาไท ก.ท.ม. 10400

โทร. 2712084 , 2710291

พิมพ์ที่

รุ่งวัฒนา 293/10-14

ถนน อิสรภาพ ธนบุรี

ก.ท.ม. โทร . 4660058

EXECUTIVE BOARD OF THE THAI ASSOCIATION 1993 - 1994

Khunying Maenmas	Chavalit	*President*
Mrs.Thara	Kanakamani	*Vice President I*
Mrs.Vipa	Goysookho	*Vice President II*
Mrs.Nonglak	SuvarnaKich	*Treasurer I*
Mrs.Yenruedee	Sachukorn	*Treasurer II*
Miss Karnmanee	Suckcharoen	*Librarian*
Miss Rungtip	Hovanotayan	*Chairman of Hospitality*
Mr.Somboon	Kantakian	*Chairman of Membership*
Mrs.pongpan	Rattanabusit	*Chairman of Foreign Relations*
Miss Pimrumpai	Premsmit	*Chairman of Continuing Education I*
Miss Tassana	Hanpol	*Chairman of Continuing Education II*
Mrs.Juree	Usuparat	*Chairman of Public Relations I*
Mr.Vorapot	Veraphlin	*Chairman of Public Relations II*
Mrs.Nanta	Vitvuthisak	*Chairman of T.L.A. Bulletin*
Mrs.vannee	Sirisunthorn	*Chairman of Publications*
Mrs.Renoo	Piaseu	*Chairman of Gift and Exchange*
Mrs.Knid	Tantavirat	*Chairman of Fund Raising*
Miss Chutima	Sacchanand	*Chairman of Research Projects*
miss Supatra	Chatngain	*Chairman of Libraly Supervision*
Mrs.Yupadee	Toboonsupachai	*Chairman of Library Standard*
Mrs.Suwakhon	Siriwongworawat	*Member*
Mr.Ratthaporn	Sangtada	*Member*
Mr.Santhi	Thongprasert	*Member*
Mrs.Aim-orn	Srinilta	*Secretary I*
Mr.Chatchawan	Vongprasert	*Secretary II*

THAI LIBRARY ASSOCIATION
273-275 ViPhavadee Rungsit Road , Phyathai , Bangkok 10400
Tel.2712084 , 2710291

ขวัญ

ผู้ที่ได้ทำงาน แล้วได้รับรางวัล ก็นับว่าได้รับประโยชน์และได้รับผลสำเร็จอย่างหนึ่งในชีวิต ซึ่งก็เชื่อได้ว่า ที่ได้รับรางวัลนี้เจ้าตัวก็คงจะถือว่าเป็นการให้กำลังใจสำหรับในงานที่จะทำต่อไป เพราะว่า ไม่ใช่ว่าได้รับรางวัลแล้วก็คงถือว่าจบงานที่ตนจะทำ ไม่ต้องทำต่อไป ถือว่าเป็นกำลังใจที่จะทำงานให้ดีต่อไป แต่ละคนที่กำลังศึกษาก็ตาม จะออกไปทำงานทำการก็ตาม หรือกำลังทำการก็ตาม หรือกำลังทำงานก็ตาม ก็อาจไม่ต้องได้รับรางวัลถึงจะทำงานได้ดี ถ้าหากว่าแต่ละคนตั้งอกตั้งใจและไม่ท้อถอย มีความเพียรอยู่ตลอดเวลา จะได้รับรางวัลหรือไม่ได้รับรางวัล ก็ทำทุกอย่างเต็มที่ อันนี้ก็เป็นหลักของการทำงาน หรือการดำเนินชีวิต

พระบรมราโชวาทของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

T.L.A. Bulletin

ISSN 0857-0086

'T.L.A. BULLETIN' VOL. 37, NO. 3 JULY - SEPTEMBER 1993.

C O N T E N T S

Editorial
Nanta Vitvuthisak
Library development and future trends in Thailand.....1
Thara Kanakamani
In focus:from library to academic resources center...21
Nichet Sunthornpitak
An interview with Dr. Roong Kaewdang.....28
Renoo Piaseu
Form of bibliography in scientific literature.....38
Benjaphat Jaturonruxmi
Information resources.....53
Nanta Vitvuthisak
Miscellany.....59
Bestow the great inventor award.....61
Semeo Regional Center for Achaeology and Fine Arts.62
Nuclear technology add more value to your research.64
History information center.....65
Electronic books.....67
Chaweewan Kuhapinant
Data & facsimile center.....68
The Thai newspaper meseum.....69
Nanta Vitvuthisak
Pop up card.....70
Viraporn Panatkul
ChildrenCast.....74
Art development of children.....75
Peerapong Kulpisarn
Selftrain by children.....84
Reference promotion.....87
Nanta Vitvuthisak

วารสาร
ห้องสมุด
T.L.A. Bulletin ISSN 0857-0086
ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2536

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ
นันทา วิทวุฒิศักดิ์
การพัฒนาห้องสมุดในประเทศไทยและแนวโน้มในอนาคต.....1
ธารา กนกมณี
มุมมอง: จากหอสมุดสู่ศูนย์วิทยบริการ.....21
นิเชต สุนทรพิทักษ์
บทสัมภาษณ์ ดร. รุ่ง แก้วแดง.....28
เรณู เปียซื่อ
รูปแบบของการเขียนบรรณานุกรมเอกสารวิทยาศาสตร์.....38
เบญจภัทร์ จาตุรนต์รัศมี
แนะนำทรัพยากรสารนิเทศ.....53
นันทา วิทวุฒิศักดิ์
ปกิณกะ 59
ถวายรางวัลนักคิดค้นสิ่งประดิษฐ์.....61
ห้องสมุดโบราณคดี ของศูนย์โบราณคดีและวิจิตรศิลป์แห่งเอเชียฯ.....62
เครื่องมือเทคโนโลยีขั้นสูงระดับนิวเคลียร์เพิ่มบทบาทงานวิจัย.....64
ศูนย์ข้อมูลประวัติศาสตร์บอกเล่า.....65
หนังสือพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์.....67
ฉวีวรรณ คูหาภินันทน์
ศูนย์ข้อมูลและโทรสาร.....68
พิพิธภัณฑ์หนังสือพิมพ์ไทย.....69
นันทา วิทวุฒิศักดิ์
Pop up card อุ่นๆ จ๊ะ.....70
วิราภรณ์ ปนาทกุล
มุมเด็ก
ลักษณะพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก.....75
พีระพงษ์ กุลพิศาล
คุณหนูฝึกเองได้.....84
ค้นเรื่องมาเล่า.....87
นันทา วิทวุฒิศักดิ์

ขอบพระคุณในความร่วมมือ

อาจารย์ประยูร หมีทอง อาจารย์สุนิตย์ เย็นสบาย อาจารย์นิโลบล วรรณปก

ช่วยทำ abstract บางส่วน

ธารา กนกมณี

นิเชต สุนทรพิทักษ์

เรณู เปียซื่อ

เบญจภัทร์ จาตุรนต์รัศมี

ฉวีวรรณ คูหาภินันทน์

พีระพงษ์ กุลพิศาล

วิราภรณ์ ปนาทกุล

ร้านหนังสือดอกหญ้า

THANKS THANKS THAN

บทบรรณาธิการ

พบกับวารสารห้องสมุดฉบับใหม่ รูปโฉมใหม่ จากกระดาษปรู๊ฟมาเป็นกระดาษปอนด์ จากสาระสำหรับผู้ใหญ่อย่างเดียวมาสู่สาระสร้างสรรค์สำหรับเด็ก จากจำนวนพิมพ์ 1,000 เล่มมาเป็น 1,500 เล่ม เพราะเรามุ่งมั่นที่จะตอบสนองบุคลากรของชาติทุกระดับ

เราชาวบรรณารักษ์ซึ่งรู้จักหนังสือดีๆมากมาย ได้ความรู้ที่หลากหลายจากทรัพยากรสารนิเทศ การรวมตัวของเราแต่ละกลุ่มน่าจะนำเอาความรู้ ความคิดเห็นเหล่านั้น มาสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่มนุษยชาติ เรากองบรรณาธิการจึงพยายามสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อชนกลุ่มใหญ่ มุ่งมั่นที่จะผูกพันกับเยาวชน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการเสริมสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพให้แก่ประเทศชาติ

ความมุ่งมั่นของพวกเราจะสัมฤทธิ์ผลได้ต่อเมื่อพวกท่านร่วมมือ ร่วมใจกับเราหลายๆด้าน อาทิ เขียนบทความ ข้อคิดเห็นดีๆมาให้ ช่วยกันสมัครเป็นสมาชิกสมาคมห้องสมุดฯ สมาชิกวารสารห้องสมุด และที่สำคัญที่สุดคือ ช่วยกันเผยแพร่พร้อมทั้งชักชวนเพื่อนญาติ ฯลฯ ทั้งที่เกี่ยวข้อง และไม่เกี่ยวข้องมาเป็นสมาชิกวารสารห้องสมุดให้มากๆ เพราะวารสารนี้ทำสำหรับคนทุกระดับ ช่วยกันจรรโลงไว้ซึ่งความก้าวหน้าทางวิชาการหน่อยนะคะ

นันทา วิทวุฒิศักดิ์
บรรณาธิการประจำฉ

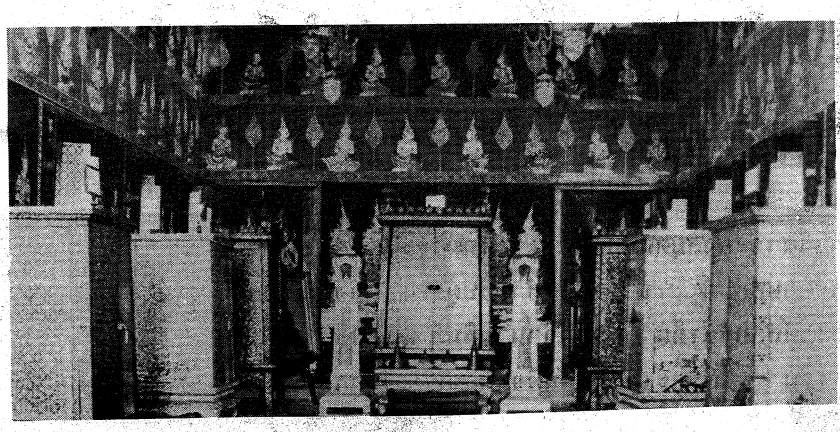

หอพระมณเฑียรธรรม

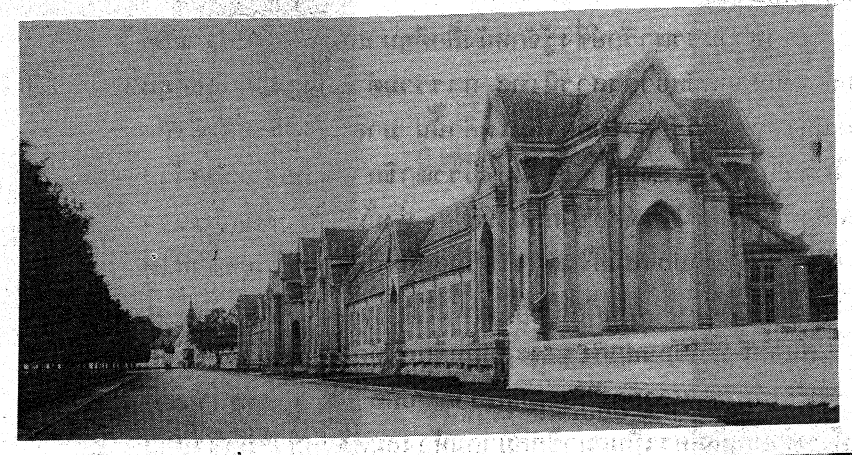

หอสมุดแห่งชาติ
สนามหลวง

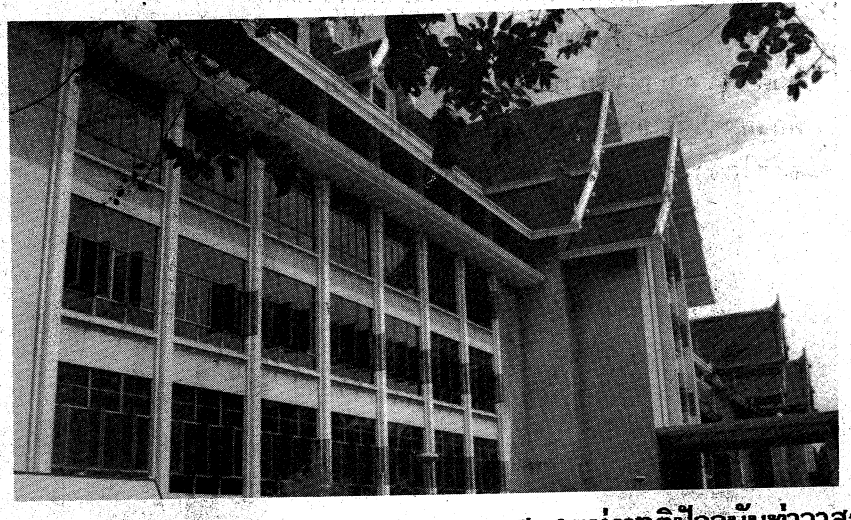

หอสมุดแห่งชาติปัจจุบันท่าวาสุกรี

การพัฒนาห้องสมุดของประเทศไทย และแนวโน้มในอนาคต

สาระสังเขป

คำว่า"หอหลวง"หรือRoyal library เป็นคำที่รู้จักกันดี ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์ เดิมหอหลวง เป็นที่เก็บพระราชประวัติของกษัตริย์ เก็บพงศาวดารและเอกสารสำคัญๆ ในพ.ศ.2326 ระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้ทรง สร้างห้องสมุด ในพระบรมมหาราชวังสำหรับ เป็นที่เก็บพระคัมภีร์และต้นฉบับตัวเขียน และทรง นับสนุนการก่อสร้างห้องสมุดในวัด ในปี พ.ศ. 2448 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รงสร้างหอพระสมุดวชิรญาณและกลายเป็นหอสมุด เห่งชาติ เปิดให้บริการแก่ประชาชนทั่วไป โดยใช้ ื่อว่า "หอพระสมุดสำหรับพระนคร" ในปี พ.ศ. 2476 เรียกว่า หอสมุดแห่งชาติ ในปี พ.ศ.2509 รัฐบาลไทยได้สร้างอาคารหอสมุดแห่งชาติหลังใหม่ ที่ถนนสามเสน(ท่าวาสุกรี) ดุสิต กรุงเทพมหานคร ปัจจุบันหอสมุดแห่งชาติ ได้ขยายสาขาไปยังจังหวัด ต่างๆ เพื่อบริการประชาชนอย่างกว้างขวาง เป็น ศูนย์รวมบรรณานุกรมแห่งชาติ ศูนย์ข้อมูลวารสาร ระหว่างชาติ ศูนย์ข้อมูลวารสารแห่งภูมิภาคเอเชีย ละวันออกเฉียงใต้ ศูนย์บริการเลขมาตรฐานสากล ประจำวารสาร และเลขมาตรฐานสากลประจำ หนังสือ (ISSNและISBN) ศูนย์ให้บริการเอกสาร GIสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการอำนวยการ และ ประสานงานระบบสารนิเทศทางวิชาการแห่ง ชาติ และ ศูนย์ประสานงานสารนิเทศ สาขามนุษยศาสตร์

ทั้งหอสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ห้องสมุด เฉพาะ และศูนย์เอกสาร ล้วนมีการพัฒนาขึ้นเป็น ลำดับทั้งสิ้นโดยเริ่มต้นจากหอสมุดแห่งชาติ อย่าง ไรก็ตามจะเห็นได้ว่า ห้องสมุดวิทยาลัยและ มหาวิทยาลัย ก้าวหน้าและพัฒนาไปได้มากกว่า ห้องสมุดประเภทอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะความได้เปรียบ ในด้านบุคลากร ทรัพยากรสารนิเทศ งบประมาณ แต่ห้องสมุดเฉพาะหรือศูนย์สารนิเทศ บางแห่งก็ให้ บริการได้อย่างดีมีประสิทธิภาพเช่นกัน

แนวโน้มของการพัฒนาห้องสมุดใน ประเทศไทยจะเน้นในด้านเทคโนโลยีงาน ต่าง ๆ ของห้องสมุด ไม่ว่าจะเป็น งานจัดหาหนังสือ งานจัดหมู่ งานวารสาร งานยืม-คืน งานบริการ ค้นคว้า งานตรรชนี และงานบริหาร สามารถนำ คอมพิวเตอร์มาใช้ได้ทั้งสิ้นการริเริ่มจัดตั้งข่ายงาน ระหว่างชาติในระดับภูมิภาค และในระดับประเทศ เช่น APINESS, AGRIS, ISDS-SEA, SEAFIS THAI POPIN, PULINET เป็นต้น

รัฐบาลตระหนักถึง ความต้องการ และความสำคัญของข่าวสาร เพื่อเป็นข้อมูล ในการบริหารประเทศ ดังนั้น ในวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2529 รัฐบาลจึงอนุมัติ ให้จัดตั้ง ระบบสารนิเทศทางวิชาการแห่งชาติ ภายใต้ ความเห็นชอบ ของคณะกรรมการระบบสารนิเทศ วิทยาศาสตร์สากล (UNISIST) ในหน่วยงานของ

วารสารห้องสมุด

ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2536

องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) รัฐบาลจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการ และประสานงานสารนิเทศสาขาต่าง ๆ 6 สาขา คือ

การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาใช้ในการปฏิบัติงาน และพัฒนางานห้องสมุดนั้น เห็นได้ว่าในบรรดาห้องสมุดต่าง ๆ ศูนย์สารนิเทศ หอสมุดแห่งชาติ สถาบันวิทยบริการและห้องสมุดเฉพาะสามารถนำคอมพิวเตอร์มาใช้ และพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งเทคโนโลยีอื่น ๆ ตลอดจนโปรแกรมสำเร็จรูปด้วย ส่วนห้องสมุดประชาชนและห้องสมุดโรงเรียน มีเพียงบางแห่งเท่านั้นที่สามารถนำคอมพิวเตอร์ มาใช้ในงานห้องสมุด นโยบายหลักของระบบสารนิเทศ ทางวิชาการแห่งชาติก็คือ ความร่วมมือกันในการจัดตั้งข่ายงานในระดับต่างๆซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นและควรสร้างระบบข่ายงานภายในประเทศก่อน

เรื่องลิขสิทธิ์ทางปัญญาสำหรับประเทศไทย การคุ้มครองลิขสิทธิ์ทางปัญญาอยู่ภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์พ.ศ.2521(ค.ศ.1976) ที่ระบุถึงผลงาน เฉพาะด้านวรรณกรรม และศิลปกรรมเท่านั้น สำหรับในเรื่องของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่

การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆมาใช้ มีผลกระทบต่อบุคลากรเช่นกัน หอสมุดส่วนใหญ่จะขาดแคลนบุคลากร ที่มีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์และสารนิเทศศาสตร์ เพื่อจะรองรับความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนางานด้านห้องสมุด ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์หลายแห่งได้เปิดหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์ และสารนิเทศศาสตร์ ทั้งในระดับปริญญาตรีและโทบางแห่ง ได้เพิ่มเติมวิชาเทคโนโลยีสารนิเทศในหลักสูตรที่ใช้อยู่ บางแห่งเปิดการฝึกอบรมสั้น ๆ เป็นต้น

Library Development and Future Trends in Thailand

Thara Kanakamani
Director, National Library of Thailand
Samsen Road, Bangkok 10300 Thailand

Abstract : The word "Ho Luang" or the Royal library has been known since King Narai, Ayutthaya period. The library used to keep the history of the King, records and legislation materials. In 1783 King Rama 1 established a library on the ground of the Royal palace for keeping Buddhist scriptures. King Rama 1's successors gave support to the establishment of temple libraries. In 1905 the Vajiranana Library, established by King Rama V, became the library of the nation entitled the Vajiranana National Library and it was opened to all Thai people, In 1932 the library was named the National Library (Ho Samut Haeng Chat). The new building of the National Library was built in 1966 to house the collections of manuscripts on palm leaves and Thai papers as well as printed publications. At present the National Library has extended its services all over the country and has branches in large cities. It is the national bibliographic center, the National ISDS centre, the Regional ISDS-SEA centre, the national ISSN and ISBN centers, UNESCO PGI publication supply centre, secretariat of THAI NATIS and Humanities Information Network centre.

Besides the National Library, other types of libraries have been developed, e.g. school library, public library, college and university library, special library and information center.

Among them college and university libraries are much more developed. Staffs are well qualified. The collections are quite comprehensive and adequate because of large amounts of public funds and library fee collected from students. Some special libraries and information centers also have qualified staffs, large collections and good services.

The trends of library development in Thailand go towards automation. All main functions of library, such as acquisition, cataloging, serial control, circulation, reference and information services, indexing and administration have been operated by using computers. The creation of network at international, regional and national level have been done for sometimes, such as APINESS, AGRIS, ISDS-SEA, SEAFIS, THAI POPIN, PULINET etc.

The government also recognized the need of one whole information system for the country. So, on 2nd December 1968 the Cabinet has approved the Thai National Information System which was proposed by the National UNISIST committee, through the National Commission for UNESCO. Subsequently, the Cabinet appointed the National Committee for Direction and Co-ordination of the National Information System and the six information centers.

Modern technologies affected to library operation and development. Among various types of libraries and information centers, the National Library, academic libraries and some special libraries and information centers have gone far on the using of computer and other new equipments including the acquiring of library automation software packages. Few public and school libraries have applied computer for their library operation. The planning of THAI NATIS to establish the Thai Library Automation Network will assist libraries of every levels to get advantages from the network system. Anyway, the cooperation among various types of libraries is needed in order to create an effective network system within the country.

Library personnel will also be affected by the new technology. The lack of qualified librarians with information and computer science background to cope with the impact of new technology is the main topic discussed now. Some library science departments have offered library and information science degree, some add new information science courses into existing curriculums, some offer training courses etc.

An affect on intellectual property rights, in Thailand the intellectual property rights are protected under the provision of the law on the protection of literary and artistic works, "Copyright Act, B.E. 2521 (1978)." The law does emphazise only the literary and artistic works. Issues on library software, library systems etc. are being discussion.

Keywords : Library development, Information technology, Library networks, THAI NATIS, Intellectual property rights, Information personnels, Library education.

การพัฒนาห้องสมุดของประเทศไทย และแนวโน้มในอนาคต

ธารา กนกมณี *

1. ภูมิหลังของระบบห้องสมุดในประเทศไทย

บันทึกเล่มแรก ที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดก็คือพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับหลวงประเสริฐ ค้นพบในปี พ.ศ. 2459 (ค.ศ. 1914) ได้อ้างถึงเหตุการณ์ว่า สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงรวบรวมและจัดเก็บเอกสารต่าง ๆ ไว้ในพระบรมมหาราชวัง (หอหลวง, Royal library) อยุธยาซึ่งเคยเป็นเมืองหลวงเก่าของไทย ถูกพม่าบุกรุกและทำลายในปี พ.ศ.2310 (ค.ศ.1767) ทำให้ไม่มีหลักฐานเกี่ยวกับห้องสมุดหลงเหลืออยู่ อย่างไรก็ตามยังมีหนังสือเกี่ยวกับ วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาหลงเหลืออยู่ที่ห้องสมุดวัดเพียงไม่กี่แห่ง

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกผู้สร้างกรุงเทพฯ ได้ทรงจัดตั้งหอสมุดสำหรับเก็บพระคัมภีร์ทางพุทธศาสนาขึ้นในพระบรมมหาราชวัง เมื่อปี พ.ศ. 2326 (ค.ศ. 1783) ซึ่งเดิมคัมภีร์เหล่านี้กระจัดกระจายอยู่ตามที่ต่างๆ ในขณะที่ไทยมีสงครามกับพม่า จึงทรงโปรดเกล้าฯ ให้รวบรวมและตรวจสอบสิ่งพิมพ์และแยกเก็บไว้ในห้องสมุด 2 แห่ง แห่งหนึ่งสำหรับเก็บพระคัมภีร์ทางพุทธศาสนา อีกแห่งหนึ่งเก็บเรื่องทั่วไป ซึ่งนับว่าพระองค์ทรงรวบรวมสิ่งพิมพ์ได้อย่างสมบูรณ์ ในสมัยรัชกาลที่ 3 ได้มีการจัดทำรายชื่อหนังสือในห้องสมุดพระบรมมหาราชวัง ทรงสนับสนุนให้สร้างห้องสมุดในวัดในสมัยรัชกาลที่ 4 และ 5 ทรงโปรดเกล้าฯให้จัดหาหนังสือภาษาต่างประเทศ ที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และความรู้สมัยใหม่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงจัดตั้งหอสมุดวชิรญาณ โดยได้รับการสนับสนุนจากพระบรมวงศานุวงศ์ และขุนนางในสมัยนั้น

1.1 หอสมุดแห่งชาติ

ในปี พ.ศ.2449 (ค.ศ.1905) รัชสมัยของ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หอสมุดวชิรญาณเริ่มเป็นหอสมุดแห่งชาติ โดยใช้ว่า หอพระสมุดวชิรญาณสำหรับพระนครและเปิดให้ประชาชนทั่วไปเข้าใช้บริการโดยไม่เสียค่าบริการและในปีพ.ศ.2476 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นหอสมุดแห่งชาติ นับตั้งแต่มีการจัดตั้งหอพระสมุดวชิรญาณก็มีการจัดพิมพ์วารสารรายเดือน และรายสัปดาห์เรียก "วชิรญาณ" และ "วชิรญาณวิเสส" โดยจะพิมพ์เรื่องราวที่น่าสนใจเรียกว่า มีลินทปัญหา จัดพิมพ์โดยวรรณคดีและโบราณคดีสโมสร ซึ่งมีการแจกรางวัลให้กับนักเขียนด้วยและเพื่อการคุ้มครองลิขสิทธิ์ของวารสารฉบับนี้ จึงมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ของวารสารฉบับนี้ โดยการประกาศใช้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์พ.ศ.2444 (ค.ศ. 1905) และแก้ไขปี พ.ศ.2474 (ค.ศ. 1931) ในปัจจุบัน คือ พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 (ค.ศ.1976)

อาคารใหม่ของหอสมุดแห่งชาติได้สร้างขึ้นในปีพ.ศ.2509 (ค.ศ.1966) เพื่อเป็นที่เก็บรวบรวมจารึกสมุดไทย สิ่งตีพิมพ์ต่างๆ รวมทั้งการจัดห้องสมุดส่วนพระองค์ ของรัชกาลที่ 6 และหนังสือของสมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ หอสมุดแห่งชาติ จัดพิมพ์สิ่งพิมพ์ตั้งแต่เริ่มมีการพิมพ์ และตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 (ค.ศ.1941) ผู้จัดพิมพ์จะต้องส่งสิ่งพิมพ์ให้หอสมุดแห่งชาติ 2 ฉบับ

หอสมุดแห่งชาติ ไม่เพียงแต่จะมีการพัฒนาอาคารสถานที่เท่านั้น หากแต่ยังมีการพัฒนา

---

* ผู้อำนวยการกองหอสมุดแห่งชาติ อุปนายกสมาคม สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

วารสารห้องสมุด
ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2536

การพัฒนาห้องสมุดของประเทศไทยและแนวโน้มในอนาคต

ธารา กนกมณี

ด้านเทคนิคและการให้บริการด้วย หอสมุดแห่งชาติมีทรัพยากรสารนิเทศมาก อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ เป็นความต้องการ และเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องลงทะเบียนเอกสาร และสิ่งพิมพ์ต่างๆ เพื่อจัดทำบรรณานุกรมแห่งชาติซึ่งจะช่วยในการบริการข้อมูลแก่ผู้ใช้ทั้งในกรุงเทพฯและต่างจังหวัด ที่เป็นสาขาของหอสมุดแห่งชาติ 17 แห่งได้ดี เช่นเดียวกับระบบการบริการทรัพยากรสารนิเทศอย่างกว้างขวางนั่นเอง หน้าที่ของหอสมุดแห่งชาติยังครอบคลุมการให้บริการเอกสารต่างประเทศ การให้บริการข้อมูลแก่หน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานของเอกชน การสนับสนุนการพิมพ์หนังสือและสร้างนิสัยรักการอ่านให้กับคนไทย นอกจากนั้นหอสมุดแห่งชาติยังเป็น ศูนย์วารสารระหว่างชาติแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ISDS-SEA) และเข้าร่วมในโครงการของความร่วมมือ ทั้งในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศหลายโครงการ อันสืบเนื่องมาจากหอสมุดแห่งชาติ มีบทบาทต่อการพัฒนาห้องสมุด นอกจากนั้นหอสมุดแห่งชาติยังได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็นสำนักเลขานุการ คณะกรรมการอำนวยการ และประสานงานระบบสารนิเทศทางวิชาการแห่งชาติ และ เป็นศูนย์ประสานงานสารนิเทศสาขามนุษยศาสตร์

1.2 **ระบบห้องสมุดและระบบสารนิเทศในประเทศไทย**

ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2508 คณะกรรมการเฉพาะกิจ ได้มีการประชุมกันเพื่อวางแผนในการพัฒนาห้องสมุดในประเทศไทยมีการจัดตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาจัดทำมาตรฐานและแผนงานของห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ห้องสมุดเฉพาะและหอสมุดแห่งชาติ การศึกษาด้านบรรณารักษศาสตร์ และเพื่อการดำเนินการต่อไปที่จำเป็นต้องทำรายงาน เสนอต่อหน่วยงานของรัฐบาลซึ่งในระยะนี้มีห้องสมุดหลายแห่ง ที่เจริญก้าวหน้าขึ้นแล้ว (อุทัย ทุติยะโพธิม1987 : 2)

ในปัจจุบัน พ.ศ. 2536 (ค.ศ. 1993) แนวโน้มของห้องสมุดสมัยใหม่อยู่ในลักษณะของศูนย์เอกสารและระบบสารนิเทศ ซึ่งแบ่งได้เป็น 5 กลุ่ม คือ

1. หอสมุดแห่งชาติ และหอสมุดแห่งชาติสาขา 17 แห่ง
2. ห้องสมุดประชาชน
3. ห้องสมุดโรงเรียน
4. ห้องสมุดเฉพาะ
5. ห้องสมุดมหาวิทยาลัย

นอกจากนั้นแล้ว จะเห็นว่าสืบเนื่องจากความจำเป็นของการศึกษาในระดับสูง และงบประมาณ ทำให้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยพัฒนาได้มากกว่าห้องสมุดประเภทอื่น

อนึ่ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 (ค.ศ. 1991) เป็นต้นมาได้มีการจัดสร้างห้องสมุดประชาชนเฉลิมราชกุมารีขึ้น โดยการดำเนินงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียน เกือบทุกจังหวัดในประเทศไทย

2. การพัฒนาและแนวโน้มของการพัฒนา

ได้มีการนำเทคโนโลยี ในด้านการจัดเก็บ การสืบค้น การเผยแพร่ข่าวสารและกระบวนการต่างๆมาใช้ในการดำเนินงานห้องสมุดในประเทศไทยมาเป็นเวลานานพอควร กล่าวคือ สถาบัน AIT ได้นำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดทำ

วารสารห้องสมุด
ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2536

รายชื่อวารสาร งานจัดหา งานบัญชี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2511 (ค.ศ.1968) ตั้งแต่นั้นมาโครงการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในงานห้องสมุดก็มีมากขึ้น และพัฒนาไปมากในมหาวิทยาลัยหลายแห่ง ห้องสมุดเฉพาะศูนย์สารนิเทศและหอสมุดแห่งชาติ (นงลักษณ์ ไม่หน่ายกิจ, 2532: 279)

2.1 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารนิเทศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.นงลักษณ์ ไม่หน่ายกิจ แห่งคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ทำการสำรวจความต้องการข่าวสารด้านเทคโนโลยี ในปี พ.ศ.2529 (ค.ศ. 1986) และ พบว่าคอมพิวเตอร์ถูกนำมาใช้มากที่สุดในการจัดทำรายชื่อสหวารสาร งานจัดหา จัดหมู่ งานยืมงานคืน และอยู่ในระหว่างการจัดทำโครงการวิจัยและพัฒนา และในปี พ.ศ.2532 (ค.ศ. 1989) ได้ทำการสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ห้องสมุด 40 แห่งศูนย์สารนิเทศ 32 แห่ง หอสมุดกลาง ห้องสมุดคณะ และศูนย์เอกสารของมหาวิทยาลัยของรัฐ 16 แห่ง ห้องสมุดเฉพาะ 4 แห่ง ห้องสมุดประชาชน 1 แห่ง สถาบันการศึกษาระดับสูงในภูมิภาค 1 แห่ง หอสมุดแห่งชาติ และศูนย์เอกสารแห่งประเทศไทยการศึกษาครั้งนี้พบว่าเทคโนโลยีสารนิเทศ ถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวางในงานห้องสมุด โดยเฉพาะในงานจัดหาหนังสือ งานจัดหมู่ งานวารสาร งานจัดทำดรรชนีวารสาร งานบริการค้นคืน งานบริการตอบคำถาม งานบริหาร และการสื่อสาร ซึ่งอาจแยกได้ดังนี้

2.1.1 ด้านจัดหาหนังสือ ใช้ระบบoff-line ยกเว้นห้องสมุดและศูนย์เอกสารแห่งภูมิภาคของ AIT ที่ใช้ทั้งระบบ On-line และ off-line เช่น ใช้ในการจัดซื้อ เช็คชื่อหนังสือ จัดทำรายชื่อหนังสือตามหัวเรื่อง รายชื่อหนังสือที่ได้รับ รายงานค่าใช้จ่าย สถิติ สำหรับหอสมุดแห่งชาติ ใช้คอมพิวเตอร์ในการลงทะเบียนหนังสือตั้งแต่ เดือนกรกฎาคม 2535

2.1.2. ด้านจัดหมู่ จากการสำรวจครั้งนั้นพบว่า ห้องสมุด 23 แห่ง ได้นำคอมพิวเตอร์มาใช้ในงานจัดหมู่ โดยการจัดทำบทวิจารณ์ งานโสตทัศนวัสดุ และงานที่เป็นภาษาต่างประเทศ ซึ่งโปรแกรมส่วนใหญ่เป็นภาษาต่างประเทศ และการใช้โปรแกรมจำเป็นที่จะต้องใช้บุคลากรที่ประสบการณ์ด้านคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีน้อยมากในห้องสมุด หอสมุดแห่งชาติก็ได้นำคอมพิวเตอร์มาใช้ในงานจัดหมู่และทำบัตรรายการแล้ว

2.1.3. ด้านวารสาร ใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดทำรายชื่อวารสาร นิตยสาร และสหวารสารซึ่งต่อมาได้นำมาใช้ในระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และระหว่างชาติอีกด้วย เช่น ISDS-SEA Database

2.1.4ด้านจัดทำดรรชนีวารสาร มีห้องสมุด 50 แห่ง ที่ใช้ในไมโครคอมพิวเตอร์ในการทำดรรชนีวารสารภาษาไทย (เฉพาะเรื่อง) ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้สร้างฐานข้อมูลดรรชนีการแพทย์ภาษาไทยเพื่อใช้กับ ข่ายงาน HELLIS (ฐานข้อมูลสาธารณสุข) ห้องสมุดคณะทันตแพทย์และสัตวแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้จัดทำฐานข้อมูลวารสารภาษาไทย ในสาขาทันตแพทย์ การศึกษา สัตวแพทย์ ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สร้างฐานข้อมูลดรรชนีวารสารด้านวิทยาศาสตร์ สำนักบรรณสารการพัฒนา

(NIDA) สร้างฐานข้อมูล 2 ฐาน เช่นเดียวกับสถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งจัดทำฐานข้อมูลดรรชนี 2 ฐาน เช่นกัน

2.1.5 ด้านยืม-คืน มีการใช้น้อยมากในประเทศไทย ในขณะเดียวกัน ดร. นงลักษณ์ ไม่หน่ายกิจ สำรวจพบว่ามีห้องสมุดเพียง 4 แห่ง ที่ใช้บาร์โค้ด และ 3 แห่งนั้นเป็นห้องสมุดโรงเรียนแพทย์

2.1.6. ด้านบริการตอบคำถาม มี 2 ลักษณะ คือบริการตอบคำถามและบริการข่าวสาร ได้แก่ ฐานข้อมูลด้านการศึกษาภูมิภาค ภาคเหนือ จัดทำโดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ฐานข้อมูล TIC ของศูนย์เอกสาร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย TECON ฐานข้อมูลของคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ TNDC ฐานข้อมูลด้านพืชสมุนไพร และน้ำมันหอมระเหย (Medicinal and Aromatic Plants) และสาระสังเขปของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี TISTR ฐานข้อมูลบรรณานุกรมของห้องสมุดเอสแคป มีฐานข้อมูล 10 ฐาน ของห้องสมุด AIT ของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการพลังงาน ซึ่งมีฐานข้อมูลสิทธิบัตร ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีฐานข้อมูล AGRIS, CARISและ IBIS ที่ให้บริการข้อมูลด้านการค้า ซึ่งมี 2 ชนิด คือระบบออนไลน์ที่สืบค้นข้อมูลโดยตรงไปยังDIALOGในแคลิฟฟอร์เนียที่ห้องสมุด 8 แห่ง และออนไลน์ CD-ROM ไปยังห้องสมุด 16 แห่ง

2.1.7 งานบริหาร มีห้องสมุด 5 แห่ง ที่ใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ ในงานบริหาร โดยการจัดทำประวัติบุคคล การเตรียมงบประมาณ การจัดทำรายงานการเงินการจัดพิมพ์สิ่งพิมพ์ และการบริหารราชการ

2.1.8 การสื่อสาร ห้องสมุด 4แห่งให้บริการส่งข่าวสารข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ 2 แห่ง เป็นห้องสมุดแพทย์ ห้องสมุดส่วนใหญ่ใช้เครื่องโทรสารในงานบริการยืมและงานบริหาร สำหรับหอสมุดแห่งชาติ ใช้เครื่อง Telex ในการยืมและงานบริหาร

จากการสำรวจของ นางสุวคนธ์ ศิริวงศ์วรวัฒน์ ผู้เชี่ยวชาญด้านบรรณารักษศาสตร์ หอสมุดแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2535 พบว่า หอสมุดแห่งชาติมีฐานข้อมูล 9 ฐาน สำนักวิทยบริการมีฐานข้อมูล 153 ฐานและห้องสมุดเฉพาะ 68 ฐาน

2.2 ข่ายงานและการสร้างข่ายงาน

ความร่วมมือ ระหว่างห้องสมุดเป็นเรื่องที่น่าสนใจของห้องสมุดทุกแห่ง เช่นOCLC, WLN, ABN, Farmington Plan ระบบข้อมูลวารสารสากลแต่เรื่องความร่วมมือในประเทศไทยนั้นอยู่ในขั้นเริ่มพัฒนา แม้ว่าจะมีความร่วมมือของประเทศในภูมิภาคเอเชีย เช่นISDS-SEA, AGRIS, SEAFIS, SEAPRINT เป็นต้น อย่างไรก็ตามการพัฒนาข่ายงานก็ยังคงดำเนินต่อไปในระดับชาติและระหว่างประเทศ โดยมีห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศเป็นผู้ดำเนินการ

2.2.1 ข่ายงานในประเทศไทย

2.2.1.1 ระบบสารนิเทศทางวิชาการแห่งชาติ เป็นข่ายงานที่สำคัญที่สุดในประเทศไทยก่อตั้งโดยได้รับอนุมัติจากรัฐบาลในปี พ.ศ. 2529 และด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการระบบสารนิเทศ ทางวิทยาศาสตร์สากลและสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

รัฐบาลได้บรรจุเรื่อง

วารสารห้องสมุด
ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2536

ระบบสารนิเทศทางวิชาการแห่งชาติ ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 6 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 103 ตอน 173 ลงวันที่ 6 ตุลาคม 2529 จากการสำรวจของคณะกรรมการระบบสารนิเทศทางวิทยาศาสตร์สากล เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ.2524 เรื่องการสำรวจข้อมูลและแหล่งข้อมูลในประเทศไทยพบว่า ข้อมูลที่มีอยู่ในประเทศไทยกระจัดกระจายอยู่ตามห้องสมุด และศูนย์เอกสารต่าง ๆ ซึ่งแต่ละแห่งจะมีข้อมูลเฉพาะสาขาของตนเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นในเรื่องของความร่วมมือจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรทำ เพราะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพ และหลีกเลี่ยงการทำงานซ้ำซ้อน เพราะฉะนั้น ในปี พ.ศ. 2527 จึงจัดตั้งโครงการระบบสารนิเทศ ทางวิชาการแห่งชาติขึ้น โดย คณะกรรมการระบบสารนิเทศวิทยาศาสตร์สากลและบรรจุไว้ในแผนพัฒนาจชาติ ในวันที่ 3 สิงหาคม 2527 โครงการนี้ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม ยูเนสโก

คณะกรรมการ แห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ได้เสนอโครงการต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติในเดือนมกราคม 2529 คณะรัฐมนตรีได้มอบให้ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติศึกษาและพิจารณารายละเอียด ของโครงการ วันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2529 คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติโครงการนี้ และได้แต่งตั้ง คณะกรรมการอำนวยการ และประสารงานระบบสารนิเทศทางวิชาการแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานคณะกรรมการ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และการพลังงาน ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ เลขาธิการสำนักงานสถิติแห่งชาติ ผู้ว่าการการสื่อสารแห่งประเทศไทย เลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ประธานคณะกรรมการ ระบบสารนิเทศวิทยาศาสตร์สากล ประธานคณะอนุกรรมการ ศูนย์ประสานงานสารนิเทศ 6 สาขา ได้แก่ศูนย์ประสานงานสารนิเทศสาขาเกษตรศาสตร์ สาขาแพทยศาสตร์ สาขามนุษยศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ และผู้ชำนาญการและผู้เชี่ยวชาญจากห้องสมุดต่าง ๆ 5 แห่ง หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการ คณะกรรมการอำนวยการและ ประสานงานระบบสารนิเทศทางวิชาการแห่งชาติ

คณะกรรมการอำนวยการและ ประสานงานระบบสารนิเทศทางวิชาการแห่งชาติ มีอำนาจเต็มในการกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติ ภายใต้หลักการและนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนดขึ้นโดยมีหน้าที่อำนวยการ และประสานงานในการดำเนินการเกี่ยวกับ งานสารนิเทศแห่งชาติ ให้คำปรึกษา และสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ประสานงานนิเทศสาขา และแหล่งสารนิเทศทางวิชาการให้คำปรึกษาและกำกับ

วารสารห้องสมุด
ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2536

ดูแลการรับความช่วยเหลือ และการแลกเปลี่ยนสารนิเทศกับต่างประเทศ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการศูนย์ประสานงานสารนิเทศสาขา 6 สาขาและคณะอนุกรรมการอื่น ๆ

เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2531 ประชานคณะกรรมการอำนวยการและประสานงานระบบสารนิเทศ ทางวิชาการแห่งชาติ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการศูนย์ประสานงานสารนิเทศสาขา 6 สาขา คณะอนุกรรมการศูนย์ประสานงานสารนิเทศสาขามีอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในด้านการกำหนดนโยบาย วางแผน กำหนดระเบียบขอบเขตงานเอกสาร และสารนิเทศทางวิชาการ ความร่วมมือกันระหว่างสาขา

ดังกล่าวมาแล้วว่า ตั้งแต่หอสมุดแห่งชาติของไทย ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นเลขานุการคณะกรรมการอำนวยการและประสานงานระบบสารนิเทศ ทางวิชาการแห่งชาติ เป็นศูนย์ประสานงานการนิเทศ สาขามนุษยศาสตร์ ซึ่งต้องประสบกับปัญหา การให้บริการในระบบสารนิเทศอย่างมาก ทั้งนี้เพราะขาดเงินทุนในการซื้อเครื่องมืออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ขาดเงินค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมบุคลากรสารนิเทศ และขาดเงินว่าจ้างผู้ชำนาญการที่ปรึกษา ซึ่งนับว่าเป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินงาน ของโครงการระบบสารนิเทศแห่งชาติ การที่องค์การระหว่างประเทศได้ให้ความช่วยเหลือ นับว่าเป็นประโยชน์อย่างมาก เพราะความสำเร็จ ของโครงการระบบสารนิเทศแห่งชาตินี้ไม่ได้เป็นประโยชน์เฉพาะแต่ผู้ใช้บริการสารนิเทศภายในประเทศเท่านั้น แต่ยังมีประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการภายนอกประเทศอีกด้วย ขณะนี้ศูนย์ประสานงานสารนิเทศทั้ง 6 สาขา ได้ทำการสำรวจแหล่งสารนิเทศและจัดพิมพ์เผยแพร่ซึ่งนับว่าเป็นงานก้าวแรกที่สำคัญที่สุด

2.2.1.2 โครงการข่ายงานคอมพิวเตอร์ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน ซึ่งได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีเมื่อปีพ.ศ.2529ให้จัดตั้ง National Electronics and Computer Technology Center (NECTEC) เพื่อค้นคว้าวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีทางด้านอิเล็คโทรนิคส์ และเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ทั้งฮาร์ดแวร์ และ ซอฟแวร์ เพื่อประโยชน์ในด้านอุตสาหกรรมและการค้าในปี2531 NECTEC ได้ทำการวิจัยโครงการ 10 โครงการ และโครงการย่อย 55โครงการ รวมทั้งสารนิเทศของห้องสมุดอุดมศึกษาด้วย ในปี 2532 ได้เพิ่มงานวิจัยโครงการสำคัญเป็น 12 โครงการ (วิภา โกยสุขโข,1982 : 1-2)

โครงการสารนิเทศของห้องสมุดอุดมศึกษา จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ประสงค์เพื่อเชื่อมโยงฐานข้อมูลสารนิเทศทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัย 12 แห่ง เป็นผู้จัดทำ และวางระบบข่ายงานคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการค้นคว้า และสืบค้นข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อส่งเสริมการใช้สารนิเทศทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ให้กว้างขวางมากขึ้น ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา 12 แห่งที่ร่วมกันโดยเป็นโครงการย่อย ในโครงการเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ได้แก่

1. มหาวิทยาลัยมหิดล
2. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
3. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

5. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์/วิทยาเขตหาดใหญ่

6. มหาวิทยาลัยขอนแก่น

7. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

8. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าลาดกระบัง

9. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

10. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

11. มหาวิทยาลัยศิลปากร/วิทยาเขตพระราชวัง สนามจันทร์

12. ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีราชฯ

2.2.1.3 THAI POPIN ศูนย์สารนิเทศด้านประชากร กระทรวงสาธารณสุขได้จัดตั้งศูนย์สารนิเทศแห่งนี้ขึ้น เมื่อปี พ.ศ.2521 เพื่อ เป็นแหล่งข้อมูลด้านประชากรและการอนามัยครอบครัว ศูนย์สารนิเทศประชากรแห่งชาติ THAI POPIN มีสมาชิกในข่ายงานนี้ 92 สถาบัน

2.2.1.4 ข่ายงานสารนิเทศแรงงานแห่งชาติ ปี 2530 กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย ได้จัดตั้งข่ายงานสารนิเทศแห่งชาติขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะวางแผนและพัฒนาระบบ เป็นศูนย์สารนิเทศด้านแรงงานของชาติและเป็นศูนย์กลางแห่งภูมิภาคด้านแรงงาน ASEAN (ALINET) ปัจจุบันดำเนินงานอยู่ในระยะแรก

2.2.1.5 Provincial University Library Network (PULINET) ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2529 แผนงานแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ๆ ละ 6 ปี ระยะแรกเป็นการวางรูปแบบเพื่อพัฒนาทรัพยากร ศึกษาหลักสูตร จัดทำแฟ้มข้อมูลเป็นหมวดหมู่ ระยะที่ 2 เป็นการสร้างฐานข้อมูลแบบ MARC แบ่งเป็น Authority file, Subject heading , data exchanging, บริการออนไลน์ Creation of Central data bank ระยะที่ 3 บริการออนไลน์ระหว่างกลุ่มสมาชิก บริการข่าวสารทันสมัยและบริการ SDI บริการบรรณานุกรมเฉพาะวิชา แหล่งข้อมูลอ้างอิง บริการระหว่างห้องสมุด ระยะที่4 เป็นการประเมินเมินผลระบบ

ในปี 2534 มีโครงการวางแผนงาน PULINET ขึ้นโดยแผนงานอยู่ในช่วงปี 2536-2539 แผนงานนี้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ

วัตถุประสงค์ ของแผนระยะที่ 1 (2536-2537)

1. เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพของระบบ

2. เพื่อรวบรวมข้อมูลทางบรรณานุกรม

3. เพื่อความร่วมมือกันและการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

วัตถุประสงค์ ของแผนระยะที่ 2 (2538-2539)

4. เพื่อให้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยได้รับข้อมูลเพิ่มเติมจาก แหล่งข้อมูลภายนอกประเทศได้แก่ ห้องสมุดและศูนย์ข้อมูลระหว่างประเทศ 5. เพื่อพัฒนาข่ายงานคอมพิวเตอร์ และพัฒนาศูนย์ภูมิภาคในประเทศไทย

6. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บและให้บริการข้อมูล (ม.ล. รุจยา

อาภากร, 2535:1-3)

2.2.1.6 Thai Academic Library Network (THAILINET) เป็นโครงการพัฒนาข่ายงานของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร ระหว่างปี พ.ศ. 2537-2539 ให้เป็นห้องสมุดในระบบอัตโนมัติ ด้วยการบริการข้อมูลข่าวสาร ที่มีประสิทธิภาพสูง เพื่อพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้ ยังเป็นระบบที่ประหยัดและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะเป็นระบบที่สามารถใช้ข้อมูล สารนิเทศร่วมกัน ทั้งในระดับห้องสมุดมหาวิทยาลัยระดับภายในประเทศ โดยการสร้างฐานข้อมูล ข่ายงานห้องสมุดอุดมศึกษา ที่กรุงเทพมหานคร โดยใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์และเครื่องมือสื่อสารอันทันสมัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริการ และขจัดการซ้ำซ้อนในการสั่งซื้อหนังสือ การจัดการ และการบริการ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญ สมาชิกประกอบด้วยห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ 12 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร

THAILINET(M) ออนไลน์กับ PULINETและออนไลน์กับข่ายงานอื่นๆ ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

2.2.1.7 AIT-THAI LAND INTER UNIVERSITY Network (ATUNET) สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) เป็นสถาบันที่ก่อตั้งโครงการเมื่อปี 2530 AIT เป็นศูนย์กลางข่ายงานสารนิเทศเพื่อถ่ายทอดความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีให้แก่ห้องสมุด และสถาบันการการศึกษา และสถาบันฯแห่งนี้ได้จัดสร้างฐานข้อมูลไว้บริการอีกด้วยด้วย

2.2.2 ข่ายงานระหว่างประเทศ

2.2.2.1 ASTINFO Regional Network for the Exchange of Information and Experience in Science and Techology in Asia and the Pacific

ASTINFO เป็นโปรแกรมหนึ่งใน UNESCO/PGI แห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ก่อตั้งโดยองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ เมื่อปี2536 ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากการประชุม Second Conference of the Science Ministers and Economic Planning Bodies ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ที่กรุงมนิลา เมื่อเดือนมีนาคม 2535

วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก กิจกรรมสำคัญได้แก่ การพัฒนางานด้านสารนิเทศ ให้สามารถใช้ข้อมูลความรู้ร่วมกันระหว่างประเทศในกลุ่มสมาชิก สำหรับประเทศไทยหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็น National Coordination Unit คือ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และมี Associated Center คือ ห้องสมุดสำคัญ 6 แห่ง รวมทั้งหอสมุดแห่งชาติ ให้บริการสารนิเทศข่ายงานย่อยซึ่งอยู่ภายใต้ ASTINFO เช่น

1) ข่ายงานสารนิเทศด้านแหล่งพลังงานและเทคโนโลยีใหม่ๆ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (INNERTAP) สมาชิก ได้แก่ อินโดนีเซีย เกาหลี จีน ฟิลิปปินส์ และ ไทย ศูนย์กลางข่ายงานอยู่ที่ ประเทศฟิลิปปินส์ Coordinator ในประเทศไทยอยู่ที่สำนักงาน

พลังงานแห่งชาติ

2 ข่ายงานสารนิเทศด้านพืชสมุนไพร และน้ำมันหอมระเหยในเอเชียแปซิฟิก (APINMAP) สมาชิก ได้แก่ ออสเตรเลีย จีน อินเดีย เกาหลี เนปาล ปากีสถาน ปาปัว นิวกินี ฟิลิปปินส์ ศรีลังกา ไทย และเวียดนาม ศูนย์กลางข่ายงานอยู่ที่ประเทศฟิลิปปินส์ ศูนย์บริการเอกสารการวิจัยแห่งประเทศไทย (TNDC) เป็นศูนย์ประสานงานในประเทศไทย

3) บริการทรัพยากรสารนิเทศ (Document Delivery Service) โครงการนี้ เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2532 โดยหอสมุดแห่งชาติออสเตรเลียเป็นผู้รับผิดชอบ โดยจัดตั้งข่ายงานระดับภูมิภาคเพื่อสะดวกในการติดต่อรับข้อมูล หอสมุดแห่งชาติของไทยทำหน้าที่สัมพันธ์กับระบบบริการสารนิเทศในประเทศไทยนอกจากนี้ หอสมุดแห่งชาติยังเป็นศูนย์บริการเอกสาร UNESCO/PGI ซึ่งเริ่มดำเนินการในปี 2530 โดยให้บริการจัดทำสำเนาไมโครฟิชและสำเนาเอกสาร UNESCO/PGI ให้บริการในประเทศไทยและเอเชียแปซิฟิกในราคาต่ำ การทดลองครั้งนี้ ช่วยให้สามารถวัดปริมาณการจัดหาแลกเปลี่ยน ยืม บริการสำเนาเอกสาร และความต้องการเอกสารในระดับชาติและระดับภูมิภาค ซึ่งช่วยให้การบริการนี้สะดวกรวดเร็ว ระหว่างวันที่ 28-30 เมษายน 2536 หอสมุดแห่งชาติไทย ได้จัดการสัมมนา เรื่อง ระบบบริการทรัพยากรสารนิเทศในประเทศไทย ซึ่งมีผู้เข้าร่วมสัมมนาเป็นบรรณารักษ์และนักสารนิเทศจากห้องสมุด และศูนย์สารนิเทศทั่วประเทศไทยประมาณ 70 คน คณะผู้ร่วมสัมมนาเสนอ หอสมุดแห่งชาติเป็นศูนย์ประสานขึ้นเพื่อสร้างฐานข้อมูลวารสาร ที่ตีพิมพ์ในประเทศ งานด้านบริการทรัพยากรสารนิเทศ โดยมีกลุ่มห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเป็นที่ปรึกษา และให้มีการฝึกอบรมการเรียนการสอนในด้านนี้อีกด้วย

2.2.2.2 ข่ายงานสารนิเทศด้านสังคมศาสตร์ในเอเชียและแปซิฟิก (Asia Pacific Information Network in Social Science APINESS) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เป็นศูนย์ประสานงานระดับชาติ ตั้งแต่ปี 2529 เป็นต้นมา และเมื่อเร็ว ๆ นี้สำนักงานฯ ได้จัดตั้งศูนย์สารนิเทศทางการวิจัยแห่งชาติ โดยการจัดสร้างฐานข้อมูลที่รวบรวมสารนิเทศทางการวิจัย และติดต่อเชื่อมโยงกับกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน ฐานข้อมูลรวบรวมทำเนียบนามนักวิจัย รายงานการวิจัย โครงการวิจัยวิทยานิพนธ์ desserta tions และสถาบันวิจัยในประเทศไทย

2.2.2.3 ศูนย์ข้อมูลวารสารระหว่างชาติ แห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ISDS-SEA) ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2519 ศูนย์ข้อมูลวารสารฯ มีสมาชิก 6 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และบรูไน ดารุสซาลัม ศูนย์ข้อมูลวารสารฯ ก่อตั้งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หอสมุดแห่งชาติทำหน้าที่เป็นศูนย์ฯ แห่งภูมิภาค

2.2.2.4 ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAFIS) เป็นศูนย์สารนิเทศที่ได้รับความร่วมมือจากประเทศสมาชิกร่วมมือกันจัดการ วางรูปแบบ และประเมินผลข้อมูลสารนิเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. แลกเปลี่ยนข้อมูล

ด้านการประมงระหว่างประเทศ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2. แลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ ในสาขาประมง

3. ประเทศต่าง ๆ ในระดับภูมิภาค สามารถค้นข้อมูลด้านการประมงได้รวดเร็ว

4. เสริมสร้าง ประสิทธิภาพ ในการใช้ฐานข้อมูลด้านการประมงได้สะดวกรวดเร็ว

5. ช่วยสร้างเสริมประสิทธิภาพในการติดต่อรับข้อมูลและใช้ข้อมูลด้านการประมง ระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ขณะนี้โครงการกำลังดำเนินต่อไป

2.2.2.5 AGRIS (International Information System for the Agriculture Sciences and Technology) ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2518 การดำเนินงานของ AGRIS มี 3 ระดับ คือ ระดับนานาชาติ ระดับภูมิภาค และระดับชาติ วัตถุประสงค์หลักเพื่อรวบรวมสารนิเทศทันสมัยทางด้านการเกษตรจากสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ บันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ และเผยแพร่ให้แก่ผู้ใช้ได้อย่างรวดเร็วในหลายรูปแบบเช่น ดรรชนี บรรณานุกรม บริการ SDI บริการสารนิเทศย้อนหลัง สำหรับประเทศไทย สำนักงานศูนย์สารนิเทศทางการเกษตรแห่งชาติ อยู่ที่สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.2.2.6 ศูนย์สารนิเทศทางกระบือนานาชาติ (IBIC) ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ร่วมกับสถาบันอื่น ๆ จัดตั้ง IBIC ในปี พ.ศ.2524 เพื่อรวบรวมสารนิเทศเกี่ยวกับกระบือจากทั่วโลก เก็บรวบรวมข้อมูลบันทึกลงเครื่องคอมพิวเตอร์ และค้นคว้าในระบบออนไลน์ (สุวคนธ์ ศิริวงศ์วรวัฒน์ : 25-26) ในปัจจุบันศูนย์นี้ยังดำเนินงานอยู่

3. ผลกระทบของเทคโนโลยีสารนิเทศ

ผลกระทบของเทคโนโลยีสารนิเทศ ที่มีต่อห้องสมุดต่าง ๆในประเทศไทย อาจจะพบได้จากการศึกษา การพัฒนาของห้องสมุด 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

3.1 หอสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดมหาวิทยาลัย และห้องสมุดเฉพาะ

กลุ่มห้องสมุดเหล่านี้ ได้มีการพัฒนาโดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาใช้กับห้องสมุด มีการใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ ในการพัฒนาฐานข้อมูลต่างๆมากมาย ห้องสมุดบางแห่งได้พัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ขึ้นใช้เอง แต่ห้องสมุดบางแห่งซื้อโปรแกรมสำเร็จรูป จากต่างประเทศ ห้องสมุดบางแห่งก็เป็นสมาชิก ในการใช้บริการออนไลน์ระหว่างประเทศและ CD-ROM

นอกจากนั้น ก็ได้มีการติดตั้งเครื่องโทรพิมพ์ เครื่องโทรสาร ในห้องสมุดทั้งในกรุงเทพฯ และ ต่างจังหวัด การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เหล่านี้ มาใช้กับงานห้องสมุดจะต้องมีการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรให้สูงขึ้นด้วย ซึ่งเป็นปัญหาที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้มีการพิจารณาหาแนวทาง ในการ

วารสารห้องสมุด
ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2536

การพัฒนาห้องสมุดของประเทศไทย และแนวโน้มในอนาคต

ธารา กนกมณี

พัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ และมีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่นำมาใช้กับห้องสมุด จากตัวอย่างของการเห็นความสำคัญของเรื่องนี้ เช่น การจัดประชุม "Sixth Intra ASEAN Cultural Programme Exchange of ASEAN Librarians" ขึ้นในประเทศไทย ระหว่างวันที่ 19-30 พฤศจิกายน 2532 ในหัวข้อเรื่อง Education and training for Library and Information Personnel" และการจัดประชุมคณะกรรมการทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาหลักสูตรด้านห้องสมุดและสารนิเทศในปีพ.ศ.2534 ในปี พ.ศ.2535 องค์การยูเนสโกยังได้มอบหมายให้หอสมุดแห่งชาติ ทำการศึกษาหลักสูตรการเรียนการสอนและการฝึกอบรมสารนิเทศในประเทศไทย

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยได้ให้ความสำคัญ ในการพัฒนางานห้องสมุดด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งผลจากการสำรวจห้องสมุดที่มีการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์2532โดย ผศ.ดร.นงลักษณ์ ไม่หน่ายกิจ และผลจากแบบสำรวจการใช้คอมพิวเตอร์ ในงานห้องสมุดในช่วงเดือน สิงหาคม 2532 โดย นางสุวคนธ์ ศิริวงศ์วรวัฒน์ ได้ชี้ให้เห็นว่าห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ มีแนวโน้มในการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้กับงานห้องสมุด

จากการสำรวจ พบว่ามีการใช้เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ มากกว่าเครื่องคอมพิวเตอร์ขนาดอื่น ๆ มีการสร้างฐานข้อมูลประมาณ 164 ฐานซึ่งฐานข้อมูลจำนวน 110 ฐาน สร้างโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป CDS/ISIS 3.1 ฐานข้อมูลใช้ dBASE II dBASE III และ dBASE III plus และที่เหลือนอกจากนั้นก็สร้างโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปอื่น ๆ เช่น LOTUS, CDISO, NOVELL NETWARE AMIC, FOXBASE และ PROFESSIONAL ฯลฯ

ในปัจจุบัน ห้องสมุดของสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (เอ.ไอ.ที.) มีฐานข้อมูลจำนวน 7 ฐาน คือ Asian Geotechnical Engineering Data Base (AGE), the Forecement Data Base (IFIC), the Renewable Energy Data Base (REFIC), the Environmental Sanitation Data Base (ENSIC),Boook Data Base, Serial Data Base และ Mail Data Base และในการปฏิบัติงานประจำวันของห้องสมุด เอ.ไอ.ที. ได้ใช้คอมพิวเตอร์ในการผลิตบัตรรายการ แถบติดหนังสือ รายการสั่งซื้อหนังสือ และพิมพ์รายชื่อหนังสือใหม่ ฯลฯ

อาจกล่าวได้ว่า การใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน ได้เปลี่ยนจากขั้นการทดลองในช่วงหลายปีที่ผ่านมามาเป็นเครื่องมือที่ได้รับการยอมรับในการนำมาใช้กับงานห้องสมุดต่าง ๆ มากขึ้นในช่วงแรกๆ ของการบุกเบิกการนำคอมพิวเตอร์มาใช้กับงานห้องสมุดนั้น ห้องสมุด เอ.ไอ.ทีได้พัฒนาไปมากและเป็นสมาชิก Internation Database Access and Remote Computing Service (IDAR) ของประเทศไทยและบริการออนไลน์ DIALOG ซึ่งอำนวยประโยชน์ในการทำโครงการวิจัยต่างๆของสถาบันเป็นอย่างมาก และทำให้สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียสามารถเข้าร่วมในโครงการ ต่าง ๆ ทั่วโลกได้ นอกจากนั้นก็มีการจัดหาเครื่องอ่าน CD-ROM และฐานข้อมูลใหม่ ๆ จาก CD-ROM ไว้

บริการมีการใช้เลเซอร์ดิสก์เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการค้นคืนและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

การใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในห้องสมุดเฉพาะนั้น มีทั้งที่ใช้ระบบเมนเฟรมและไมโครคอมพิวเตอร์ แต่ไมโครคอมพิวเตอร์ได้รับความนิยมมากกว่า โปรแกรมสำเร็จรูปที่นิยมใช้ คือ MINI-NICRO CDS/ISIS หรือ DCS/ISIS dBASE III/III plus, LOTUS, MINISIS และโปรแกรมสำเร็จรูปอื่น ๆ

3.2 ห้องสมุดประชาชน และห้องสมุดโรงเรียน

ห้องสมุดลำดับที่สอง คือ ห้องสมุดประชาชน และห้องสมุดโรงเรียนในปัจจุบันรัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของห้องสมุดทุกประเภท ว่าเป็นแหล่งที่สำคัญในการพัฒนาชาติ รัฐบาลได้พยายามส่งเสริมให้มีการขยายบริการของห้องสมุดไปสู่ประชาชนให้ได้มากที่สุด มีการจัดห้องสมุดประชาชนแบบการศึกษานอกระบบขึ้น เป็นจำนวนมาก เช่นเดียวกับการเปิดสาขาของหอสมุดแห่งชาติในจังหวัดต่าง ๆ ห้องสมุดโรงเรียนในฐานะที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาเล่าเรียน ก็ได้มีการพัฒนาเช่นเดียวกันทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

3.3 ลิขสิทธิ์เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา

ลิขสิทธิ์เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศไทยได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายคุ้มครองงานด้านวรรณกรรม และศิลปกรรม "กฎหมายลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521" กระทรวงศึกษาธิการจะต้องมีหน้าที่ในการควบคุมกฎหมายฉบับนี้

พ.ร.บ.ฉบับนี้ ประกอบด้วย 7 บท 50 ตอน ตัวอย่างเช่น ลิขสิทธิ์ความคุ้มครองของลิขสิทธิ์ องค์ประกอบของความคุ้มครองด้านลิขสิทธิ์ การละเมิดลิขสิทธิ์ ข้อยกเว้นเกี่ยวกับการละเมิดลิขสิทธิ์ ลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ และบทลงโทษ

ตอนที่ 33 ระบุว่า "การผลิตซ้ำงานที่ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ตาม พ.ร.บ. นี้ ซึ่งกระทำโดยบรรณารักษ์จากห้องสมุด ถ้ามิได้กระทำเพื่อหวังผลประโยชน์จะไม่ถือว่า เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ในกรณีดังต่อไปนี้

1. การผลิตซ้ำเพื่อใช้ในห้องสมุด หรือเพื่อส่งให้ห้องสมุดอื่น ๆ
2. การผลิตซ้ำ เพื่อบริการแก่บุคคลที่ทำการศึกษาหรือวิจัย

จำนวนของสำเนาที่ทำการผลิตซ้ำตามข้อ 1 และ 2 จะต้องพิจารณาตามความเหมาะสม ไม่ให้ผลิตซ้ำมากเกินความจำเป็น"

เกี่ยวกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เนื่องจากในประเทศไทย ยังไม่มีการกำหนดรายละเอียดที่แน่นอน สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (Office of the Jurisdical Council) จึงได้กำหนดให้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ จัดอยู่ในประเภทผลงานทางวิทยาศาสตร์ มิใช่ผลงานทางด้านวรรณกรรม อย่างไรก็ตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ของต่างประเทศส่วนใหญ่จะพิจารณาให้เป็นผลงานทางด้านวรรณกรรมผู้นำเข้าและผู้สร้างผลงานด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย มีความต้องการให้มีการพิจารณาเรื่องนี้ ในแง่ของผลงานด้านวรรณกรรมมากกว่า ในปัจจุบันรัฐบาลไทยได้ทำการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข พ.ร.บ. นี้ในปี พ.ศ. 2533-2534 กรมศิลปากรได้จัดให้มีการประชุมเกี่ยวกับ พ.ร.บ. นี้ โดยมีจุดประสงค์เพื่อกำหนด

แนวทางเกี่ยวกับ พ.ร.บ. สิขสิทธิ์ ต่อมารัฐบาลได้พิจารณาการจัดตั้งกรมทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อรับผิดชอบงานด้านนี้โดยตรง งานในช่วงก่อนหน้าที่จะจัดตั้งกรมทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ จึงให้โอนไปอยู่ในความรับผิดชอบของกรมทรัพย์สินทางปัญญา ตั้งแต่วันที่ 3 พฤษภาคม 2534

ในปี พ.ศ. 2526 รัฐบาลไทยได้ออกพระราชกำหนดเพื่อคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ พ.ศ. 2526 เนื่องจากประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกสนธิสัญญากรุงเบอร์น ตั้งแต่วันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2474 อีกด้วย

3.4 วิชาชีพทางด้านสารนิเทศ (รวมทั้งการฝึกอบรมและการเรียนการสอน)

ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ข้างต้นเกี่ยวกับแนวโน้มของห้องสมุด และสารนิเทศในประเทศไทย ผู้ที่มีอาชีพเกี่ยวกับด้านสารนิเทศจึงเป็นที่ต้องการมากในประเทศไทยสถาบันที่เปิดสอนทางด้านบรรณารักษศาสตร์ ได้พยายามปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนทางด้านนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับตำแหน่ง ที่ว่างอยู่เป็นจำนวนมาก โปรแกรมการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์มีดังนี้

3.4.1 สูงกว่าปริญญาโท (Post Graduate)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เปิดสอนหลักสูตรใหม่ในการศึกษาระดับก้าวหน้าทางด้านบรรณารักษ์และสารนิเทศศาสตร์ ในปี 2534 โดยผู้จบหลักสูตรจะได้รับใบประกาศนียบัตร

3.4.2 ระดับปริญญาโท

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (วิทยาเขตประสานมิตรและมหาสารคาม) และมหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้เปิดหลักสูตรการเรียนการสอนระดับปริญญาโท ทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์แล้วในปัจจุบัน

3.4.3 ระดับปริญญาตรี

มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช มีหลักสูตรระดับปริญญาตรี ด้านสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เปิดหลักสูตรปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์ และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีหลักสูตรด้านสารนิเทศศาสตร์ แต่ให้ปริญญาบัตรด้านบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีหลักสูตรปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์ และในหลักสูตรนี้มีวิชาหนึ่งที่เกี่ยวกับเครื่องจักรกลในห้องสมุด มหาวิทยาลัยรังสิตมีหลักสูตรทางสารนิเทศศาสตร์ อยู่ภายใต้คณะนิเทศศาสตร์ (Communication Arts Faculty) ในปี 2533 วิทยาลัยครูต่าง ๆ ก็มีหลักสูตรทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ตัวอย่างเช่นสถาบันราชภัฏสวนดุสิตได้เปิดสอนบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ปี2533

3.4.4การฝึกอบรม/การฝึกงาน

3.4.4.1ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย มีโครงการฝึกอบรมสำหรับอาชีพทางสารนิเทศทุกระดับ ดังนี้

1) In-service training ใช้เวลาตั้งแต่ 1 สัปดาห์ ถึง 9 เดือน ฝึกอบรมทั้งทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ในส่วนที่กำหนดให้ เช่น การสร้างฐานข้อมูล การผลิตจดหมายข่าว การจัดพิมพ์สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ และการจัดพิมพ์แบบทั่ว ๆ ไป ตลอดจนการทำงานในส่วน

ต่าง ๆ ของห้องสมุด

2) หลักสูตรระยะสั้นตั้งแต่ 2 สัปดาห์ ถึง 2 เดือน เกี่ยวกับการจัดการสารนิเทศ เช่น การจัดเก็บข้อมูล และ MICRO CDS/ISIS

3) หลักสูตร 3 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคมของทุกปี เน้นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการจัดการสารนิเทศ

3.4.4.2 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีหลักสูตรการฝึกอบรมการใช้โปรแกรม Mini Micro CDS/ISIS โดยใช้เวลา 1-2 สัปดาห์

นอกจากนั้น มหาวิทยาลัยต่าง ๆ และหอสมุดแห่งชาติมีการจัดสัมมนาและการประชุมเกี่ยวกับการนำคอมพิวเตอร์มาใช้กับงานห้องสมุด

3.5 การวางแผนปฏิบัติงานเพื่อรองรับผลกระทบทางเทคโนโลยีสารนิเทศ

ได้มีการวางแผนในการจัดการเกี่ยวกับ ผลกระทบของเทคโนโลยีสารนิเทศต่อห้องสมุด 3 ด้าน คือ มีการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานระบบสารนิเทศแห่งชาติขึ้น (THAI NATIS) โดยรัฐบาล ตั้งแต่ปี 2529 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความต้องการอย่างมาก ที่จะให้มีการประสานงาน เพื่อการพัฒนาระบบสารนิเทศที่มีอยู่ เพื่อจัดระบบให้คล่องตัวและหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนของการดำเนินงานห้องสมุด

งานหลักของ THAI NATIS คือ การจัดตั้งข่ายงานระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ในประเทศไทย การต่อออนไลน์ระหว่างข่ายงานห้องสมุด จะช่วยให้ผู้ใช้ที่อยู่ระยะไกล สามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการจากฐานข้อมูลใหญ่ได้ หรือสามารถค้นข้อมูลที่อ้างถึงข้อมูลในระบบอื่น ๆ เพื่อการค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไปได้ ข้อมูลที่จัดเก็บด้วยระบบคอมพิวเตอร์นั้นสามารถใช้ร่วมกันได้และแลกเปลี่ยนกันได้ระหว่างสถาบันที่เป็นสมาชิกข่ายงาน

ปัญหาที่เกิดขึ้นในการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่บันทึกลงเครื่องคอมพิวเตอร์ก็คือมาตรฐานในการลงรายละเอียดทางบรรณานุกรม การกำหนดหัวเรื่องและมาตรฐานในการกำหนดโครงสร้างข้อมูล ซึ่งแต่ละสถาบันต่างคนต่างทำ การกำหนดหัวเรื่องและรายละเอียดทางบรรณานุกรม เป็นสิ่งสำคัญในการจัดการฐานข้อมูลที่มีจุดประสงค์ เพื่อการแลกเปลี่ยนระหว่างห้องสมุด การจัดสัมมนาระดับชาติเกี่ยวกับมาตรฐานการควบคุมบรรณานุกรมเป็นการแก้ปัญหาที่ดี และเป็นการเริ่มต้นในการกำหนดมาตรฐานการลงรายละเอียทางบรรณานุกรม และมาตรฐานอื่น ๆ ซึ่งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานทางบรรณานุกรมจะเป็นผู้กำหนดมาตรฐาน เพื่อใช้ในประเทศ

โครงสร้างระเบียนข้อมูล ทบวงมหาวิทยาลัย ได้จัดตั้งคณะกรรมการการประสานงานการใช้คอมพิวเตอร์ ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยตั้งแต่ปี 2530 คณะกรรมการชุดนี้ได้จัดทำมาตรฐานโครงสร้างระเบียนข้อมูลสำหรับหนังสือ สิ่งพิมพ์ต่อเนื่องและวัสดุที่ไม่ได้ตีพิมพ์ โดยจัดทำเป็นคู่มือเพื่อใช้ร่วมกัน

การวางแผน ในการดำเนินการกับผลกระทบของเทคโนโลยีใหม่ๆที่มีต่อบุคลากร คือการเสนอให้มีการเปิดหลักสูตรทาง สารนิเทศศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์ และสารนิเทศศาสตร์ ในบางมหาวิทยาลัย บางมหาวิทยาลัยจะเพิ่มวิชาทางสารนิเทศในหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์ที่มีอยู่เดิม บางแห่งเปิดหลักสูตรการฝึกอบรม เกี่ยวกับการจัดการ

ข้อมูล การเขียนโปรแกรมการสร้างฐานข้อมูลและการจัดการฐานข้อมูล ฯลฯ เพื่อเป็นการพัฒนาและให้การศึกษาแก่บุคลากร ที่ต้องเผชิญกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. บทสรุป

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญ ต่อการพัฒนาห้องสมุดในประเทศไทย มีการจัดตั้งห้องสมุดประชาชนเพิ่มขึ้นทั่วประเทศห้องสมุดโรงเรียนก็ได้รับความสนใจมากขึ้นหอสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและห้องสมุดเฉพาะ มีความก้าวหน้ามากขึ้น แนวโน้มของการพัฒนาห้องสมุดในกลุ่มห้องสมุดมหาวิทยาลัย ห้องสมุดเฉพาะและหอสมุดแห่งชาติได้หันมาใช้คอมพิวเตอร์มากขึ้น งานทั่ว ๆ ไปของห้องสมุดส่วนใหญ่ เริ่มด้วยการใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป CDS/ISIS, dBASE ฯลฯ ตลอดจน การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ขึ้นใช้เอง มีส่วนน้อยที่ใช้มินิคอมพิวเตอร์หรือเมนเฟรม

แนวโน้มของห้องสมุด ในประเทศไทยจะมีการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ มากขึ้นและมีการนำโปรแกรมสำเร็จรูปด้านห้องสมุดมาใช้มากกว่าที่จะพัฒนาด้วยตัวเอง เพื่อแก้ปัญหาการท่วมทันของข้อมูลข่าวสาร การร่วมมือกันระหว่างห้องสมุดจะทำให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันมากขึ้น

การวางแผนของ THAI NATIS ในการจัดตั้งข่ายงานระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ภายในประเทศ เป็นการแก้ปัญหาผลกระทบของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งมีผลต่อการทำงานในห้องสมุด

แนวความคิด เกี่ยวกับการให้บริการข่ายงานทางบรรณานุกรมด้วยระบบออนไลน์ ของไทยเหมือนABNในประเทศออสเตรเลียและSILASในสิงคโปร์ ดูเหมือนจะไม่ไกลเกินความจริง เมื่อหอสมุดแห่งชาติเริ่มติดตั้งระบบมินิคอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูปงานห้องสมุดเพื่อการปฏิบัติงานระบบออนไลน์ และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางด้านห้องสมุด DYNIX ทำงานบนเครื่องคอมพิวเตอร์ IBX RISC 6000 ซึ่งโปรแกรมสำเร็จรูปสามารถใช้กับตัวอักษรภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่หอสมุดแห่งชาติยังคงต้องการเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ขยายหน่วยความจำได้ ในการดำเนินงานระบบสารนิเทศแห่งชาติเพื่อบริการทั่วประเทศ อย่างไรก็ตามการร่วมมือกันระหว่างห้องสมุดยังคงมีความสำคัญต่อข่ายงานห้องสมุด ที่มีประสิทธิภาพ นอกเหนือจากเงินงบประมาณที่ได้จากรัฐบาล

ดังนั้น ความสำเร็จในการจัดตั้งระบบข่ายงานห้องสมุดในประเทศจะเป็นแนวทางสู่ความร่วมมือกับระบบห้องสมุด / สารนิเทศ ในระดับภูมิภาคและนานาชาติต่อไป

บรรณานุกรม

กุลชิดา ท้วมสุข. "หลักสูตรสำหรับบุคลากรห้องสมุดเพื่อเติมความรู้ทางคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารนิเทศ" **บรรณารักษศาสตร์ มข.** 10 ส.ค. 35, น.49-61.

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521. กรุงเทพฯ : สูตรไพศาล, ม.ป.พ.

วิภา โกยสุขโข. **สารนิเทศห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในโครงการเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของศูนย์อิเล็คทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.** ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2535. (เอกสารการสัมมนา ครั้งที่ 10 เรื่องความร่วมมือระหว่างสถาบัน : การพัฒนาเครือข่ายห้องสมุดเพื่อประสานงานการใช้ทรัพยากรสารนิเทศ 19-21 ตุลาคม 2535)

สงขลานครินทร์, มหาวิทยาลัย. **เอกสารการสัมมนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ครั้งที่ 10 เรื่องความร่วมมือระหว่างสถาบัน : การพัฒนาเครือข่ายห้องสมุดเพื่อประสานงานการใช้ทรัพยากรสารนิเทศ 19-21 ตุลาคม 2535.** ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2535

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย. **รายงานการประชุมสามัญประจำปี เรื่องบุคลากรสารนิเทศในยุคไฮเทค : มุมมองและทิศทาง.** กรุงเทพฯ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2535.

อุทัย ทุติยะโพธิ์. **การเตรียมการของห้องสมุดเพื่อร่วมเครือข่าย : ด้านมาตรฐานโครงสร้างระเบียนบรรณานุกรม.** ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2535. (เอกสารการสัมมนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ครั้งที่ 10 เรื่องการพัฒนาเครือข่ายห้องสมุดเพื่อประสานการใช้ทรัพยากรสารนิเทศ 19-21 ตุลาคม 2535)

Nonglak Mainaikit. "Information technology applications in libraries in Thailand: **Proceeding of the 2nd Pacific Conference New Information Technology for Library & Information Professionals Education Media Specialist & Technologists,** Singapore, 1989.

Suwakhon Siriwongworawat. **Computerization of library operations in Thailand : an over view.** Paper presented at the Seminar on Library Computerization, ASEAN-COC/project : Intra-ASEAN Cultural Programme Exchange of ASEAN Librarians, Singapore, 1989.

Thara Kanakamani. **The National Library of Thailand : a country report.** Paper presented at the Conference of Directors of National Libraries of Asia and Oceania towards the year 2000. Vision and reality Kula Lumpur, Malaysia, 1992.

Uthai Dhutiyabhodhi. **Library education, National Information System and library network in Thailand with emphasis on school library services.** Paper presented at the Intra ASEAN Cultural Programme Exchange of ASEAN Librarians. Jakarta, Indonesia, 1987.

มุมมอง: จากหอสมุดสู่ศูนย์วิทยบริการ

นิเชต สุนทรพิทักษ์

สาระสังเขป

หนึ่งในบรรดาองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพอุดมศึกษาของสถาบันราชภัฏคือ **ศูนย์วิทยบริการ** หอสมุด ห้องสมุด หรือเรียกว่าศูนย์วิทยบริการใดๆก็ตาม ความหมายก็คือการที่พยายามสร้าง **คลังแห่งความรู้** ที่ให้มีความพร้อมที่สุด เป็นแหล่งสำหรับการศึกษา ค้นคว้า ของนักศึกษา ครู อาจารย์ อย่างเหมาะสมกับสภาพความเจริญเติบโตของสังคม และกับสถานภาพของสถาบันนั้นๆ ขณะนี้ทางกรมการฝึกหัดครูพยายามผลักดัน**โครงการศูนย์วิทยบริการ**ในเชิงที่เป็นรูปธรรมออกมาอย่างชัดเจนมากขึ้นเป็นลำดับ

บรรณารักษ์ทุกท่านและผู้ที่เกี่ยวข้อง จะต้องพยายามผลักดันให้ศูนย์วิทยบริการมีความเข้มแข็ง ลึกซึ้ง พึ่งพาได้มากขึ้น ไม่ใช่เป็นเพียงส่วนหนึ่งเหมือนอุปกรณ์ที่ตั้งไว้ แต่ไม่ได้ใช้ ซึ่งมันไม่เกิดประโยชน์อะไรเลย เราจะจัดการอย่างไร จึงจะสามารถทำให้กระบวนการจัดการนั้นมีผลให้นักศึกษาใช้ห้องสมุดจนเป็นนิสัย โดยเชื่อมั่นว่า*อันนี้คือคุณค่าอย่างหนึ่งในการสร้างคุณภาพนักศึกษาของสถาบันของเรา*

In focus:from library to academic Resources Center

Abstract

One of the many components of the development of the quality of college level of education within the Rajabhat Institute of Arts and Sciences is the Academic Resources Center

Library or Library rooms or any Academic Resouces Center, the meaning is the attempt to create an information resources which is full of readiness and also for education, to suit the conditions of the development of society and also of the con dition of those institutes. At present the Department of Teacher Training is trying to help the Project for the Academic Resources Center in order to be more concrete consequently.

Every librarian altogether with those who are concerned has to help push the Academic Resources Center to be strong, penetrative and more reliable instead of being only a part as if being only a standing object, not being used, and so it is useless. How can we manage this procedure in order that the students would have a habit of coming to libraries. This is a way to ascertain the value of creating the quality of students of our institutes.

มุมมอง: จากหอสมุดสู่ศูนย์วิทยบริการ

นายนิเชต สุนทรพิทักษ์
อธิบดีกรมการฝึกหัดครู

นิเชต สุนทรพิทักษ์ *

หนึ่งในบรรดาองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพอุดมศึกษา ของสถาบันราชภัฏทั้งหลาย คือ การพัฒนาศูนย์วิทยบริการ

หอสมุด ห้องสมุด หรือเรียกว่าศูนย์วิทยบริการใดๆก็ตามนั้น ความหมายก็คือ การที่พยายามสร้างคลังแห่งความรู้นี้ให้มีความพร้อมที่สุด เป็นแหล่งสำหรับการศึกษา ค้นคว้า ของนักศึกษา ครู อาจารย์ อย่างเหมาะสมกับสภาพของ ความเจริญเติบโตของสังคม และกับสถานภาพของสถาบันนั้นๆ ขณะนี้ทางกรมการฝึกหัดครูก็พยายามผลักดันโครงการศูนย์วิทยบริการ

* นันทา วิทวุฒิศักดิ์ สรุปจากคำกล่าวเปิด และบรรยายพิเศษ ของอธิบดีกรมการฝึกหัดครู ดร.นิเชต สุนทรพิทักษ์ ในพิธีเปิดการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง "การจัดการสารนิเทศจากวารสาร" วันที่ 30 สิงหาคม 2536 ณ สถาบันราชภัฏ สวนดุสิต

วารสารห้องสมุด
ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2536

ในเชิงที่เป็นรูปธรรมออกมาอย่างชัดเจนมากขึ้นเป็นลำดับ ปรากฏเป็นตึก เป็นครุภัณฑ์ เป็นอะไรต่างๆชัดเจนขึ้น เพื่อเสริมน้ำหนักเดิมของหอสมุดที่มีอยู่ให้เข้มแข็งขึ้น งบประมาณที่ลงทุนไปในเรื่องการจัดตั้งศูนย์วิทยบริการนั้นต่อไปจะเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ จากอาคารซึ่งมีเนื้อที่ใช้สอยถึงสามพันตารางเมตร งบประมาณที่ได้ ผนวกกับ พื้นฐานเดิมที่หอสมุดมีอยู่ ประกอบกับ แนวคิดของบรรณารักษ์ทั้งหลาย ที่ได้พยายามผลักดันจนทำให้ **ศูนย์วิทยบริการ** ของสถาบันราชภัฏในอนาคตนี้จะมีความแตกต่างไปจากของสถาบันอื่นบ้าง ในส่วนสากลนั้น คิดว่ามีสภาพไม่ต่างกันนัก อยู่ที่รายละเอียด ความลึกที่จะเสาะหา ค้นคว้า เอาเอกสารต่างๆ มาจัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้บริการอย่างสะดวก รวดเร็ว ทันการณ์ ตรงกับความต้องการ แต่ในส่วนของสารนิเทศท้องถิ่นนั้น สถาบันราชภัฏหลายแห่งได้ทำล่วงหน้ากันไป 2-3 ปีแล้ว ซึ่งถือเป็นส่วนที่บุกเบิกให้กับบ้านเมือง เป็นส่วนที่ทำให้ศูนย์วิทยบริการมีความสมบูรณ์ครบถ้วน มากยิ่งขึ้น

บรรณารักษ์ทุกท่าน และท่านที่เกี่ยวข้อง จะต้องพยายามผลักดันให้**ศูนย์วิทยบริการนั้นมีความเข้มแข็ง** ลึกซึ้ง พึ่งพาได้มากขึ้น ขณะนี้มีความเคลื่อนไหวที่น่ายินดีขึ้นหลายประการ เช่น หลายแห่งได้เปิดบริการไปถึงตอนกลางคืน ฉะนั้นสถาบันราชภัฏที่อยู่ในเมือง การคมนาคมสะดวก จะต้องพยายามผลักดัน ให้เปิดบริการดังกล่าว เพราะ ในต่างประเทศนั้น **หอสมุด** คือ แหล่งที่จะแสวงหาความสงบเงียบ ความเป็นตัวเอง และได้พบพาเพื่อนฝูงที่อยู่ในหอสมุด คือ *หนังสือ* ได้เป็นอย่างดี อยู่ได้ถึง 23 นาฬิกา เวลาสอบเปิดให้ถึง 24 นาฬิกาเป็นต้น แต่หอสมุดในบ้านเรายังขัดข้องกันในเรื่องของ การจัดการ การเดินทาง เรื่องความปลอดภัยบ้าง ภาพนั้นก็เลยยังไม่ชัดเจน แต่ว่าในหลายสถาบันก็กำลังผลักดัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเอง ขณะนี้ก็เปิดตอนกลางคืนด้วยในบางส่วน ซึ่งท่าน**อธิบดี** อยากเห็นภาพนั้นเหลือเกิน เพราะหอสมุดที่อยู่ตามโรงเรียนมัธยมนั้น ถ้าเป็นอำเภอในต่างจังหวัด ก็จะเปิดเฉพาะตอนโรงเรียนเปิดเท่านั้นเอง เด็กนักเรียนจะได้ใช้ห้องสมุดเฉพาะช่วงพักกลางวัน หลังรับประทานอาหาร ห้องสมุดเป็นเพียงส่วนหนึ่งเหมือนอุปกรณ์ที่ตั้งไว้**แต่ไม่ได้ใช้** ซึ่งมันไม่เกิดประโยชน์อะไรเลย คำถามคือว่า เราจะมีระบบจัดการอย่างไร จึงจะสามารถทำให้กระบวนการจัดการนั้น มีผลให้นักศึกษาของเราใช้ห้องสมุดจนเป็น**นิสัย** และไม่มีอุปสรรคในการใช้ห้องสมุด ยิ่งในขณะ

วารสารห้องสมุด
ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2536

นี้เราได้เปิดสอน กศ.บป. (การศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ) ในตอนเย็นและตอนกลางคืน จึงขอฝากไว้ในเรื่องการให้บริการ ในเรื่องของสาระที่จะเก็บไว้ในห้องสมุดนั้น งบประมาณทางด้านนี้เพิ่มขึ้นทุกปี มีทั้งงบประมารที่มาจากงบประมาณแผ่นดิน มาจากส่วนของเงิน กศ.บป. อีกทั้งเงินบำรุงการศึกษาก็เจาะลงไปที่นี้ชัดเจน และเงินที่ใช้ในกิจการอื่นหากใช้ไม่ทัน **ก็มักจะมาลงตรงนี้** เพราะตรงนี้คือ ส่วนที่แน่นอนที่สุดว่าไม่พลาด ปัญหาก็คือ บรรณารักษ์ได้เตรียมรายการหนังสือดีๆ ติดตามหนังสือดีๆ ติดตามแหล่งต่างๆไว้ครบถ้วนแล้วหรือยัง ถ้ามี ก็จะสามารถจัดหาหนังสือเข้าห้องสมุดได้ ทำให้มีหนังสือที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ท่านอธิบดีเชื่อว่า ความร่วมมือของบรรณารักษ์จะเป็นวงจรที่ช่วยกัน ให้เป็นเหมือนตาข่าย ที่ทำให้เราสามารถที่จะช้อนเอาหนังสือดีได้ทั้งหมด ถ้าเราได้วางระบบร่วมกันเป็นอย่างดี ก็มีกำลังซื้อ กำลังจัดหา กำลังในการที่จะผลักดันให้นักศึกษาได้รับประโยชน์ ดังนั้นจึงเป็นภาระของบรรณารักษ์ ในการผลักดันให้ศูนย์วิทยบริการเป็นที่ที่เด็ก นักเรียน ครูอาจารย์ของเราจะสามารถใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ได้ ไม่ใช้เวลาว่างไปในทางอื่นที่ไม่เกิดประโยชน์ รักที่จะเข้าห้องสมุด รักที่จะอ่าน ที่จะค้นคว้า รักที่จะพบเพื่อนที่เป็นหนังสือ เราจะได้นักศึกษาที่มีคุณภาพสูงขึ้นโดยอัตโนมัติ เพียงทำได้แค่นี้ **คุณภาพนักศึกษาก็จะดีขึ้นเป็นอันมาก**

การจัดการสารนิเทศจากวารสารเป็นเรื่องที่สำคัญ และเจาะลึกอีกระดับหนึ่ง ที่จะต้องใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการจัดเก็บ และ ค้นคืนบทความต่างๆ ตัววารสารนั้น เป็นเอกสารที่ถือว่าทันสมัยที่สุด ที่เกาะติดกับสถานการณ์ของบ้านเมืองในแต่ละช่วง บทความที่ออกมาในวารสารนั้น เป็นส่วนที่สะท้อนความคิดของคนปัจจุบัน ที่มีต่อปัญหานั้นได้อย่างมีอารมณ์อย่างถึงใจ ยกตัวอย่างของบทความที่เกิดขึ้นในช่วงของตึกถล่ม บทความที่เกิดขึ้นในช่วงของพฤษภาทมิฬ บทความที่เกิดในช่วงของการเผาโรงเรียน จะเป็นบทความที่เจาะลึก และมีอารมณ์ให้กับคนอ่านเป็นอย่างดี แต่ถ้าผ่านไป 10 ปี อารมณ์นั้นก็จะหายไป เพราะฉะนั้นวารสารจึงเป็นตัวที่ชี้ให้เห็นว่า **วิทยาลัยนั้นอยู่กับปัจจุบันหรือไม่** จำนวนวารสาร การเลือกวารสาร นักศึกษาที่สนใจอ่านวารสารอยู่กับปัจจุบันหรือไม่ ความคิดทันสมัยหรือไม่ ทั้งหมดนี้คือสิ่งที่จะมีความหมายต่อการ **เพิ่มคุณภาพหอสมุดหรือศูนย์วิทยบริการ**อีกระดับหนึ่ง และในอีกหลายๆเรื่องที่จะต้องช่วยกันค้น ช่วยกันคิด ในภาพรวมนั้นศูนย์วิทยบริการจะต้อง

เป็นจุดที่สนับสนุน ให้เด็ก ให้นักศึกษา มี Independent Study ในการอ่านหนังสือสูงขึ้น ในขณะนี้หอสมุดในต่างประเทศที่พัฒนาไปนั้น จะมีที่อ่านหนังสือส่วนบุคคลในรูปแบบต่างๆ เพิ่มขึ้น จะมีที่เช็คเอ้าท์ที่จะเอาวีดิโอ เอาคอมพิวเตอร์ เอาไมโครฟิล์มต่างๆมาดู ต้องมีอะไรอีกหลายๆอย่าง บางแห่งก็ก้าวหน้าไปถึงขั้นที่ต้องมีห้องเก็บหนังสือ ที่รักษาอุณหภูมิ เพราะมีหนังสือที่มีคุณค่ามาก ของเราระยะนี้คงไปยังไม่ถึง ถ้าเราไปได้เพียงจัดให้เป็นที่ที่จะให้บริการ ได้อย่างทั่วถึง มีแหล่งที่จะค้นคว้า ได้อย่างกว้างขวาง และนักศึกษาสนใจเข้าใช้ห้องสมุดจนเป็นนิสัย มี Reading habbit ติดตัวไปให้ได้ เพียงแค่นี้ก็บรรลุวัตถุประสงค์แล้ว การที่จะจัดการอะไรในรูปแบบ **ชี้ช้างจับตั๊กแตน**นั้นต้องคิดให้ดี คำถามคือว่าความพอดีของการที่เป็นเราอยู่ตรงไหน เรากับเด็กเราเป็นอย่างไร ให้มันสอดคล้องกับธรรมชาติของสภาพนั้นๆให้ดีที่สุด ที่จะทำได้ นั่นคือสิ่งที่จะทำให้ห้องสมุดได้รับการยอมรับมากยิ่งขึ้น **ท่านอธิบดี**หวังว่าคณาจารย์ทั้งหลายที่ได้มาร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการอยู่ที่นี้ทั้ง 36 วิทยาลัยจะได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันโดย ช่วยกันคิด ช่วยกันพิจารณา การระดมความคิดของเราผนวกกับการไปดูงานในสถาบันต่างๆ คือที่ศูนย์ Internet จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีหอสมุดขนาดใหญ่เป็นเอกเทศ ซึ่งก็เอามาเป็นตัวอย่าง ได้ระดับหนึ่งเท่านั้น กับธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งมีเงินมากจนกระทั่งทำอะไรก็ได้ กับที่เรามีเงินน้อย อยากจะทำอะไรก็ทำได้บ้าง ไม่ได้บ้าง เพราะฉะนั้นเราต้องเอามาตรวจสอบดูให้ดี ผลจากการดูงาน ผลจากการที่เราประเมินตัวเอง ว่าเราอยู่ตรงไหน กับผลที่เรากำลังผลักดันเรื่องศูนย์วิทยบริการให้เกิดขึ้น ในทุกวิทยาลัยครูในอนาคต จันทบุรีก็พัฒนาก้าวหน้าไปมากเหมือนกัน ที่เชียงรายได้ตึกแล้ว ตอนนี้กำลังได้งบประมาณในส่วนของครุภัณฑ์ ก็พยายามผลักดัน ให้ท่านเหล่านี้ทำให้ดีที่สุด ให้แข่งกัน เพราะเราจะได้ของดี วิทยาลัยที่ตามมาก็ควรทำได้ดีกว่า หรืออย่างน้อยต้องเท่ากับ ต้องไม่แย่กว่า เพราะฉะนั้นทั้งหมดนี้คือ **ความพยายามใช้ความเป็นกลุ่มให้เป็นประโยชน์** ในการที่จะพัฒนาประสิทธิภาพของเราด้วย สถาบันที่อยู่ต่างจังหวัด มีโอกาสเข้ามาฝึกอบรม ขยายฐาน ขยายความรู้ เพื่อที่จะได้นำกลับไปพัฒนาตนเองให้ดีที่สุด และควรเผื่อแผ่ไปยังสถาบันอื่น ทั้งในระดับประถมและมัธยมด้วย อันนี้ก็คือ คุณค่าของพวกเราที่มีอยู่

จากการที่ได้ฟังวิทยากร ได้ไปศึกษาดูงาน และจากประสบการณ์ทั้งหลายที่มีอยู่เต็มที่ในทุกท่าน ตลอดทั้งความ

วารสารห้องสมุด
ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2536

มุมมอง: จากหอสมุดสู่ศูนย์วิทยบริการ

นิเชต สุนทรพิทักษ์

เข้าใจในเส้นทางเดินของหอสมุด ซึ่งจะเติบโตเป็นศูนย์วิทยบริการ ด้วยกำลังงบประมาณที่มากขึ้น กำลังเงินบำรุงการศึกษาที่เพิ่มขึ้น กศ.บป.ที่เพิ่มขึ้น ตลอดทั้งความเชื่ออย่างมั่นคงว่า หอสมุดหรือศูนย์วิทยบริการนี้ คือ องค์ประกอบที่จะชี้มาตรฐานของสถาบันนั้น ๆอย่างชัดเจนว่า สถาบันนั้น ๆ มีมาตรฐานในการจัดการศึกษาอย่างไร ดูได้จากคุณภาพของหอสมุดนี้ ดูได้จากคนที่ใช้ห้องสมุด ดูได้จากการประสานงานกัน ของอาจารย์ที่สอนในคณะวิชาต่าง ๆกับการบริหารของหอสมุด ดูได้จากว่าการบริหารนั้นได้รับการยอมรับ สำคัญถึงขั้นเข้าไปนั่งประชุมร่วมกับ ก.ว.ของวิทยาลัยหรือไม่ ถ้าหากว่าเข้าไปได้ถึงขนาดนั้น ก็เชื่อมั่นว่าแนวคิด ในการที่จะกระจาย การใช้ห้องสมุดอย่างคุ้มค่า ก็จะเกิดขึ้น อย่างกว้างขวาง พฤติกรรมในการสอนจากการเพียงให้เรียนตามเลคเชอร์หรือบรรยาย ให้เพิ่มกระบวนการค้นคว้าทุกวิชาเข้าไปในการสอน การกำหนดรูปแบบงานของอาจารย์ผู้สอน กับฝ่ายบริหารของหอสมุดจะต้องสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องเช่นนั้นจึงจะบังคับให้ลูกศิษย์ใช้ห้องสมุด อย่างเป็นปกติ เมื่อใช้นาน ๆ เข้าก็เกิดนิสัยในการที่จะต้องอ่านต้องค้นคว้า และส่วนนั้นก็จะเติบโตต่อไป เขาก็จะได้เนื้อหาสาระมากขึ้นนอกเหนือจากที่ทางอาจารย์ผู้สอนสามารถจัดหาได้ ถ้าเป็นเช่นนั้นเราก็เข้าถึงระบบ ที่จะให้เกิดคุณภาพของหอสมุดอย่างแท้จริง

บรรณารักษ์ทั้งหลายควรช่วยกันคิดและตอบคำถามว่า ทำอย่างไรจึงจะได้ศูนย์วิทยบริการที่ดีที่สุด ทำอย่างไรจะให้นักศึกษาของเราเข้าใช้ศูนย์นี้จนเป็นนิสัยทุกคน ทำอย่างไรจะขยายงานของการให้บริการออกไป ให้กว้างขวางขึ้น ทำอย่างไรครูบาอาจารย์จึงเห็นความสำคัญของศูนย์นี้ และมาใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างเต็มที่มากขึ้น และจะแสวงหาแหล่งข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุดได้อย่างไร คำถามเหล่านี้คงจะมีมากมายที่จะทิ้งให้ท่านได้ช่วยกันตอบ ขอให้บรรณารักษ์ทั้งหลายจงมีกำลังกาย และ กำลังใจที่จะผลักดันงานที่ยากนี้ให้ประสบความสำเร็จ โดยที่เชื่อมั่นว่า อันนี้คือคุณค่าอย่างหนึ่งในการสร้างคุณภาพนักศึกษาของสถาบันของเรา

บทสัมภาษณ์ ดร. รุ่ง แก้วแดง : นโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน

เรณู เปียซื่อ

สาระสังเขป

บทสัมภาษณ์ดร. รุ่ง แก้วแดง อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน ดร. รุ่ง มีความเห็นว่า ห้องสมุดประชาชนต้องมีบทบาทเป็นศูนย์การเรียนการสอนอย่างแท้จริง บรรณารักษ์ต้องจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิต ห้องสมุดประชาชนดำเนินงานโดยมีบุคลากรประจำการจำนวนน้อย และมีอาสาสมัคร หรือบุคลากรที่จ้างชั่วคราวมาช่วยงาน นอกจากนี้ห้องสมุดประชาชนยังมีหน้าที่เป็นแหล่งสะสมความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น

Abstract

An interview with Dr.Roong Kaewdaeng, the Director General of the Department of Non-Formal Education. According to his point of view, public libraries have to play the role of learning resouce centre. Librarians have to organize various activities for learning purpose and for improving the quality of life. Pubic libraries will be run by only a few permanent staff with the assistance of volunteers or temporary personnel. Public libraries should be the collector of works reflecting the special knowledge or intellect of the location.

บทสัมภาษณ์

ดร. รุ่ง แก้วแดง

นโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน

เรณู เปียซื่อ *

ในวาระที่ ดร. รุ่ง แก้วแดง เข้ารับตำแหน่งอธิบดี กรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งมีห้องสมุดประชาชนอยู่ในความรับผิดชอบของท่านเป็นจำนวนมาก

ห้องสมุดประชาชนเป็นแหล่งแสวงหาความรู้ โดยอิสระตามความต้องการในท้องถิ่นซึ่งเป็นการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการศึกษาตลอดชีวิต ถ้าห้องสมุดประชาชน ได้มาตรฐานทั้งด้านอาคารสถานที่ บุคลากร ทรัพยากรสารนิเทศ ฯลฯ ก็จะสามารถบรรลุเป้าหมาย ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ซึ่งเป็นผลให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และประเทศด้วย ในโอกาสนี้จึงขอสัมภาษณ์ท่านอธิบดี กรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อทราบแนวคิด นโยบาย ที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดประชาชน

ผู้สัมภาษณ์ : ขอทราบนโยบาย เกี่ยวกับการดำเนินงาน ห้องสมุดประชาชน สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน

---

* เรณู เปียซื่อ สัมภาษณ์ ดร. รุ่ง แก้วแดง ณ ห้องอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2536 เวลา 8.00 น.

วารสารห้องสมุด
ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2536

สัมภาษณ์ ดร. รุ่ง แก้วแดง
เรียบเรียง เปียซื่อ

อธิบดี : เรื่อง นโยบายการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน มีนโยบายสำคัญ ๆ อยู่ 3 เรื่อง

เรื่องที่ 1 ต้องการให้ห้องสมุดประชาชน เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของกรมการศึกษานอกโรงเรียน จึงต้องปรับการดำเนินงานห้องสมุดใหม่เกือบทั้งหมด เช่น ห้องสมุดทั่ว ๆไปที่ดำเนินการอยู่ก็มักจะเป็นเพียงที่เก็บหนังสือและสื่อ ยังไม่มีบทบาทในเรื่องการจัดการศึกษาที่แท้จริง ฉะนั้น ห้องสมุดแนวใหม่ จะเน้นในความหมายของศูนย์การเรียน คือ Learning Centre ซึ่งถ้าเป็นบทบาทนี้แล้วต่อไปห้องสมุดจะไปเน้นเรื่องกิจกรรม ทั้งที่จะเสริมการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน และ การศึกษาตามอัธยาศัย และนี่คือภาพใหม่

เรื่องที่ 2 รูปแบบห้องสมุดการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นห้องสมุดประชาชนจังหวัด หรือ ห้องสมุดประชาชนอำเภอก็ตาม จะเน้นในความหมายของการจัดกิจกรรมค่อนข้างมาก ฉะนั้นรูปแบบของการบริหารจะใช้ผู้บริหารน้อย หรือใช้คนน้อยนอกนั้นแล้วจะใช้อาสาสมัครหรือคนที่จ้างที่คล่องตัวค่อนข้างมาก ลดงานธุระด้านห้องสมุดลง เช่นต่อไปการจัดซื้อหนังสือจะบังคับเงื่อนไขว่า จะต้องมีบัตรยืม จะต้องมีแคตตาล็อก มีอะไรต่ออะไรให้เสร็จเรียบร้อย เพื่อจะไม่ต้องเสียเวลาไปนั่งทำ ฉะนั้นเราก็จะมาดูกันว่า เราจะจัดกิจกรรมอย่างไร

เรื่องที่ 3 นอกจากนี้ จะเน้นในส่วนที่ต้องเก็บรวบรวมองค์ความรู้ และการใช้ประโยชน์ จาก ภูมิปัญญาท้องถิ่น จากวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งในกรณีนี้ผู้ที่จะมาร่วมจัดกิจกรรม ก็จะมาจากท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น โดยเราจะเป็นผู้ประสานงานให้

ผู้สัมภาษณ์ : สถานภาพของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน ด้อยกว่าห้องสมุดประเภทอื่น

อธิบดี : ที่เป็นเช่นนี้เพราะเดิมความคิดของเราบรรณารักษ์ คือ คนเก็บหนังสือ เพราะฉะนั้น คนเก็บหนังสือ งานก็ได้ขนาดนี้ concept ของงานคือไม่ได้เป็นผู้จัดการเรียนการสอน ฉะนั้น คนพวกนี้จึงกลายเป็น " ข้าราชการพลเรือน "

อันใหม่ที่เรากำลังทำอยู่นี้ แนวคิดจะออกมาในรูปแบบ" ศูนย์การเรียน " เมื่อความคิดออกมาเป็น ศูนย์การเรียนแล้ว คนที่มาทำงานนี้ก็คือ คนที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆฉะนั้นจึงจะปรับคนจำพวกนี้ให้เป็น"ข้าราชการครู" ฉะนั้นเมื่อเป็นข้าราชการครู ครูจะมีโอกาสและความก้าวหน้า ซึ่งก็ไม่แตกต่างจากครูอื่น ๆ แต่จะต้องจัดกิจกรรมใครเข้ามาเรียนมากน้อยเท่าไร จะต้องจัดกิจกรรม และจะต้องมีหลากหลายของรูปแบบ ไม่ใช่นั่งอยู่เฉย ๆ แล้วคอยให้ยืมหนังสือแบบที่เป็นอยู่ เพราะถ้าทำเช่นนี้ขึ้นมา โอกาสความก้าวหน้าก็เหมือนคนในสายของข้าราชการครู

ผู้สัมภาษณ์ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยได้จัดทำมาตรฐานห้องสมุดประชาชนขึ้น และได้จัดส่งให้หน่วยงานต้นสังกัดพิจารณา เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงานห้องสมุดเมื่อปี พ.ศ.2533 ท่านมีความคิดอย่างไร เกี่ยวกับ มาตรฐานห้องสมุดประชาชนฉบับนั้น

อธิบดี : การที่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ได้จัดทำมาตรฐานห้องสมุดขึ้นนั้น ผมเข้าใจว่าในกรณีเช่นนี้คงไม่มีประโยชน์ เพราะว่าสมาคมห้องสมุดเป็นส่วนนอกระบบ ฉะนั้นสิ่งที่สมาคมเที่ยวไปเสนออะไรมากมายก่ายกอง เข้าใจว่าทางกรมเองคงไม่สนใจที่จะทำเช่นไปพูดถึงคน พูดถึงงบประมาณ เรื่องอะไรต่ออะไร อันนี้ไม่ใช่เป็นสิ่งจะต้องทำ อันนี้เป็นความเข้าใจผิดของคนจำนวนมาก ที่ใครก็ตามอยู่ ๆ แล้วลุกขึ้นมาเที่ยวทำ Standards ให้คนอื่นปฏิบัติ ฉะนั้นในกรณีเช่นนี้ ไม่เคยมีใครที่ทำขึ้นแล้วประสบความสำเร็จ การจะทำมาตรฐานอะไรมันต้องเกิดขึ้นจากภายในแต่จะต้องดูเหตุผลความจำเป็นและกำลังเงินงบประมาณและประโยชน์ใช้สอยที่จะทำฉะนั้น ถ้าสมาคมห้องสมุดจัดทำขึ้นจึงดูคล้ายกับว่าสมาคมห้องสมุดอยู่ว่าง ๆ ไม่รู้ว่าจะทำอะไร ฉะนั้น ถ้าสมาคมห้องสมุดคิดจะทำอะไร ควรจะต้องร่วมมือกับกรมอย่างใกล้ชิด ต้องพัฒนาขึ้น ทุกอย่างมันจะต้องเป็น Internal ไม่ใช่เป็น External ไม่เคยประสบความสำเร็จอะไรเลยในบ้านเรา มันเหมือนกับศึกษานิเทศก์ที่อาจารย์เคยเป็น การ

นิเทศจากข้างนอก ไม่มีประโยชน์อะไร ฉะนั้น การนิเทศต้องออกมาจากข้างในจากเหตุผลและความจำเป็นของผู้บริหารในแต่ละระดับ แต่ละคน แม้กระทั่งอีกอันหนึ่ง เช่น การประเมินผลก็เหมือนกัน อย่างบ้านเราการประเมินผลถ้าประเมินผลจากข้างนอก คนในเขารับไม่ได้ ฉะนั้นเมื่อเป็นเช่นนี้ขึ้นมา การที่สมาคมห้องสมุดทำนั้น ผมเข้าใจว่าก็ทำเป็นมาตรฐานเชิงวิชาการ ประโยชน์ที่ได้จริง ๆ คงน้อย เพราะว่าวัตถุประสงค์เป็นคนละเรื่องกับที่เรากำลังทำกันอยู่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องคน อาคาร และ สถานที่

ข้อสุดท้ายที่อาจารย์คิด ก็คงจะเป็นไปตามหลักการของข้อ 3 ถ้าเมื่อไรห้องสมุดปรับได้ ห้องสมุด คือ ศูนย์การเรียน คนทั้งหลายเป็นข้าราชการครู ปัญหาก็คงจะหมดไป ฉะนั้นในเรื่องของความก้าวหน้าก็คงจะหมด ผมตอบคำถามของอาจารย์หมดแล้ว ต่อไปจะมีอะไรอีก

ผู้สัมภาษณ์ : ชี้แจงเรื่องการจัดทำมาตรฐานห้องสมุดของสมาคมซึ่งผู้สัมภาษณ์เป็นผู้ดำเนินการเชิญเจ้าหน้าที่ทางกองปฏิบัติการ ศึกษานิเทศก์ และอาจารย์ผู้สอนของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มาร่วมประชุมจัดทำขึ้น

อธิบดี : ทำไปแล้วมันผิด จริง ๆ แล้วทางสมาคมควรจะร่วมกับกรมฯ ไม่ใช่เรื่องตัวบุคคล อาจารย์เองก็ไม่สามารถบันดาลคน บันดาลเงินได้ ฉะนั้นบทบาททางสมาคมควรจะช่วยพัฒนาทางวิชาการ อบรมคน ส่งเสริมในลักษณะอย่างนี้มากกว่า หรือพัฒนาต้นแบบ เช่น ผม เสาร์นี้ก็จะไปทำกันอีก ผมให้ทำบทบาทของห้องสมุดใหม่ มันก็ไม่ออก เพราะพวกเรามุ่งแต่พวกโต๊ะ เก้าอี้ อันนี้เป็นมาตั้งแต่อยู่ สปช. คนของสมาคมห้องสมุด เน้นแต่เรื่องของอุปกรณ์ ซึ่งผมไม่เคยยอมรับ ตอนผมอยู่ สปช. ผมลงทุนเรื่องห้องสมุดมากที่สุด ในประเทศไทย ผมต้องการคือ เรื่องของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่ใช่ตัวหนังสือ แต่เวลาสมาคมห้องสมุดทำเน้นแต่เรื่องตัวหนังสือ ฉะนั้นมาตรฐานอันนี้ผมไม่อาจจะรับได้ และ ก็คงจะไม่เกี่ยวข้องกับ กศน. ตราบใดก็ตามที่สมาคมไม่ได้ทำตามที่เราบอก ไม่มีประ

วารสารห้องสมุด สัมภาษณ์ ดร. รุ่ง แก้วแดง
ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2536 เรียบเรียง เปียซื่อ

โยชน์อะไร

ผู้สัมภาษณ์ : คณะกรรมการจัดทำมาตรฐานของสมาคมจะจัดให้มีการพัฒนา หรือทบทวนกันอีก เพื่อหาข้อที่เป็นปัญหา

อชิบดี : อีกไม่กี่วัน อาจารย์อาจจะต้องมาเรียนรู้ จากพวกเราในเรื่องห้องสมุด เราคิดว่าเราจะทำได้ดีกว่าที่ห้องสมุดคิด ขณะนี้เราทำหนังสืออยู่ 2 เล่ม เล่มหนึ่งคือ " ห้องสมุดประชาชน " เป็นหนังสือใหญ่ ที่พูดถึงเรื่องความเป็นมา และจะเน้นบทบาทของห้องสมุดประชาชนกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ว่ามันจะทำประโยชน์อะไรได้บ้าง หน้าที่แต่ละอย่าง ๆ ซึ่งให้หน้าที่ไป 4 อย่างแต่ก็ยังไม่ออก เขาทำเหมือนเดิม เน้นแต่เรื่องตึก เรื่องหนังสือ สิ่งที่ผมต้องการคือ กระบวนการที่จะเรียนหนังสือ เป็นส่วนหนึ่งของเรา ที่นี้พวกเราอยากทำ บรรณารักษ์มันพัฒนามาจากคนเฝ้าหนังสือ เขาก็มองแต่เรื่องหนังสือ

ผู้สัมภาษณ์ : ผู้สัมภาษณ์ก็ทำเรื่องห้องสมุดมานานตั้งแต่อยู่ ศ.อศ.อ. ได้จัดสัมมนาและอบรมบรรณารักษ์ เน้นให้จัดกิจกรรมมาหลายรุ่น ทำให้ห้องสมุดพัฒนาขึ้นมาเดี๋ยวนี้เขาก็จัดกิจกรรมกันมากขึ้น แต่ยังจัดได้ไม่ทั่วถึง

อชิบดี : ก็เหมือนเดิมอีก พวกเราไปเน้นแต่เรื่องตึก เรื่องตึก เป็นผมผมก็ไม่ลงทุน ถ้าตราบใดก็ตาม ถ้าทำภาพของห้องสมุด ให้อยู่ในฐานะเป็น Learning Centre ละแล้วก็คงจะเดินหน้าต่อไม่ได้ นี่เสาร์-อาทิตย์จะไปทำกันอีก ผมให้ทำเป็นครั้งที่ 5 ครั้งที่ 6 แล้ว มันก็ยังไม่ออก เข้าใจว่าต่อไปคงจะไม่เอาคนที่เรียนบรรณารักษ์ไปทำ จะติดอยู่กับเรื่องพวกนี้ ต่อไปผมจะต้องไปเอาพวกที่เล่นเรื่องการเรียนการสอนมา เพราะ เขามองการเรียนการสอนออก พวกบรรณารักษ์ก็งั้น ๆ แปะกอเอี๊ยะบ้าง ไม่แปะบ้าง นี่คือจุดอ่อนของทางบรรณารักษ์ อาจารย์ต้องเข้าใจว่าการพัฒนาการบรรณารักษ์ เป็นเพียงส่วน support ของมหาวิทยาลัย หรือ โรงเรียน เพราะโรงเรียนเขามีการจัดการเรียนการสอน บรรณารักษ์เป็นเพียงผู้หาหนังสือไว้ให้เท่านั้นเอง ทีนี้พอมา

วารสารห้องสมุด
ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2536

สัมภาษณ์ ดร. รุ่ง แก้วแดง
เรียบเรียง เปียซื่อ

ของเรามันไม่ใช่ ของเรานี้ห้องสมุดมันเกิดโดดเด่นขึ้นมา มันไม่มีส่วนการเรียนการสอนอื่นที่บังคับขึ้นมา ฉะนั้นห้องสมุดประชาชนจึงต้องพัฒนาขึ้นมาใหม่ ให้เป็นบรรยากาศของเราเอง ทั้ง ๆ ที่ห้องสมุดนี่ ควรจะเป็นห้องหนึ่งของโรงเรียน โรงเรียนมีหลาย ๆ ห้อง คนทำกิจกรรม การเรียนการสอน คือ ครู บรรณารักษ์บริการเรื่องห้องสมุด ของเราไม่มีห้องเรียน ดังนั้นห้องสมุดจึงเป็นศูนย์กลางของทุกอย่าง ที่อื่นห้องสมุดเป็นพระรอง การเรียนการสอน เป็นพระเอก แต่ของเราห้องสมุดเป็นพระเอก เพราะมันอยู่ตรงกลางไม่มีอะไรเลย เราจึงจำเป็นต้องสร้างกิจกรรมขึ้นมาก่อนว่า " กิจกรรมการเรียนน่ะทำอย่างนี้ สมมติว่า ประการแรก เราสนับสนุนการศึกษาในระบบ เด็กโรงเรียนประถมมัธยมอยู่รวม ๆ ห้องสมุดที่เรามีหนังสือ โรงเรียนไม่ได้มีหนังสือทุกอย่าง ถ้าเรามีหนังสือ เราสามารถจะจัด กิจกรรมเสริมการเรียนของในโรงเรียนได้อย่างไร เรามีสิทธิที่จะทำได้มากมาย หลากหลาย มันต้องมานั่งคิดกันอย่างนี้

การจัดการศึกษา ที่เราเรียกว่านอกโรงเรียน ก็คือกลุ่มผู้เรียนต่าง ๆ เราจะจัดได้อย่างไร ห้องสมุดจะจัดได้อย่างไร จุดเน้นพอมาถึงด้าน Non formal Education ซึ่งอาจารย์อยู่นานแล้ว จะเน้นการเรียนเป็นรายบุคคล ห้องสมุด จะต้องมีบทบาทเหล่านี้ให้ได้ ในเรื่องบริการต่าง ๆ ซึ่งเราทำไว้แล้ว เช่นมี Lab ภาษา อันนี้ตรงกับความต้องการ ต่อไปจะต้องมีบู้ทมากมายก่ายกอง มีวีดีโอ มีทั้งเทป มีทั้งหนังสือ ซึ่งมีคนมาใช้เรียนเป็นรายบุคคล เปิดตั้งแต่เช้าจนถึงกลางคืน อย่างนี้แต่ยังไม่ออกเลย ตอนนี้มีหนังสือเข้าไปวางอยู่ที่ชั้น มีหูฟังเข้าไปวางอยู่ แต่คนจัดกิจกรรมตรงนี้ไม่มี ที่ทำเป็นวิชาขึ้นมามันไม่มี อีกอัน คือเรื่องของ Informal Education มันก็ยังไม่มีอีก จะจัดอย่างไร ให้มีบริการ Informal สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อาจารย์ต้องจัดเป็นกลุ่มเด็ก ให้เด็กมาอ่าน มาเรียน ด้วยกัน กลุ่มโตขึ้นหน่อย ให้มาเรียน วันเสาร์-อาทิตย์ ต้องมีรางวัลให้เด็กมา กลุ่มผู้ใหญ่ประกวดนักเขียน ฉะนั้นเมื่อมีแต่หนังสือก็ไม่แตกต่างอะไร กับร้านให้เช่า

หนังสือห้องหนึ่ง พวก concept เหล่านี้มันไม่ออก พูดกันเท่าไร ๆ มันก็ไม่ออกมาให้มันชัด ถ้ามันออกนะ ทางด้าน Formal ต้องจัดกิจกรรมหนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า และให้มองเห็นว่าเด็กเดินเข้ามาหาเราแล้วก็ทำอะไร แล้วก็ออกไป มีความรู้ติดตัวออกไป ถ้าเด็ก Nonformal มาทีละคน และได้มาเห็นมาเรียนอย่างไร มาทำอย่างไร แล้วก็ออกไป ทำนองเดียวกัน แต่ว่า Informal ต้องเข้ามาเป็นกลุ่ม อย่างกลุ่มเด็กอนุบาลเข้ามา มาทำอะไร ทำกิจกรรมอะไร แล้วเดินออกไปได้ความรู้แค่ไหน ต้องเห็นเป็นระบบอย่างนี้หมด

ผู้สัมภาษณ์ : ผู้สัมภาษณ์ก็พยายามเขียนบทความเรื่องการจัดกิจกรรมลงในวารสารการศึกษานอกโรงเรียน และเท่าที่ไปติดตามนิเทศก็พบว่า บรรณารักษ์จัดกิจกรรมกันบ้าง แต่ไม่จัดได้ทั้ง 100 เปอร์เซนต์ เช่นที่อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ จัดกิจกรรมโดยเอากลุ่มแม่บ้านในตลาดมาเต้นอาโรบิคแด้นซ์หลังจากเลิกงานแล้ว และเอากลุ่มเด็กวัยรุ่น ที่มีปัญหาสังคม มาประกวดวาดภาพ

อธิบดี : เอาอย่างงี้ ขอให้อาจารย์บอกชื่อบรรณารักษ์ที่จัดกิจกรรมเก่ง ๆ สัก 2 - 3 คน กับอาจารย์โกศล ชูช่วย และให้เชิญมาที่กาญจนบุรี วันเสาร์นี้ เพราะไม่เช่นนั้น งานก็ไม่ออก คือพวกเราทำงานเหมือนงานroutineช่วยไปบอกให้หน่อย

ผู้สัมภาษณ์ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย จะจัดประชุมทางวิชาการ ในวันที่ 26 - 29 ตุลาคมนี้

อธิบดี : ไม่มีประโยชน์หรอก ผมไม่เชื่อสมาคมว่าจะทำงานพวกนี้ให้ผมได้ แต่ถ้าผมบอกว่า จะจัดหนังสืออย่างไร สมาคมห้องสมุดทำได้

ผู้สัมภาษณ์ : ที่ผู้สัมภาษณ์ทำอยู่ ได้ขอทุนจาก IFLA มาได้ล้านเศษ มาทำคู่มือออบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน" เฉลิมราชกุมารี " ห้องสมุดประชาชนปกติและหัวหน้างาน แบ่งเป็น 4 รุ่น จัดที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ ภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคเหนือ รวม 249 คน ในการอบรมจะให้แต่ละคน แต่ละกลุ่ม คิดเรื่องการจัดกิจกรรม เวลาไปนิเทศเน้นเรื่องการจัดกิจกรรม เพราะว่าผู้สัมภาษณ์เคยทำกิจกรรมที่ ศ.อ.ศ.อ. ประสบผลสำเร็จ ผู้สัมภาษณ์จึงขอเสนอนางคลฤดี อุ่นคำเรือน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดจันทบุรี เนื่องจากเมื่อไปนิเทศแล้ว เขาปฏิบัติตาม เขาทำอย่างสม่ำเสมอ แต่ขณะนี้เขาโอนเข้าศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดแล้ว เรา จึงต้องฝึกเด็กใหม่ ให้ทำงานได้เหมือนคนเก่า ผู้สัมภาษณ์เกษียณอายุราชการแล้วแต่ยังมีความผูกพันอยู่กับห้องสมุดประชาชน เพราะได้ประโยชน์แก่ประชาชนจริง ๆ เราทำ เราก็ได้บุญ ประจวบกับผู้สัมภาษณ์ เป็นประธานชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนด้วย ได้ดำเนินงานมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งชมรมฯ จนถึงปัจจุบันนี้ สำนักงานชั่วคราวอาศัยอยู่ที่หน่วยศึกษานิเทศก์ชั้น 5 มีคณะกรรมการบริหารชมรมฯ มาจากห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานคร ห้องสมุดประชาชนนนทบุรีและบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนของกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีการประชุมกันเป็นประจำอย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง จึงจะขอเรียนเชิญท่านเป็นที่ปรึกษา คณะกรรมการของชมรมด้วย ตามปกติจะจัดกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการทุกปี ปีที่แล้วจัดประชุมที่ห้องประชุมตึกรัชมังคลาภิเษก โดยประสานงานกับ กรมการศึกษานอกโรงเรียน ให้ทำหนังสือถึงศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ให้จัดส่งบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนทั่วประเทศ เข้าร่วมประชุมจังหวัดละ 2 คน โดยใช้เงินต้นสังกัด ชมรมฯ เชิญวิทยากรมาบรรยายและจ่ายค่าใช้จ่ายแก่วิทยากรเอง ดิฉันจะทำหนังสือขอความร่วมมือมา ในนามของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

อธิบดี : ขอบคุณที่เชิญผมมาเป็นที่ปรึกษา ผมไม่ค่อยสนใจเรื่องอื่น จะสนใจงานที่กำลังทำอยู่ และต้องทำให้สำเร็จ และเมื่อทำสำเร็จแล้ว ต่อไปก็ทำเป็นคู่มือ คู่มือเสร็จผลิตเป็นวีดิโอ ออกไปแล้วก็เอาคนมานั่งอบรมกันให้เสร็จ

ผู้สัมภาษณ์ : บรรณารักษ์ห้องสมุดประชา

วารสารห้องสมุด
ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2536

ชน มีสถานภาพด้อยกว่าบรรณารักษ์ประเภทอื่น

อธิบดี : สมมติว่าผมอยู่ กค. เห็นว่าบรรณารักษ์เพียงทำหน้าที่เก็บหนังสือ จะให้มีสถานภาพสูงได้อย่างไร

ผู้สัมภาษณ์ : ท่านเคยไปเยี่ยมห้องสมุดประชาชนบ้างไหมคะ

อธิบดี : ผมใช้มาตั้งแต่หัวเท่ากำปั้น

ผู้สัมภาษณ์ : ผู้สัมภาษณ์พยายามเสนอแนะเพื่อจะได้มีการพัฒนา

อธิบดี : ห้องสมุดไม่มีอะไรเลย เนื่องจากพวกเราเป็นข้าราชการพลเรือนเก่าเก่าแล้วมันล้างไม่ออก

ผู้สัมภาษณ์ : แต่เดี๋ยวนี้พวกนั้นเกือบหมดแล้วนะคะ จะมีพวกใหม่ๆ ซึ่งจบปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์ มาเป็นบรรณารักษ์

อธิบดี : พวกใหม่ก็ยังเหมือนเดิมอีก คือพวกเฝ้าห้องสมุด

ผู้สัมภาษณ์ : ผู้สัมภาษณ์อยากให้ศึกษานิเทศก์ออกไปช่วยเหลือโดยให้คำแนะนำและนิเทศ

อธิบดี : ผมกำลังจะเลิก **ศึกษานิเทศก์** เอาคนไปทำงานที่ลงพื้นที่ดีกว่า เลิกเสียทีเรื่องนิเทศ ตอนนี้เราลดลงเหลือ 90 กว่าคน แล้วต่อไป กศน. จะไม่มีศึกษานิเทศก์ มันไม่มีประโยชน์อะไร อาจารย์ลองไปคุยกับพวกข้าราชการเขาซิ ทำวีดีโอชุดหนึ่งแจกไปแล้วเขานั่งดูดีกว่าศึกษานิเทศก์เพราะว่ามันทำได้หมดจดทุกอย่าง ให้เห็นตัวอย่าง อาจารย์จะบรรยาย จะทำอะไรมันทำได้ทั้งนั้น เข้าใจว่าเมื่อคนเรามีการศึกษามากขึ้น ความจำเป็นของศึกษานิเทศก์ย่อมลดน้อยลง เทคโนโลยีเราสูงขึ้น เรามีการยิงดาวเทียมแล้ว มาช่วยกันคิดดีกว่า จะใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างไร ตอนนี้ผมเร่งมากคือ **ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนประจำอำเภอ**

รูปแบบของบรรณานุกรม ในเอกสารวิทยาศาสตร์

เบญจภัทร์ จาตุรนต์รัศมี

สาระสังเขป

บทความนี้มุ่งนำเสนอรูปแบบที่แตกต่างกันของบรรณานุกรมเอกสารวิทยาศาสตร์ ซึ่งจัดทำโดยหน่วยงานที่มีชื่อเสียง 3 แห่ง คือ International Standard Organization(ISO), American Chemical Society (ACS); Chemical Abstract Service(CAS) และสมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย (Science Society of Thailand) รูปแบบในการเขียนบรรณานุกรมจะมีหลากหลาย แต่สาระสำคัญของข้อมูลทางบรรณานุกรมจะประกอบด้วย 6 ส่วนเหมือนกัน ต่างกันเพียงการจัดลำดับก่อนหลังของข้อมูล รวมทั้งเครื่องหมายวรรคตอน ส่วนการจะยึดรูปแบบใดขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ใช้ ซึ่งพึงระลึกถึงความสามารถศึกษาค้นคว้าติดตามหาเอกสารฉบับเต็มได้อย่างสะดวก ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นประโยชน์ต่อเนื่องเป็นสำคัญ

Abstract

Form of Bibliography in Scientific Literature

This paper presents different forms of bibliography in Scientific and Technological literature published by three famous organizations namely International Standard Organization(ISO) ,Chemical Abstracts Services(CAS) - American Chemical Society (ACS) and Science Society of Thailand . It can be seen that each organizations has different form of writing bibliographic data in each kind of articles, etc., in serials, textbooks, monographs , patents , reports etc. however the bibliography is always composed of six parts : author, edition area, title, publication distribution area, physical description area and series area.

รูปแบบของบรรณานุกรม ในเอกสารวิทยาศาสตร์

Form of Bibliography in Scientific Literature

เบญจภัทร์ จาตุรนต์รัศมี *

ยุคนี้เป็นยุคของสังคมสารสนเทศ (Information Society) ผู้คนในสังคมอยู่ท่ามกลางกระแสข้อมูลข่าวสาร ที่มีปริมาณข่าวเผยแพร่ออกมาจำนวนมาก ในสื่อรูปแบบต่างๆ และมีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะเอกสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่าได้มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆที่ถูกค้นพบมาเผยแพร่เป็นผลงานวิจัย บทความวิชาการต่างๆมาก ซึ่งนักวิจัย นักวิทยาศาสตร์จะต้องมีวิจารณญาณในการตัดสินใจ เลือกใช้และอ่านสารสนเทศที่มีประโยชน์ มีความถูกต้องเป็นที่ยอมรับเชื่อถือได้

ผลงานการศึกษาทดลองวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ จำเป็นอย่างมากที่จะต้องมีการอ้างอิงแหล่งข้อมูล เพื่อให้ผู้สนใจสามารถติดตามหาเอกสารมาศึกษาได้ วิธีการเขียนอ้างอิงจึงมีหลายรูปแบบ เช่น จะอ้างถึงคำศัพท์ เนื้อหา ข้อความ หรือคำพูดก็ได้ เราเรียกวิธีเขียนแบบนี้ว่า แบบเชิงอรรถ (footnote) ซึ่งมี 3 แบบ คือ

1. เชิงอรรถอ้างอิง (Citation Footnote) แสดงแหล่งที่มาของหลักฐานที่นำมาใช้ประกอบข้อเขียน ไม่ว่าจะเป็นแบบข้อคิดเห็น ข้อเท็จจริงจากบุคคล ช่วยเพิ่มน้ำหนักของข้อความ และผู้อ่าสามารถย้อนกลับไปสอบจากหลักฐานดั้งเดิมได้

2. เชิงอรรถเสริมความ (Content Footnote) เป็นการให้นิยามความหมายของศัพท์เฉพาะ ที่ผู้อ่านอาจไม่ทราบ นอกจากนั้น จะอธิบายความหมายในเนื้อเรื่องให้เข้าใจดี

3. เชิงอรรถโยง (Cross - Reference Footnote) โยงให้ผู้อ่านไปดูหน้าอื่นในงานชิ้นเดียวกัน หรืองานชิ้นอื่นๆ หรือให้ดูเพิ่มเติมประกอบในบทอื่น

*บรรณารักษ์ 6 หัวหน้าฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด กองสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กรมวิทยาศาสตร์บริการ

หน้าอื่น มีข้อความบันทึกรายละเอียดลง เพื่อหลีกเลี่ยงที่จะต้องกล่าวซ้ำอีก

เชิงอรรถทั้ง 3 ชนิดนี้ปรากฏอยู่ในเนื้อหา บทความ/ผลงานวิจัย โดยใช้หมายเลขเรียงลำดับคำหรือข้อความที่อ้างถึงโดยบันทึกไว้ด้านล่างของหน้า/ท้ายเล่มของผลงาน/บทความนั้น ๆ เรียงหมายเลขน้อยไปหามาก (1-10) ซึ่งตรงกับคำหรือข้อความที่อ้างถึงในเนื้อเรื่อง นอกจากมีการอ้างอิงแบบเชิงอรรถแล้ว ยังมีการอ้างอิงอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้อ่านสามารถทราบรายละเอียด หรือศึกษาเพิ่มเติมเรื่องที่สนใจได้จากบัญชี/รายชื่อเอกสาร สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เขียนขึ้น จะรู้จักกันดีในศัพท์คำว่า บรรณานุกรม (Bibiography) หรือคำว่า เอกสารอ้างอิง (Reference) หมายถึงรายชื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเรื่องที่ศึกษาค้นคว้า คำทั้งสองคำนี้จะใช้เป็นหัวข้อกำกับรายชื่อสิ่งพิมพ์ที่นำมาประกอบ ไว้ท้ายบทความ/ตัวเล่ม ซึ่งผู้อ่านสามารถสังเกตได้ว่า ถ้าใช้หัวข้อกำกับรายชื่อสิ่งพิมพ์ว่า "เอกสารอ้างอิง" หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่นำมาประกอบการค้นคว้าเท่านั้นซึ่งมีจำนวนสิ่งพิมพ์น้อยกว่า จำนวนสิ่งพิมพ์ของคำว่า "บรรณานุกรม"

การที่ผู้อ่าน จะสามารถติดตามเอกสารอ้างอิงหรือบรรณานุกรมได้ต้องเข้าใจสาระสำคัญของ ข้อมูลทางบรรณานุกรม (bibliographic data) ว่าประกอบด้วยข้อมูลอะไรบ้าง มีรูปแบบของการจัดลำดับการเขียนข้อมูล และการใช้เครื่องหมายวรรคตอนอย่างไร

ส่วนต่าง ๆของข้อมูลทางบรรณานุกรม มี 5 ส่วน คือ

1.ส่วนผู้แต่ง

1.1 ชื่อผู้รับผิดชอบ เป็นชาวต่างประเทศ ผู้แต่งที่เป็นบุคคลคนเดียว ผู้แต่งสองคน และสามคนให้ลงรายการในส่วนผู้แต่งโดยใช้ชื่อสกุล ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ชื่อต้น ชื่อกลาง เรียงติดกันไป ผู้แต่งคนที่สอง และคนที่สามเรียงตามลำดับ

กรณีมีผู้แต่งมากกว่าสามคน ให้ลงผู้แต่งคนแรกและใช้คำว่า et al.

---

* International Organization For Standardization **Documentation Bibliographic references-content , form and structure ISO 690.** 2nd ed 1987.

วารสารห้องสมุด
ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2536

ตัวอย่าง เช่น

Macmillan,JB. = ผู้แต่ง 1 คน

Mudges,L.S.and Seymoru,L.B.
= ผู้แต่ง 2 คน

Hornby,A.,et al.=ผู้แต่งมากกว่า3คน

1.2 ชื่อผู้รับผิดชอบเป็นคนไทย ผู้แต่งที่เป็นบุคคลคนเดียว ผู้แต่งสองคน และผู้แต่งสามคน ให้ลงรายการในส่วนผู้แต่ง เรียงชื่อ บุคคล ชื่อสกุล ผู้แต่งคนที่สอง และผู้แต่งคนที่สามเรียงตามลำดับ ตัดคำนำหน้า เช่น นาย นางสาว

กรณีผู้แต่งมากกว่าสามคน ให้ลงผู้แต่งคนแรกและใช้คำว่า และอื่น ๆ

ตัวอย่าง เช่น

สุชาดา ผ่องแผ้ว = ผู้แต่ง 1 คน

สุดสนอง ผาตินาวิน และ พิสิฐ เจริญวงศ์
= ผู้แต่ง 2 คน

สุนีย์ ครุฑานุช และคนอื่น ๆ
=ผู้แต่งมากกว่า 3 คน

กรณีผู้แต่งมีบรรดาศักดิ์ พระบรมวงศานุวงศ์ ให้ลง ชื่อบุคคล ชื่อสกุล ลงเครื่องหมาย จุลภาค(,) ตามด้วยบรรดาศักดิ์ พระบรมวงศานุวงศ์

ตัวอย่าง เช่น

นราธิปพงศ์ประพันธ์, กรมหมื่น

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว.

1.3 ชื่อผู้รับผิดชอบ เป็นนิติบุคคล หน่วยงาน สถาบันต่าง ๆ

ตัวอย่าง เช่น

National Research Council(US.)
American Institute of Chemical Engineers

American Society of Heating Refrigerating and Air Conditioning.

1.4 ถ้าความรับผิดชอบร่วมกันเป็นบุคคล (หน่วยงาน) มากกว่าสามคน และไม่ระบุความรับผิดชอบให้กับผู้ใด ให้ลงรายการชื่อเรื่องในส่วนผู้แต่ง

ตัวอย่าง เช่น

Polymers : polymer characterization and analysis.

Toxic properties of polymers and additives.

2.**ส่วนฉบับพิมพ์** ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับแจ้งฉบับพิมพ์ เช่น ครั้งที่ของฉบับพิมพ์ การปรับปรุงครั้งที่พิมพ์

ตัวอย่าง เช่น 2nd rev. = ครั้งที่ 2 ฉบับปรับปรุง

3.**ส่วนชื่อเรื่อง** เช่น ชื่อของวารสาร ชื่อของเอกสารต่างๆ

ตัวอย่าง เช่น

Journal of Chromatography

Encyclopedia of chemical processing and design.

Advance in carbohydrate chemis

try and biochemistry.

(ส่วนนี้สามารถลงเป็นส่วนผู้แต่งได้ กรณีมีผู้รับผิดชอบร่วมกันมากกว่าสามคนแต่ไม่ระบุผู้รับผิดชอบเฉพาะบุคคล ตัวอย่างข้อ 1.4)

4.ส่วนการพิมพ์ การจำหน่าย ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่พิมพ์ เช่น เมือง รัฐ สำนักพิมพ์/ผู้จัดพิมพ์ ปีที่พิมพ์

ตัวอย่าง เช่น

Amsterdam, Elseier, 1992.

Chichester , Wiley & Sons, c 1992.

5.ส่วนลักษณะรูปร่าง ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะรูปร่าง เช่น จำนวนหน้า ขนาดของเล่ม

ตัวอย่าง เช่น

2v.(xiii, 350p. ; xiii 228p.)

xxv, 1074p.

6.ส่วนชุด ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับลำดับที่ออกของสิ่งพิมพ์ หมายเลขชุด มีทั้งประเภทเอกสาร และ สิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง

ตัวอย่าง เช่น

- Food contamination from environmental sources. (Advances in environmental science and technology, v.23)
- Reprocessing of types and rubber wastes : recycling from the rubber products industry (Ellis horwood series in applies science and industrial technology)

หมายเหตุ ชื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นเอกสารทุกประเภท ยกเว้น วารสาร ให้ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่เฉพาะตัวแรก นอกนั้นจะเป็นตัวพิมพ์เล็กทุกคำ ตัวอย่างข้อ 3.

จาก ข้อมูลทางบรรณานุกรมข้างต้น ผู้อ่านได้ทราบรายละเอียด และลำดับของส่วนต่าง ๆ ของข้อมูลอย่างสังเขป ซึ่งรูปแบบบรรณานุกรม เอกสารวิทยาศาสตร์ มีหลากหลาย ในการลงรายการแต่ละส่วนของบรรณานุกรม ไม่ว่าจะเป็นสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ ตำราวิชาการ วารสาร รายงานการประชุม เอกสารสิทธิบัตร และเอกสารมาตรฐาน การจัดลำดับก่อนหลังของแต่ละส่วนต่างกัน ขึ้นอยู่กับรูปแบบของแต่ละสถาบัน หรือ หน่วยงานที่จัดพิมพ์ การจัดลำดับก่อนหลัง ของเอกสารอ้างอิงให้เรียงรายชื่อเอกสารภาษาอังกฤษ และเอกสารภาษาไทย ตามลำดับตัวอักษร ในที่นี้ จะกล่าวถึงการเขียน บรรณานุกรมที่มีชื่อเสียง 3 แห่ง ดังนี้

I. การเขียนบรรณานุกรมตาม ISO ใช้หลักเกณฑ์ตาม ISO 690 เรื่อง " การ

เอกสาร" (Documentation - Bibliographic references - content form and structure) เป็นมาตรฐานกำหนด และจัดลำดับข้อมูลทางบรรณานุกรม ตัวอย่างเอกสารประเภท หนังสือ ตำรา

รูปแบบ

[1]ผู้แต่ง. [2]ชื่อเรื่อง. [3]ผู้แปล (ถ้ามี); [4] ส่วนฉบับพิมพ์ บรรณาธิการ (ถ้ามี). [5]ส่วนฉบับพิมพ์. [6]สถานที่พิมพ์: [7]สำนักพิมพ์, [8] ปีที่พิมพ์. [9]จำนวนหน้า. [10] ชื่อชุด (ถ้ามี) [11]แปลจาก : ชื่อเอกสาร (ถ้ามี) [12] รหัสประจำเล่มหนังสือ.

ตัวอย่าง

[1]Slater, JE. [2] **Principle of biochemistry.** [3]Translated by AN. Dellis ; [4]edited by SM. Hambergers. [5]2nd ed. [6]Philadelphia, Pa : [7]AVI, [8]1990. [9]206p. [10] International series in biochemistry. [11]Translation of: Biochemika [12]ISBN 0-08-021566-6.

ข. อ้างถึงบทความในวารสาร

รูปแบบ

[1]ผู้แต่ง. [2]ชื่อบทความ. [3]ชื่อวารสาร (ชื่อเต็ม), [4]เดือน, [5]ปีคศ, [6]เล่มที่, [7]ฉบับที่, [8]หน้าที่ ระบุ.

ตัวอย่าง

[1]Steig, MF. [2]The Information needs of historians. **College and Research Libraries,** [4]Nov. [5]1981, [6]vol. 42, [7]no. 6, [8]p. 549-560.

---

*International Organization for Standardization. **International Standard : Documentation bibliographic reference - content , form and structure** : ISO 690, 2nd ed. 1987.

ค. อ้างถึงบทความในรายงานการประชุม

รูปแบบ

[1]ผู้แต่ง. [2]ชื่อบทความ. [3]**ชื่อเอกสารรายงานการประชุม.** [4]เดือน วันที่, [5]ปีที่จัดประชุม.[6]สถานที่พิมพ์ : [7]สำนักพิมพ์, [8]ปีที่พิมพ์. [9]หน้าที่ระบุ.

ตัวอย่าง

[1]Burchard,JE.[2]How humanists use a library.In[3]**Intrex : report of a planning conference on information transfer experiments.**[4]Sept.3 [5]1965.[6]Cambridge,Mass :[7]M.I.T.Press,[8]1965. [9]p. 219.

ง. อ้างถึงเอกสารสิทธิบัตร

รูปแบบ

[1]ชื่อผู้ขอรับสิทธิบัตร.[2]ชื่อเรื่องสิทธิบัตร.[3]ชื่อผู้ประดิษฐ์ (ถ้ามี) [4]รหัสจัดจำแนกเรื่องสิทธิบัตรตามระบบระหว่างประเทศ.[5]รหัสประเทศที่อนุมัติสิทธิ์. [6]**ประเภทของเอกสารสิทธิบัตร** (ถ้ามี). [7] หมายเลขของเอกสารสิทธิบัตร. [8]ปี เดือน วันที่พิมพ์เอกสารสิทธิบัตร.

ตัวอย่าง

[1]National Petro Chemical Co.[2]Preparation of silica gels.[4]Int. Cl. Co1b 33/16. [5]US [6]**Patent** [7]3,819,811 [8]1989-03-28.

จ. อ้างถึงเอกสารมาตรฐาน

รูปแบบ

[1]ชื่อสถาบันกำหนดมาตรฐาน.[2]ชื่อเรื่องมาตรฐาน. [3]ชื่อย่อยของเรื่อง : [4]รหัสและหมายเลขมาตรฐาน. [5]ปีที่พิมพ์.

ตัวอย่าง

[1]British Standards Institution. [2]Methods of testing windows. Part 2 : [3]Watertighness test under statie pressure. [4] **BS 5368 Part 2.** [5]1980.

สรุป ข้อสังเกต ในการลงข้อมูลบรรณานุกรมของ ISO

1. ชื่อผู้แต่ง ใช้ชื่อสกุล ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ชื่อต้น ชื่อกลาง ของชาวต่างประเทศซึ่งเขียนต่อเนื่องกันไปโดยไม่เว้นวรรคว่าเป็นตัวย่อ เช่น Burchand,JE.

2. ชื่อเอกสาร วิธีเขียนใช้เป็นตัวพิมพ์ใหญ่เฉพาะคำแรกเท่านั้น นอกนั้นจะเขียนเป็นตัวพิมพ์เล็ก ยกเว้นเอกสารประเภทวารสารจะเขียนเป็นตัวพิมพ์ใหญ่ทุกตัว

3. เครื่องหมายวรรคตอน จะต่างกับบรรณานุกรมของหน่วยงาน, สถาบันอื่นๆ

4. สาระสำคัญของข้อมูลบรรณานุกรม ในการอ้างอิง บทความในเอกสารประเภทต่าง ๆ จะมีรายละเอียดมาก สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จาก ISO 690. 1972.

II. บรรณานุกรมของวารสารสาระสังเขปสาขาวิชาเคมี"Chemical Abstracts" จัดพิมพ์โดย American Chemical Society (ACS);Chemical Abstracts Service(CAS) ออกเป็นรายสัปดาห์ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายในหมู่นักวิทยาศาสตร์และนักวิจัย จัดพิมพ์มาตั้งแต่ปี ค.ศ.1907 จนถึงปัจจุบันโดยมีการแบ่งกลุ่มเอกสารต่างๆ ออกเป็นหลายชนิด เช่น หนังสือ ตำราวิชาการ บทความในวารสาร รายงานการประชุม เอกสารสิทธิบัตร

ก. อ้างถึงเอกสารประเภทหนังสือ

รูปแบบ

[1]ชื่อบทความ.[2]ชื่อสกุล, ชื่อต้น(ผู้แต่งคนที่ 1);[3]ชื่อสกุล, ชื่อต้น (ผู้แต่งคนที่ 2);[4]ชื่อสกุล, ชื่อต้น ชื่อกลาง(ผู้แต่งคนที่ 3); [5]ชื่อสกุล, ชื่อต้น ชื่อกลาง (ผู้แต่งคนที่ 4) [6](สถานที่ติดต่อผู้แต่ง) [7]**ชื่อหนังสือ.** [8] ปีที่พิมพ์. [9] ชื่อชุด.[10]หน้าที่ระบุ [11](ภาษา).

ตัวอย่าง

[1]Alcohol abusers exhibit a highter IgA. respones to acetalde hyde modified proteins.[2]Worrall, S.;[3]De Jersey, J.;[4]Shan

ley, B.C.; [5] Wilice, P.A.. [6](Dep. Biochem., Univ. Queens land, 4072 Australia) [7]Alcohol.Alcohol. [8]1991 , Suppl . 1[9](Adv. Biomed. Alcohol Res.)[10](261-4[11]Eng.)

ข. อ้างถึงบทความในวารสาร

รูปแบบ

[1]ชื่อเรื่องของบทความ [2]ชื่อสกุล, ชื่อต้น (ผู้แต่งคนที่ 1)[3] ชื่อสกุล, ชื่อต้น (ผู้แต่งคนที่ 2)[4] ชื่อสกุล, ชื่อต้น (ผู้แต่งคนที่ 3)[5] (สถานที่ติดต่อของผู้เขียนบทความ)

[6]ชื่อวารสาร. [7]ปีที่พิมพ์วารสาร, [8]เล่มที่พิมพ์ [9](ฉบับเลขที่)[10]หน้าที่ระบุ[11](ภาษาที่ตีพิมพ์)

ตัวอย่าง

[1]Mode stabilization of a high power laser via computer vision.[2] Sellathamby, C.V ; [3] Seguin,H.J.J. ; [4]Ni keemb, S.K. [5](Dept. Electr.Eng.,Univ. Alberta, Edmonton,AB Can. T6G267) [6]**Opt. Commun.** [7]1990,[8]78 [9](1),[10]47-50. [11](Eng.)

ค.อ้างถึงบทความในรายงานการประชุม

รูปแบบ

[1]ชื่อบทความ. [2]ชื่อสกุลผู้แต่ง, [3]ชื่อต้น [4]ชื่อกลาง. [5](สถานที่ติดต่อของผู้แต่ง) [6]**ชื่อเอกสาร** . [7] ปีที่พิมพ์ , [8] ชื่อชุดของเอกสาร ; [9] เลขที่สั่งเอกสาร . [10] จำนวนหน้า . [11] (ภาษา) [12] แหล่งที่ติดต่อจัดหา. [13]ชื่อสิ่งพิมพ์. [14]ปีที่พิมพ์, [15]เล่มที่ [16]ฉบับที่ [17]แหล่งที่มาของสาระสังเขป.

ตัวอย่าง

[1]Effects of atmospheric mix and toxic fumes on military per formance. [2]Benignus, [3]V.[4]A. [5](Neurotoxicol. Div.,Health Effects Res. Lab,Research Triangle Park,NC USA.)[6]**Report.**

[7]1989, [8]EPA/600/D-89/060 ; [9]Order NO.PB 89-22630. [10]85pp. [11](Eng) [12]Avail. NTIS. From [13] Gov. Rep. Announce Index (U.S.) [14]1989, [15]89 [16](22) [17]Abstr.No.959,749.

ง. อ้างถึงเอกสารสิทธิบัตร

รูปแบบ

[1]ชื่อเรื่องประดิษฐ์. [2]ชื่อผู้ประดิษฐ์. (คนที่1) ; [3]ผู้ประดิษฐ์ร่วม(คนที่2). [4](ชื่อบริษัทที่ได้สิทธิบัตร) [5]**รหัสประเทศที่อนุมัติสิทธิและชนิดของเอกสารสิทธิบัตร.** [6]หมายเลขเอกสารสิทธิบัตร. [7]รหัสจัดจำแนกเรื่องสิทธิบัตรตามระบบระหว่างประเทศ. [8]วัน เดือน ปีที่เผยแพร่. [9]ชื่อประเทศและเลขที่คำขอรับสิทธิบัตรครั้งแรก [10]วัน เดือน ปีที่ยื่นขอครั้งแ [11]จำนวนหน้า.

ตัวอย่าง

[1]Hybridization probes,kit,and method for detecting neisseria strains. [2] Rossau,Rudi ;[3]Van Heuverswijn,Hugo [4](N.V. Innogenetics) [5] **Eur.Pat. Appl.** EP[6] 337,896[7](Cl.C12 Q1/68), [8]18 Oct. 1989 , [9]EP Appl.88/400,929, [10]15 Apr. 1988 ; [11]60 p.p.

สรุป

ข้อสังเกตในการลงข้อมูลทางบรรณานุกรมของวารสารChemical Abstracts

1. ประโยคแรกจะเป็นชื่อบทความ
2. ชื่อผู้แต่ง
3. สถานที่ติดต่อหรือที่ทำงานของผู้แต่งคนแรก
4. ชื่อสิ่งพิมพ์ ถ้าเป็นวารสารลักษณะตัวพิมพ์จะใช้ตัวเอน ส่วนสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ตัวพิมพ์จะปกติ
5. ระบุภาษาของบทความ

III. บรรณานุกรมเอกสารวิทยาศาสตร์ภาษาไทย * วารสารวิทยาศาสตร์ ของสมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย

3.1 การลงข้อมูลทางเอกสารภาษาไทย

รายการผู้แต่ง/ผู้รับผิดชอบ

3.1.1 ชื่อตัว ชื่อสกุล ตามด้วยปี พ.ศ. ที่ตีพิมพ์ อยู่ในเครื่องหมาย ( )
ตัวอย่าง เช่น สิริวัฒน์ วงษ์ศิริ(2523)

3.1.2 ผู้เขียนมีมากกว่า 2 คน ใช้ "และคณะ" ต่อจากผู้เขียนคนแรก

3.1.3 ผู้เขียน เขียนมากกว่า 1 บทความ ในปีเดียวกันใช้เรียงด้วยตัวอักษรไทย **ตัวอย่าง** เช่น สุนีย์ ครุฑานุช,(2518 ก.)

3.2 การลงข้อมูลเอกสารภาษาอังกฤษหรืออื่น ๆ

3.2.1 ชื่อสกุล ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ชื่อต้นตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.) ชื่อกลางตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาพ (.) ปี คศ. ที่ตีพิมพ์อยู่ในเครื่องหมาย ( )
ตัวอย่าง เช่น Burdick, A.K. (1982)

3.2.2 ผู้เขียนมีมากกว่า 2 คนใช้ " et al." ต่อจากผู้เขียนคนแรก
ตัวอย่าง เช่น Burdick, A.K. et al.(1954)

3.2.3 ผู้เขียนมากว่า 1 บทความในปีเดียวกันใช้เรียงด้วยตัวอักษรอังกฤษ

3.3 วิธีเขียนข้อมูลทางบรรณานุกรม เอกสารประเภทหนังสือ ตำราวิชาการ บทความจากวารสาร

ก. อ้างถึงเอกสารประเภทหนังสือ

รูปแบบ

[1]ชื่อสกุล,[2]ชื่อต้น. [3](ปีที่พิมพ์) [4] **ชื่อเรื่องหนังสือ.** [5]บรรณาธิการ.[6]ระบุหมายเลขของเล่มที่มีเรื่องนี้. [7]สำนักพิมพ์, [8]สถานที่พิมพ์, [9]จำนวนหน้าทั้งหมด.

ตัวอย่าง

[1]Dalma, [2]G. [3](1954) in [4] **the Alkaloids Chemistry and Physio**

---

*สมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย(2528) คำชี้แจงการส่งเรื่องมาลงพิมพ์ **วารสารวิทยาศาสตร์** ปีที่ 38 ฉบับที่ 9 หน้า 732.

logy. [5](Manske, R.H.F. and Holmes, H.L., eds) [6]Volume IV. [7]Academic Press Inc. Publishers, [8]New York, [9]265.

ข. อ้างถึงบทความจากวารสาร

รูปแบบ

[1]ชื่อสกุล, [2]ชื่อต้น . [3]ชื่อกลาง [4](ปีที่พิมพ์) [5]ชื่อเรื่อง . [6]**ชื่อหรือชื่อย่อวารสาร.** [7]ปีที่ [8](ฉบับที่) [9]หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

ตัวอย่าง

[1]Cameron, [2]A.G. [3]W. [4](1975) [5]The origin and evolution of the solar system. [6]**Scientific American.** [7]233 [8](3) [9]32-41.

ค. อ้างถึง เอกสารอ้างอิง ภาษาไทย

รูปแบบ

[1]ชื่อตัว [2]ชื่อสกุล. [3](ปีที่พิมพ์) [4]**ชื่อหนังสือ/ชื่อเรื่องเช่นวิทยานิพนธ์** กลา. [5](บรรณาธิการ) [6]ชื่อสำนักพิมพ์/ผู้จัดพิมพ์, [7]เมืองที่พิมพ์, [8]หน้าที่ใช้อ้างอิง.

ตัวอย่าง

[1]พิสิฐ [2]เจริญวาศ.[3](2525) [4]**ลักษณะไทย เล่ม 1.** [5](ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมชย์-บรรณาธิการ) [6]ไทยวัฒนาพานิช, [7]กรุงเทพมหานคร, [8]46-141.

สรุป ข้อสังเกต ในการลงข้อมูลบรรณานุกรมของวารสารวิทยาศาสตร์

1. การอ้างอิงเอกสารภาษาอังกฤษหรืออื่นๆ ให้ใช้ ชื่อสกุล ปีคศ.ที่พิมพ์ เช่น Cope,(1971)
2. กรณีผู้เขียนมากกว่า 2 คน ใช้ et al. เช่น Burdick,AJ et al.,(1964).
3. อ้างอิงเอกสารภาษาไทย ให้ใช้(ชื่อตัว ชื่อสกุล ปีพ.ศ.ที่ตีพิมพ์) เช่น สิริวัฒน์ วงษ์ศิริ,(2523)

* กรณีมีมากกว่า 1 บทความของผู้เขียนคนเดียวกัน ในปีเดียวกันใช้เรียงด้วยตัวอักษร เช่น สุนีย์ ครุฑานุช,(2518 ก)

* กรณีผู้เขียนมีมากกว่า 2 คน ใช้ "และคณะ" ต่อจากผู้เขียนคนแรก

4. การเรียงลำดับเอกสารอ้างอิงหรือบรรณานุกรมให้เรียงตามตัวอักษร และให้เรียงเอกสารอ้างอิงภาษาไทย แล้วต่อด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาอังกฤษและอื่นๆ

จากการศึกษาตัวอย่างเปรียบเทียบของรูปแบบบรรณานุกรมเอกสารวิทยาศาสตร์ข้างต้น ผู้อ่านจะเข้าใจถึงหัวข้อที่ประกอบขึ้นเป็นข้อมูลทางบรรณานุกรม (bibliographic data) ตามแบบของแต่ละสถาบัน หน่วยงานที่มีชื่อเสียงในด้านพิมพ์เอกสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รูปแบบในการเขียนบรรณานุกรม จะมีหลากหลาย แต่สาระสำคัญของหัวข้อที่ประกอบขึ้นเป็นข้อมูลทางบรรณานุกรมจะเหมือนกันต่างกันเพียงจัดลำดับก่อนหลังของข้อมูล และแต่ละเอกสารสิ่งพิมพที่อ้างถึง อาทิ หนังสือ วารสาร/บทความ รายงานการประชุม เอกสารสิทธิบัตร เป็นต้น รวมทั้งเครื่องหมายวรรคตอน สิ่งเหล่านี้ผู้อ่านควรมีความรู้ความเข้าใจ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละรายการของแต่ละส่วนของ เอกสารอ้างอิงส่วน การจะยึดรูปแบบในการเขียนบรรณานุกรมว่าแบบใดจะถูกต้องเหมาะสมขึ้นอยู่กับดุลย์พินิจของท่านในการตัดสินใจเลือกใช้รูปแบบต่างๆ สิ่งที่สำคัญที่สุดพึงระลึกถึงในการเขียนบรรณานุกรม หรือเอกสารอ้างอิง คือ เพื่อให้ผู้อ่าน ผู้สนใจ สามารถศึกษาค้นคว้าติดตามหา เอกสารฉบับเต็มของบทความต่างๆ หรือหาสิ่งพิมพ์ที่อ้างถึงนั้นได้อย่างสะดวกถูกต้อง รวดเร็ว เป็นประโยชน์ต่อเนื่อง ตราบเท่าที่มนุษย์ยังเป็นผู้หาความรู้ในการสร้างสมประสบการณ์ ประเมินคุณค่าและตัดสินใจได้ ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของสังคมสารสนเทศในยุคนี้

เบญจภัทร์ จาตุรนต์รัศมี (Benjaphat Jaturonrusami)
บรรณารักษ์ 6 หัวหน้าฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด
กองสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
กรมวิทยาศาสตร์บริการ

เอกสารอ้างอิง

American Chemical Society. Chemical Abstracts Service. **Chemical Abstracts,** Jul. 1990, vol.113, no.5, Abstr. no. 36039k. P.184.

American Chemical Society. Chemical Abstracts Service. **Chemical Abstracts,** Dec. 1990,vol.113, no.24, Abstr. no. 220863a. P.587.

American Chemical Society. Chemical Abstracts Service. **Chemical Abstracts,** Jul. 1990, vol.113, no.5, Abstr. No. 37395k. P.184

American Chemical Society. Chemical Abstracts Service. **Chemical Abstracts,** Apr. 1992, vol.116, no.17, Abstr. no. 168224p. P.278.

จรัญญา ดีบุญมี ณ ชุมแพ, นิภา อัมพรพรรดิ์ และวีระเกียรติ์ รุจิรกุล. **เอกสารประกอบการสอนวิชาภาษาไทยธุรกิจ.** กรุงเทพ : ม.ป.พ., 2534. หน้า146-148.

จ้อย นันทวัชรินทร์, ม.ล. **บรรณานุกรมและเชิงอรรถ.** พิมพ์ครั้งที่ 1. พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2515. หน้า 156.

จารุวรรณ สินธุโสภณ. **วิทยานุกรมบรรณารักษศาสตร์**(A cyclopedia of librarianship) กรุงเทพ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย , 2521 , หน้า 97-98.

รามคำแหง,มหาวิทยาลัย.คณะอาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์.**การใช้ห้องสมุด.** พิมพ์ครั้งที่ 5 ฉบับแก้ไข.กรุงเทพ:สำนักพิมพ์พัฒนศึกษาจำกัด , 2525, หน้า 277-282.

วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, กระทรวง. กรมวิทยาศาสตร์บริการรวบรวมโดย เบญจภัทร์ จาตุรนต์รัศมี. เอกสารอ้างอิงฉบับแก้ไข. **วารสารกรมวิทยาศาสตร์บริการ,** พฤษภาคม 2536, ปีที่ 41, ฉบับที่ 132, หน้า 1-11.

วิทยาศาสตร์บริการ, กรม. กองสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. รวบรวมโดย ทวีลักษณ์ บุญคง. **Chemical Abstracts.** กรุงเทพ, 2532, หน้า 25.

สมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย. คำชี้แจงการส่งเรื่องตีพิมพ์. **วารสารวิทยาศาสตร์,** กรกฎาคม-สิงหาคม, 2523, ปีที่ 46, ฉบับที่ 4, หน้า 271.

สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. สาขาศิลปศาสตร์. รวบรวมโดยสมพิศ ดูศรีพิทักษ์. **การใช้หนังสืออ้างอิงและห้องสมุดเพื่อการทำรายงาน. เอกสารการสอนชุดวิชามนุษยศาสตร์กับอารยธรรม.** (Man and civilization) หน่วยที่ 1-7. กรุงเทพ, 2523, หน้า 148-166.

หอสมุดกลาง, สถาบันวิทยบริการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **หลักเกณฑ์การลงรายการแบบแองโกลอเมริกัน (AACR II)** แปลโดยรุ้งฟ้า ฐิโฌทัย. ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพ : สถาบันวิทยบริการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป. 2 เล่ม.

แนะนำ
ทรัพยากรสารนิเทศ

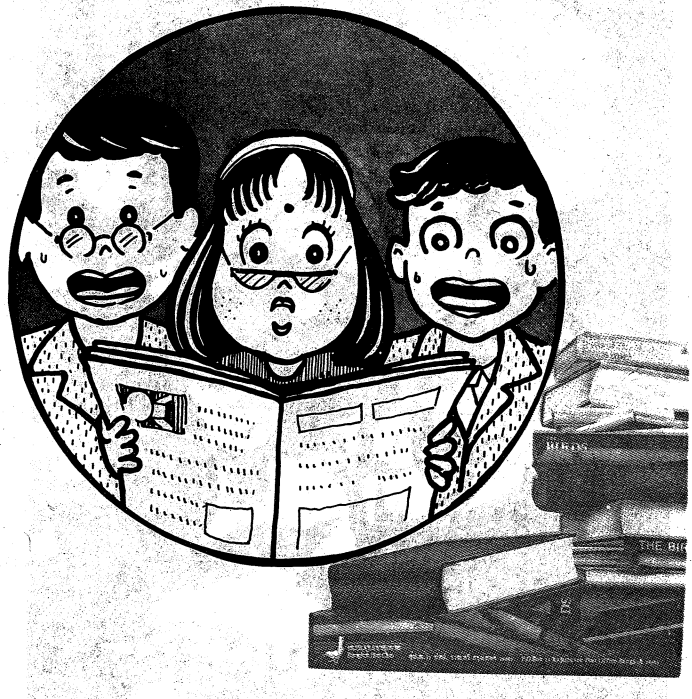

แนะนำทรัพยากรสารนิเทศ

*นันทา วิทวุฒิศักดิ์**

คณะอนุกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ในโครงการสร้างสวนสาธารณะ 60 พรรษา พระบรมราชินีนาถ. **อุทยานเบญจสิริ.** กรุงเทพฯ : คณะอนุกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ในโครงการสร้าสวนสาธารณะ 60 พรรษาพระบรมราชินีนาถ, (2535) 147 หน้า.ภาพประกอบ. **ISBN 974-7700-08-5**

หนังสือเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึก ในงานพิธีวันเปิดอุทยานเบญจสิริ ภายในเล่มมีเนื้หาสาระเกี่ยวกับพฤกษชาติและประติมากรรมภายในอุทยาน การจัดสวนในรูปแบบต่าง ๆที่น่าสนใจ และบทความเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมซึ่งนับเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง สำหรับชีวิตมนุษย์ในปัจจุบัน หนังสือเล่มนี้จัดทำอย่างดี มีภาพประกอบสี่ สีสวยงามประณีต ใช้กระดาษอาร์ตทั้งเล่ม ตัวพิมพ์คมชัดน่าอ่าน

*ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

วารสารห้องสมุด **แนะนำทรัพยากรสารนิเทศ**
ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2536 *นันทา วิทวุฒิศักดิ์*

โครงการพบกันครึ่งทาง. **ดังใจ.** กรุงเทพฯ : โครงการพบครึ่งทาง, 2535.47 หน้า. (เอกสารแจกฟรี)

หนังสือเล่มนี้ เป็นการรวบรวมคำสอนบางส่วน ของปูนชนียบุคคลที่ได้เผยแผ่ความรู้ในทางโลก และทางธรรมจากเอกสารต่างๆ ซึ่งแต่ละเรื่องให้ข้อคิด และแนวทางการดำเนินชีวิตที่ดีต่างๆ เช่น ทุกชีวิตต้องการความสุข ซึ่งคือความพอใจหรือเพราะ**ได้ดังใจ** จะให้ได้ดังใจเหตุต้องตรงกับ**ผล** ความทุกข์ทั้งหลายเกิดเพราะ**ไม่ได้ดังใจ** ถ้าแต่ละคนทุกคนตั้งอกตั้งใจทำงานอย่างเพียรพยายาม ไม่ท้อถอย จะได้รับรางวัล หรือไม่ได้รับรางวัล ก็ทำทุกอย่างเต็มที่ การทำงานนั้นก็จะ**ได้ดังใจ** กำลังใจเป็นสิ่งสำคัญ แต่ที่สำคัญยิ่งกว่าคือ **เหตุ**ซึ่งต้องตรงกับ**ผล**เสมอ ที่สุดของความดี มี 2 ประการ คือ ความรู้ที่รู้ว่า **ตนไม่รู้** และความปรารถนาให้**ผู้อื่นดีกว่าตน** หากแต่ละคนทุกคนปฏิบัติตามคำสอนของปูนชนียบุคคลที่กล่าวมานี้ ทุกคนก็จะ**ได้ดังใจ**ของตนเอง และของผู้อื่น

วารสารห้องสมุด **แนะนำทรัพยากรสารนิเทศ**
ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2536 *นันทา วิทวุฒิศักดิ์*

จารุพันธ์ ทองแถม, ม.ล. **เฟินสำหรับคนรักเฟินและผู้ปลูกมืออาชีพ.** กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ฟ จำกัด, 2536. 265 หน้า. 450 บาท

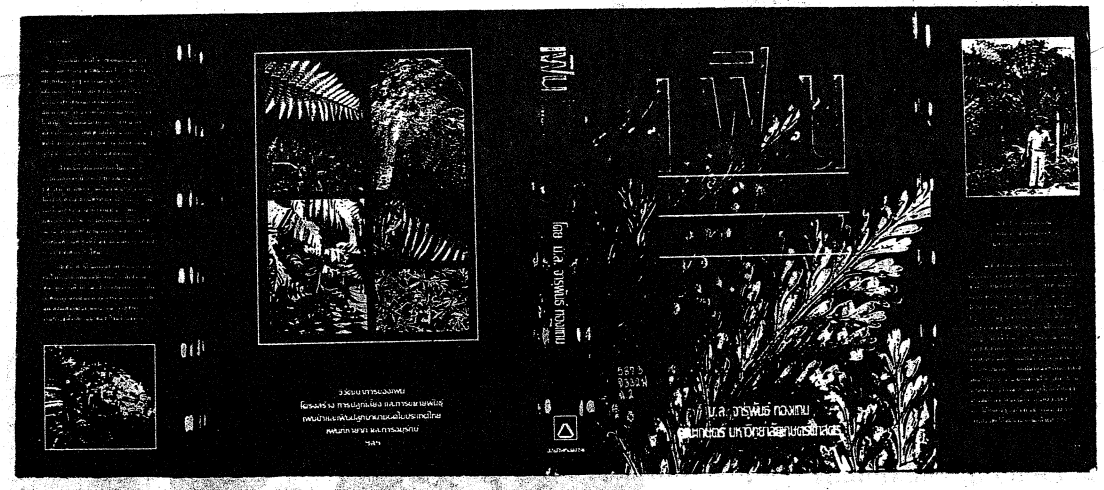

ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้เป็นหัวหน้าโครงการวิจัยเฟิน ให้กับกระทรวงเกษตรฯ สหรัฐอเมริกา ในงานโครงการหลวงตั้งแต่พ.ศ. 2521-2524 จากนั้นได้ปฏิบัติงานในฐานะ หัวหน้าโครงการเฟินให้กับโครงการหลวงจนถึงปัจจุบัน

หนังสือเล่มนี้ นำเสนอเนื้อหาโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน และบทส่งท้าย ซึ่งแต่ละตอนให้รายละเอียดดังนี้

ตอนที่1 วิวัฒนาการ - คนรักเฟิน - นิเวศวิทยา - คุณค่าของเฟิน

ตอนที่2 โครงสร้าง การปลูกเลี้ยงและการขยายพันธุ์

ตอนที่3 เฟินป่าและเฟินปลูกในประเทศไทย

บทส่งท้าย เฟินที่หายากและการอนุรักษ์

ตอนท้ายเล่มเป็นดรรชนีชื่อทางพฤกษศาสตร์

การจัดพิมพ์ ประณีต สวยงาม ใช้กระดาษดี เนื้อหาเหมาะสำหรับการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

วารสารห้องสมุด
ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2536

ปราณี เชียงทอง. **หัวเรื่องและเลขหมู่ตามระบบทศนิยมของดิวอี้.** กรุงเทพฯ : ดี.ดี.บุ๊คสโตร์, 2536. 1112 หน้า. 795 บาท ISBN 974-233-100-6

หนังสือเล่มนี้เรียบเรียงหัวเรื่อง เรียงตามลำดับตัวอักษรภาษาไทย มีหัวเรื่องภาษาอังกฤษกำกับ พร้อมด้วยเลขหมู่ตามระบบทศนิยมของดิวอี้ อำนวยความสะดวก ในการวิเคราะห์เลขหมู่และให้หัวเรื่อง ทรัพยากรสารนิเทศ

ในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ได้ยึดถือพจนานุกรมเฉพาะสาขาวิชาของราชบัณฑิตยสถานและของสมาคมวิชาชีพ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชานั้นๆโดยตรง

ศิริพรต ผลสินธุ์. **ศัพท์และอภิธานศัพท์ทางชีววิทยา.** กรุงเทพฯ : ดี.ดี.บุ๊คสโตร์, 2536, 746 หน้า.

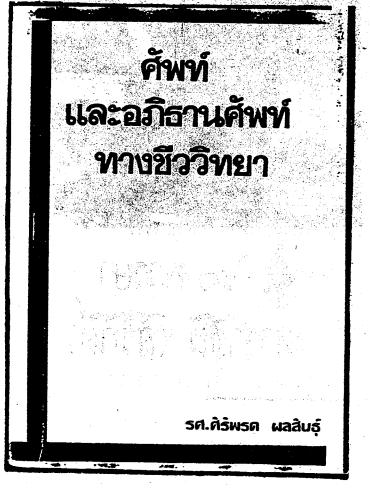

รวบรวมศัพท์ทางชีววิทยาซึ่งพบได้บ่อยและจำเป็นพื้นฐานในสาขาวิชานี้ โดยผู้เขียนได้ตรวจสอบ ปรับปรุง ให้สอดคล้องกับศัพท์บัญญัติวิทยาศาสตร์ ของราชบัณฑิตยสถาน ฉบับปีพุทธศักราช 2528 เรียงคำศัพท์ตามลำดับอักษรจาก A-Z ให้คำอ่านและคำจำกัดความ ในลักษณะอธิบายความอย่างสั้นๆ เหมาะสำหรับระดับมัธยมศึกษา และอุดมศึกษา

วารสารห้องสมุด
ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2536

ศึกษาธิการ, กระทรวง. **ศตวรรษที่ 2 กระทรวงศึกษาธิการ.** กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2536. 110 หน้า. ภาพประกอบ

หนังสือเล่มนี้จัดพิมพ์ประณีต สวยงาม ใช้กระดาษดี มีสาระที่น่าสนใจมากมาย อาทิ ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ พระพุทธรูปประจำกระทรวงศึกษาธิการ ความก้าวหน้าของการศึกษาในรอบ 100 ปี ปีแรกแห่งศตวรรษใหม่ของกระทรวงศึกษาธิการก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่สอง ของกระทรวงศึกษาธิการ ภาพลักษณ์แห่งความสุนทรีย์ที่วังจันทร์ มีภาพประกอบสี่ สีสวยงามตลอดทั้งเล่ม

60 พรรษา มหาราชินี (สิริกิติ์). กรุงเทพฯ : กิติชัยสาส์น, 2536. 295 หน้า. 450 บาท

หนังสือเล่มนี้จัดพิมพ์ขึ้นมาเพื่อเป็นการเทอดพระเกียรติแด่ องค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถสิริกิติ์ในวโรกาสพระชนมายุครบ 60 พรรษา ในวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ.2535 โดยกล่าวถึงพระราชประวัติสมเด็จพระบรมราชินีนาถ พระบรมราชินีและเจ้าจอมมารดาในราชวงศ์จักรี ต้นสกุลกิติยากร ณ อยุธยา สมเด็จพระบรมราชินีนาถทรงหมั้น รวมทั้งพระบรมราชาภิเษก ฯลฯ ภาพประกอบสวยงามประณีต

ปกิณกะ

ปกิณกะ 59

ถวายรางวัลนักคิดค้นสิ่งประดิษฐ์.....61

ห้องสมุดโบราณคดี ของศูนย์โบราณคดีและวิจิตรศิลป์แห่งเอเชียฯ.....62

เครื่องมือเทคโนโลยีขั้นสูงระดับนิวเคลียร์เพิ่มบทบาทงานวิจัย.....64

ศูนย์ข้อมูลประวัติศาสตร์บอกเล่า.....65

หนังสือพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์.....67

ฉวีวรรณ คูหาภินันทน์

ศูนย์ข้อมูลและโทรสาร.....68

พิพิธภัณฑ์หนังสือพิมพ์ไทย.....69

นันทา วิทวุฒิศักดิ์

Pop up card อุ่นๆ จ๊ะ.....70

วิราภรณ์ ปนาทกุล

ปกิณกะ

ฉวีวรรณ คูหาภินันทน์
นันทา วิหวุฒิศักดิ์

สาระสังเขป

ปกิณกะฉบับนี้นำเสนอเรื่องราวที่น่าสนใจต่างๆ เช่น ถวายรางวัลนักคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ **กังหันชัยพัฒนา** ศูนย์โบราณคดี และวิจิตรศิลป์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เครื่องมือเทคโนโลยีชั้นสูงระดับนิวเคลียเพิ่มบทบาทคุณภาพการวิจัย หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ศูนย์ข้อมูลและโทรสาร และพิพิธภัณฑ์หนังสือพิมพ์ไทย แต่ละเรื่องให้สาระที่น่าสนใจอย่างสั้นๆ

Abstract

In this issue we'll bring you so many interesting articles such as : bestow the great inventor award, Seameo Regional Center for Achaeology and Fine Arts, nuclear technology, add more value to your research, History Information Center, electronic books, Data & Facsimile Center, and the Thai Newspaper Meseum.

ปกิณกะ

ฉวีวรรณ คูหาภินันทน์

ถวายรางวัลนักคิดค้นสิ่งประดิษฐ์

วันที่ 14 กันยายน 2536 เวลา 16.30 น. นายชวน หลีกภัย นายกัฐมนตรีในฐานะประธานสภาวิจัยแห่งชาติ นำคณะกรรมการเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลผลงานคิดค้นหรือสิ่งประดิษฐ์ ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติประจำปี 2536 รางวัลที่ 1 ได้ทรงคิดและประดิษฐ์ "เครื่องกลเติมอากาศที่ผิวน้ำหมุนช้า แบบทุ่นลอย" หรือ "กังหันน้ำชัยพัฒนา" เป็นเครื่องมือที่ใช้บำบัดน้ำเสียตามแหล่งชุมชนได้ทั่วไปอีกทั้งติดตั้งง่าย ราคาถูก และได้รับสิทธิบัตร จากกระทรวงพาณิชย์แล้ว และในโอกาสนี้ คณะกรรมการบริหารสภาวิจัยแห่งชาติ จะได้ทูลเกล้าถวายเงิน เพื่อพระราชทานแก่มูลนิธิชัยพัฒนา สำหรับใช้ในการวิจัยค้นคว้าและประดิษฐ์ผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ

---

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

วารสารห้องสมุด
ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2536

ปกิณกะ
ห้องสมุดโบราณคดี
ฉวีวรรณ คูหาภินันทน์

ห้องสมุดโบราณคดี ของศูนย์โบราณคดีและวิจิตรศิลป์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ศูนย์โบราณคดีและวิจิตรศิลป์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Archaeology and Fine Arts - Spafa) ได้เปิดห้องสมุดด้านโบราณคดีและวิจิตรศิลป์ โดยมีหนังสือและเอกสารเพื่อการค้นคว้ากว่า 2 หมื่นรายการ และได้นำระบบคอมพิวเตอร์มาช่วยในการจัดทำรายการหนังสือ เอกสาร เพื่อการสื่อสาร ติดต่อ แลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งข้อมูลอื่นๆ เช่น หอสมุดแห่งชาติ และห้องสมุดเฉพาะวิชาโบราณคดี และวิจิตรศิลป์ชั้นนำทั่วประเทศ ได้เปิดให้นักวิชาการ และผู้สนใจใช้บริการเพื่อศึกษาค้นคว้าวิจัยด้วยตนเองได้ ตั้งแต่ วันที่ 1 กรกฎาคม 2536 นี้

ศูนย์สปาฟานี้เป็นศูนย์ดำเนินการในการจัดฝึกอบรมสัมมนา การวิจัยเกี่ยวกับโบราณคดีและวิจิตรศิลป์ มีการแลกเปลี่ยนบุคลากร และสิ่งพิมพ์ระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกัน มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งศูนย์ได้จัดขึ้น เพื่อต้องการให้บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมด้วย เดิมศูนย์มีสมาชิกอยู่ 6 ประเทศ คือ ไทย ฟิลิปปินส์ อินโดเซีย สิงคโปร์ มาเลเซีย และบรูไน ในปัจจุบันศูนย์นี้มีสมาชิกเพิ่มอีก 3 ประเทศ คือ ลาว กัมพูชา เวียตนาม สำนักงานประสานงานของศูนย์อยู่ที่ประเทศไทย เดิมตั้งอยู่ที่ถนนสุขุมวิท

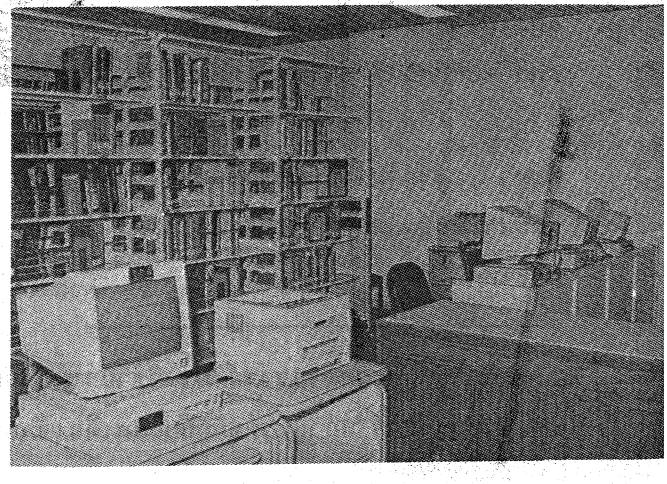

วารสารห้องสมุด
ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2536

ต่อมาได้ย้ายมาอยู่ที่ เลขที่ 81/1 ถนนศรีอยุธยา เทเวศร์ กรุงเทพมหานคร หลังอาคารหอสมุดแห่งชาติ รัฐบาลไทยสนับสนุนเงินสร้างตึกขึ้นมาใหม่ เป็นเงิน 29 ล้านบาท ห้องสมุดนี้ตั้งอยู่ในสำนักอาคารของศูนย์สปาฟา ทำการรวบรวมหนังสือ วารสาร และโสตทัศน์วัสดุที่เกี่ยวข้องกับโบราณคดีวิจิตรศิลป์ นาฏศิลป์ และเรื่องทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

ธนาคารไทยพาณิชย์ ได้มอบเครื่องคอมพิวเตอร์จำนวน 3 ชุด พร้อมจัดตั้งระบบการเชื่อมโยงระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์และจัดหาซอฟท์แวร์ให้สำหรับจัดทำรายการหนังสือทั้งหมดในห้องสมุดเพื่อช่วยในการบริหารงานห้องสมุด และช่วยในการค้นคว้าข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว

ต่อไปในอนาคต ทางศูนย์สปาฟาคาดว่า จะสามารถนำระบบคอมพิวเตอร์ออนไลน์ เชื่อมโยง ติดต่อสื่อสารกับหอสมุดแห่งชาติ และห้องสมุดเฉพาะวิชาโบราณคดีและวิจิตรศิลป์ชั้นนำทั่วประเทศ

ปัจจุบัน ศาสตราจารย์หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล ทรงเป็นผู้อำนวยการศูนย์ แห่งภูมิภาคว่าด้วยโบราณคดี และวิจิตรศิลป์ แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ถึงแม้ว่า ขณะนี้ห้องสมุดมีหนังสืออยู่เกือบ 2 หมื่นเล่ม ก็ตามทางศูนย์ยังคงยินดีรับบริจาคหนังสือเก่าที่หายาก เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ต่อไปนานๆ สำหรับ ผู้ที่มีหนังสือทางด้านโบราณคดี ศิลปะการแสดง และทัศนศิลป วรรณคดี และเรื่องทางวัฒนธรรมทั่วไป ที่ประสงค์จะบริจาคสามารถติดต่อได้ที่ ศูนย์สปาฟา โทรศัพท์ 2804022 - 9 โทรสาร 2804022-9

วารสารห้องสมุด
ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2536

เครื่องมือเทคโนโลยีชั้นสูงระดับนิวเคลียร์เพิ่มบทบาทคุณภาพของงานวิจัย

ทางศูนย์เครื่องมือวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อันเป็นศูนย์รวมของเครื่องมือวิจัยที่มีคุณภาพ ได้ติดตั้ง "เครื่องนิวเคลียร์แมกเนติกเรโซแนนซ์" และเครื่องอิเล็กตรอนสปินเรโซแนนซ์" มูลค่ากว่า 18 ล้านบาท พร้อมจะให้บริการแก่นักวิชาการแล้ว ผู้อำนวยการศูนย์เครื่องมือฯ ดร. สุนิพนธ์ ภุมรามมางกรู ได้เปิดเผยว่า ความเจริญหน้าเกิดอย่างรวดเร็ว หน้า เพราะงานวิจัยแรงงานพัฒนา ซึ่งส่วนหนึ่งอาศัยข้อมูลจาก การวิเคราะห์โดยเครื่องมือต่างๆ พื้นฐานสำคัญจะให้มีการวิจัย และพัฒนาเกิดขึ้นต้องอาศัยผลการวิเคราะห์ที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ประหยัด สะดวก และถูกต้อง แม่นยำ ซึ่งศูนย์เครื่องมือวิจัยวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี จุฬาฯ เป็นหน่วยงานที่มีอุปกรณ์เครื่องมือ สำหรับงานวิเคราะห์วิจัย นานาชนิดเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิจัยแนวลึก ใช้ศึกษาคุณสมบัติของสารระดับนิวเคลียร์ ของอะตอมหลายชนิดเช่นไฮโดรเจน คาร์บอน ฟอสฟอรัส โมรอน ดีบุก ซึ่งประโยชน์ในการศึกษาทางเคมีทั่วไป ใช้วินิจฉัยโรคบางชนิด เช่น ดูสารบางตัวที่ขับมาทางปัสสาวะ ใช้ศึกษา ความเป็นกรดด่างในเม็ดเลือด โดยดูสารประกอบฟอสฟอรัส ใช้ในการพัฒนาตัวยาชนิดใหม่ๆ ทั้งจากยาสมุนไพร

นอกจากนี้ยังใช้ศึกษาสารประกอบในการผลิตภัณฑ์อาหาร และเครื่องดื่ม เครื่องสำอาง สารแต่งกลิ่นจำพวกน้ำหอม จนถึงด้านปิโตรเคมี และสภาพแวดล้อม ดิน ฟ้า อากาศ

ส่วนเครื่องมืออิเล็กตรอนสปินเรโซ-แนนซ์ ใช้ประโยชน์ในการพัฒนา

วารสารห้องสมุด
ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2536

ฉวีวรรณ คูหาภินันทน์

ศูนย์ข้อมูลประวัติศาสตร์บอกเล่า

ผู้อำนวยการสถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นางประคอง นิมมานเหมินทร์ ได้เปิดเผยเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลประวัติศาสตร์จากการบอกเล่าว่า สถาบันไทยศึกษาได้ส่งเสริม การศึกษาวิจัยเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับสังคม และวัฒนธรรมไทยมาโดยตลอด มีการเก็บข้อมูลประวัติศาสตร์จากการบอกเล่า ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ เก็บข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราว และเหตุการณ์ต่างๆ ที่น่าสนใจ นอกจากนี้ยังได้ ส่งเสริมการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตและผลงานบุคคลที่มีส่วนส่งเสริมความเจริญ ให้แก่สังคมไทย ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับชนชาติไทย ขณะนี้สถาบันกำลังจะส่งเสริมการวิจัย และระดมการเก็บข้อมูลด้านนี้ต่อไป พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา และนักวิชาการท้องถิ่นเก็บข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชน และข้อมูลวัฒนธรรมมุขปาฐะในท้องถิ่นด้วย เพื่อสะดวกในการค้นคว้า คาดว่าจะเสร็จเรียบร้อย และเปิดบริการได้ประมาณปีการศึกษาหน้า

วัสดุใหม่ ๆ เช่นผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรม เช่น โลหะเซรามิกโพลีเมอร์ สามารถใช้วิเคราะห์ การแตกหัก ผุ กร่อน ร่อน และเสื่อมสลายในวัสดุอุตสาหกรรม

นอกจากนี้ยังสามารถใช้ศึกษาลักษณะเฉพาะของยาวิตามิน การสลายตัวของเอนไซม์ หรือน้ำย่อยโปรตีน เลือด และอายุของเซลล์เพื่อศึกษาโรคมะเร็ง ตัวอาหารสามารถได้กลิ่นหืนจากน้ำมัน เช่น อาหารแห้งชนิดต่างๆ มันทอด นมผง เป็นต้น ผู้สนใจสอบถามเพิ่มเติมได้ที่ โทร 2500330, 2188101

SPORTS **Cards launch comeback, deal Twins 3-1 loss**

Weather: A bull market for clouds. High 85, low 60. Details, page A-2

Wednesday, October 21, 1987

The Orlando Sentinel

35 cents — The best newspaper in Florida

A busy New York trader rubs just one eye at a time, while in Wellington, New Zealand, a broker's headache rises as prices fall, and London dealers keep notes — then whew.

Stocks bob up in flood of trading

Companies snap up their bargain shares

By Susan G. Strother

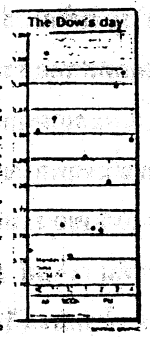

Please see COMPANIES, A-10

Dow makes dent in losses during struggle against tide

By Suzy Hagstrom

More stock market coverage on page A-10 and in Business

Please see DOW, A-10

Jet slams into airport hotel — 9 killed, 6 hurt in fireball

Smoke, flames pour from hotel after jet plowed 20 feet into building, exploded

Please see CRASH, A-4

Senators finally start gulf debate

Vote ends filibuster on use of War Powers Act

DNA test gets a chance in Orange rape trial

By Roger Roy

Good morning...

Greg Dawson entertains the new governor on Channel 6

Page E-1

CLASSIFIED ads 430 535

Ten Orlando Sentinel front pages are shown on this page.

ตัวอย่าง นสพ. The Orlando Sentinel หน้าแรก ซึ่งใช้ภาพเป็นหลักในการอธิบายข้อมูล

วารสารห้องสมุด
ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2536

ปกิณกะ
หนังสือพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์
ฉวีวรรณ คูหาภินันทน์

หนังสือพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์

ในปัจจุบันนี้ เทคโนโลยีต่างๆ เจริญก้าวหน้ามาก หนังสือพิมพ์ที่ตีพิมพ์เป็นกระดาษจำหน่ายทุกวันนี้นั้น มีเจ้าของหนังสือพิมพ์ที่ ได้คิดเปลี่ยนการส่งข้อมูล ข่าวสาร ในรูปกระดาษไปสู่รูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ นั่นคือเจ้าของหนังสือพิมพ์ชิคาโก ทรีบูน ได้เริ่มเปิดให้บริการ เมื่อเดือนพฤษภาคม 2535 โดยกำหนดค่าบริการไว้ 7.5ดอลล่าร์ต่อเดือน ลูกค้าสามารถเรียกข้อมูลข่าวสารที่ต้องการดูได้ทันที

รูปแบบการทำงานของหนังสือพิมพ์ ผู้ใช้อุปกรณ์แบบพอร์ทเทเบิลชนิดต่างๆไม่ว่าจะเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์แลปทอป คอมพิวเตอร์ใช้ปากกา ฯลฯ ซึ่งผู้อ่านสามารถพกพา เครื่องมือเหล่านี้ไปในที่ต่างๆ ได้ ข้อมูล และเรื่องราวในหนังสือพิมพ์ จะเปลี่ยนไปเรื่อยๆ โดยผ่านการส่งด้วย คลื่นวิทยุในเครือข่ายไร้สาย

ปัญหาที่สำคัญของหนังสือพิมพ์ชนิดนี้คือ เดิมรายได้หลักของหนังสือพิมพ์คือโฆษณา แต่เมื่อมาอยู่ในรูปอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งยังคงมีสัดส่วน ผู้ใช้จำนวนค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนผู้อ่านจำนวนมาก ทำให้ผู้ใช้โฆษณายังไม่นิยม ที่จะลงโฆษณาในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ชนิดนี้เท่าใดนัก

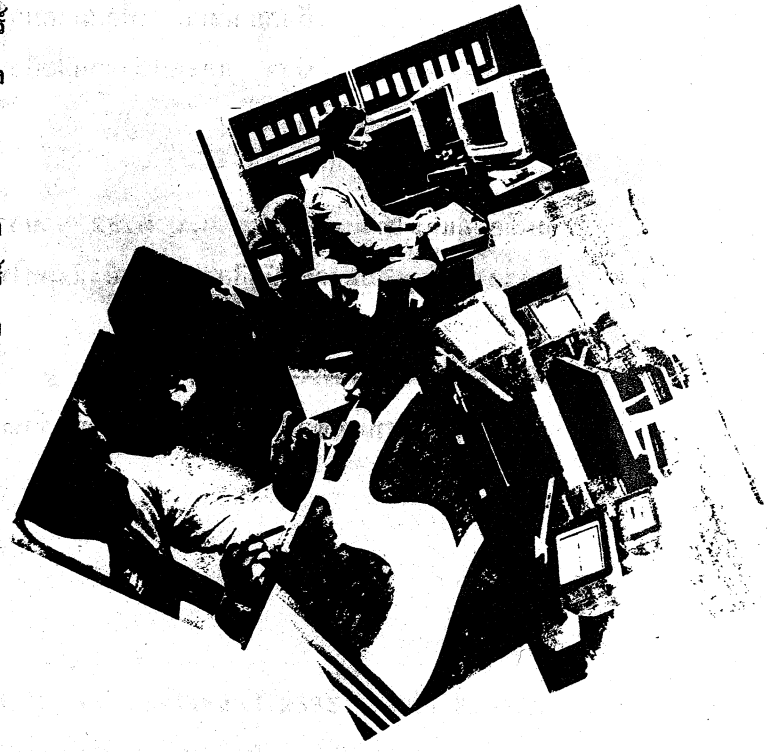

ศูนย์ข้อมูลและโทรสาร

นันทา วิทวุฒิศักดิ์ *

สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ร่วมมือกับฝ่ายข่าวสาร กรมประชาสัมพันธ์ จัดตั้ง **ศูนย์ข้อมูล และโทรสาร** (299 ถนนราชสีมา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร) เพื่อเป็นศูนย์รวบรวมและส่งข่าวสารสำคัญสำหรับสื่อสารมวลชน หน่วยราชการ ห้างร้าน และประชาชนทั่วไป

ปัจจุบันศูนย์ฯนี้ ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากหน่วยราชการ และภาคเอกชนในการส่งข่าวสารอันเป็นประโยชน์มาถึงสมาคมฯ เพื่อสมาคมฯได้แจ้งให้ผู้สื่อข่าว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบต่อไป

"ศูนย์ข้อมูลและโทรสาร," ใน **ส.น.ท.52 รายงานประจำปี 2535.** หน้า 36. กรุงเทพฯ : สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.

---

* ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

พิพิธภัณฑ์หนังสือพิมพ์ไทย

สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศฯ โดย นายชัยรัตน์ คำนวณ นายกสมาคมฯ ได้ริเริ่มจัดทำโครงการ **พิพิธภัณฑ์หนังสือพิมพ์ไทย** ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมประวัติ และวิวัฒนาการของหนังสือพิมพ์ไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูล เอกสารและหลักฐานสำคัญในวงการหนังสือพิมพ์ไทย และบุคคลสำคัญในวงการหนังสือพิมพ์ไทย มาตั้งแต่ปี 2531 นั้น มีผลคืบหน้าของโครงการ ตามลำดับ คือ

1. โครงการพิพิธภัณฑ์หนังสือพิมพ์ไทย

1. ด้านการศึกษา และวิจัย ได้ศึกษาและวิจัยแล้วเสร็จตามโครงการ 2 ใน 4 เรื่องหลัก ได้แก่ **ประวัติศาสตร์หนังสือพิมพ์ไทยในแง่การเมือง เศรษฐกิจและสังคม** (วิจัยโดย รศ.ดร.สมควร กวียะ) และ **วิวัฒนาการของการเสนอข่าวและกระบวนการผลิตหนังสือพิมพ์ไทย** (วิจัยโดย ผศ.ชวลิต ปัญญาลักษณ์)

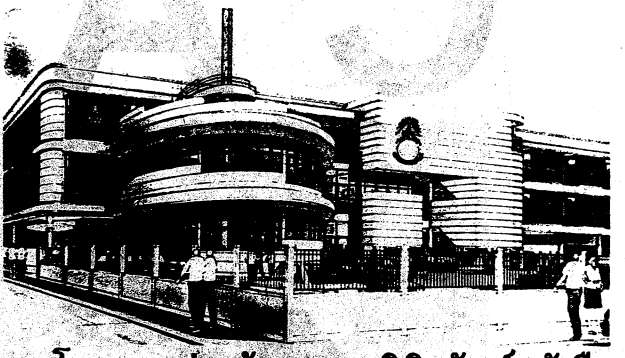

2. โครงการก่อสร้างอาคารพิพิธภัณฑ์หนังสือพิมพ์ไทย

2. โครงการก่อสร้างอาคารพิพิธภัณฑ์หนังสือพิมพ์ไทย เพื่อใช้เป็นสถานที่ก่อตั้งพิพิธภัณฑ์หนังสือพิมพ์ไทย และเป็นสถานที่ชุมนุมสังสรรค์ และรับรองบรรดาสมาชิก แขกสมาชิก ตลอดจนสื่อมวลชนทุกแขนงทั้งชาวไทย และต่างประเทศ

"พิพิธภัณฑ์หนังสือพิมพ์ไทย," ใน **ส.น.ท.52 รายงานประจำปี 2535.** หน้า 22-23. กรุงเทพฯ : สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.

POP UP CARD

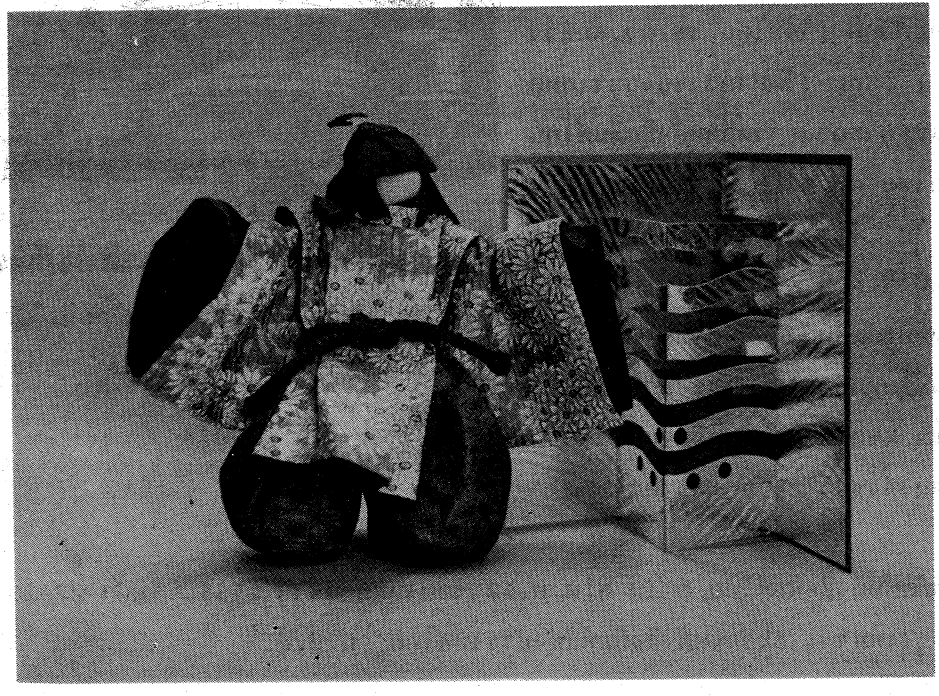

คุณพ่อคนดีที่หนึ่ง

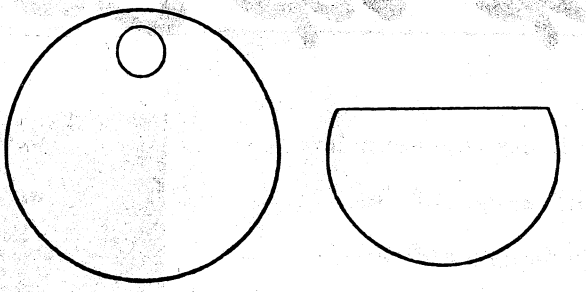

นำ 2 วงมาประกอบติดกัน

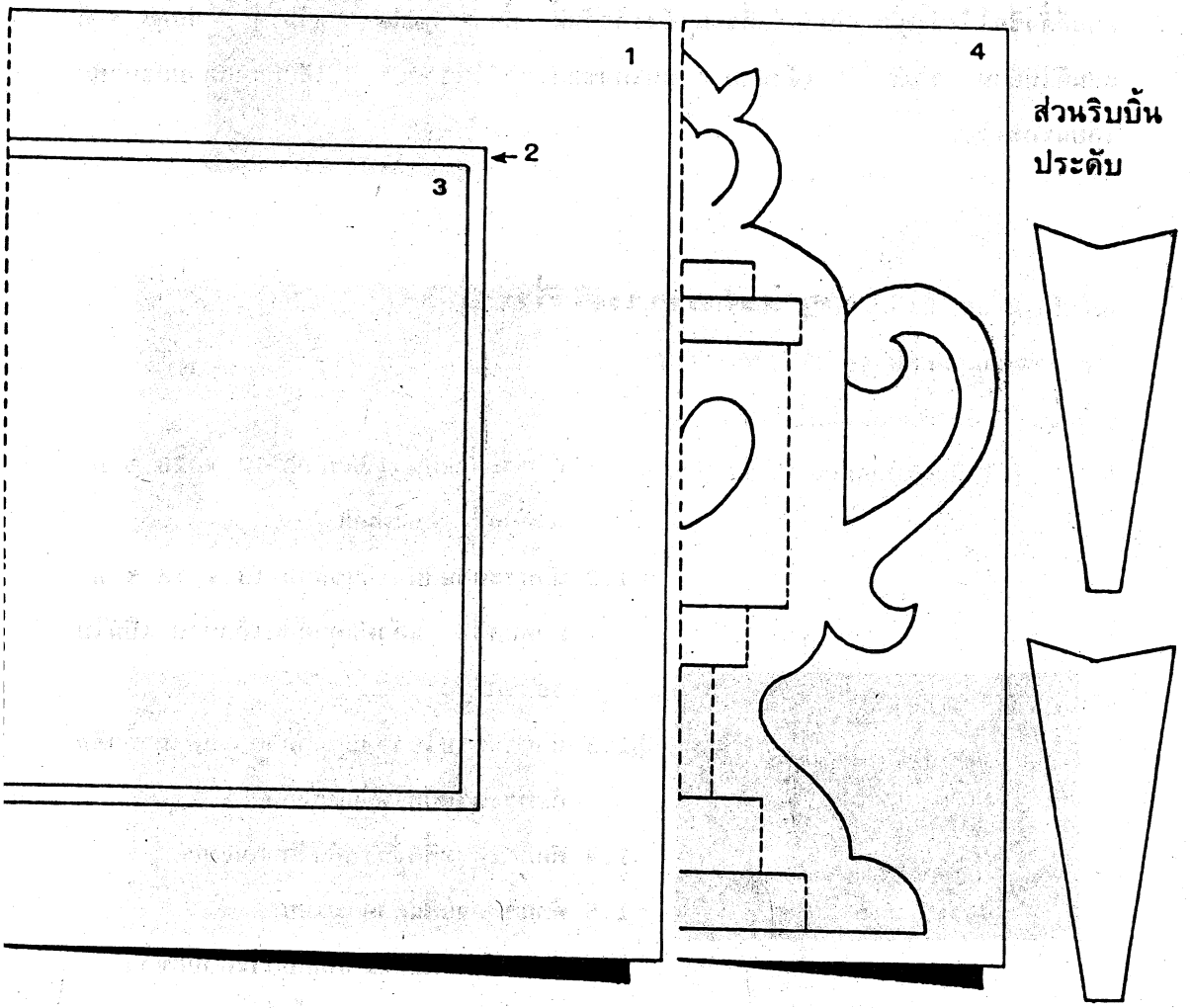

Pop Up Card อุ่น ๆ จ้ะ

ผ.ศ.วิราภรณ์ ปนาทกูล
สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์

สวัสดีค่ะ พบกันอีกตามสัญญาเกียรติยศที่ต่อเนื่องมาจากฉบับที่แล้ว ฉบับนี้เราเสนอแบบที่ตั้งชื่อไว้เก๋เตรียมรับวันพ่อที่จะมาถึงเร็ววันนี้ ทั้ง " **คุณพ่อ** " จริง ๆ " **พ่อคุณ** " ที่แสนดีในบ้าน รวมถึง " **เจ้านาย** " คนเก่งของเราก็ไม่ว่ากัน เลือกแจกตามอัธยาศัยเลยนะคะ

คุณพ่อคนดีที่หนึ่ง

1.

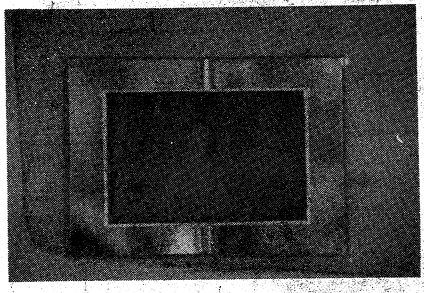

1.1 นำกระดาษสีน้ำเงินขนาด 13 x 18 ซ.ม. มาทบครึ่งเป็นแผ่นปก

1.2 นำกระดาษสีน้ำเงินขนาด 13 x 18 ซ.ม. มาทบครึ่ง แล้วตัดทุกด้านเล็กน้อย เป็นใบรองปก

1.3 นำกระดาษใบรองปกมาทากาวแล้วนำมาติดกับกระดาษปกให้สันตรงกัน

1.4 ตัดกระดาษพื้นชั้นในสีขาวตามแบบ

1.5 ตัดกระดาษสีแดงตามแบบ

1.6 นำกระดาษสีแดงมาติดกับกระดาษสีขาว

1.7 จากนั้นนำกระดาษจากขั้นที่ 1.5 และ 1.6 ที่ติดกันแล้วมาติดกับใบรองปกให้สีสันตรงกัน จะได้ตามภาพที่ 1

วารสารห้องสมุด
ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2536

POP UP CARD

ผ.ศ. วิราภรณ์ ปนาทกูล

2. 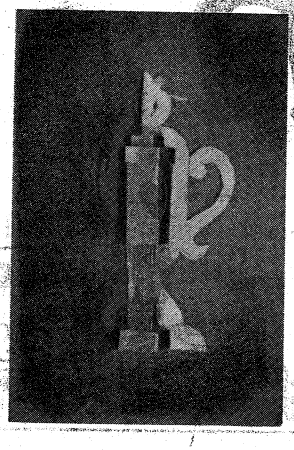

2.1 นำกระดาษสีเงินมาตัดตามแบบ เป็นรูปถ้วย ส่วนที่เป็นรอยประ ให้กรีดด้วยปากกาเขียนไขให้เป็นรอยแล้วพับยกขึ้นตามรอยจะได้ดังภาพที่ 2

3. 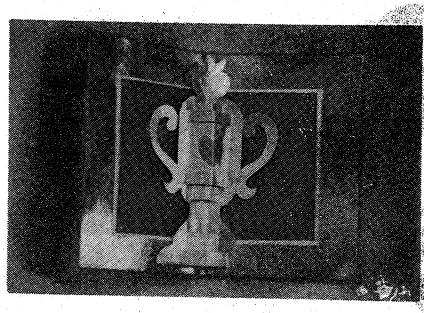

3.1 นำภาพส่วนที่ 2 ที่ส่วนที่เป็นรูปถ้วยเงินโดยทากาวเฉพาะส่วนหูฐานล่างสุดและขอบรองถ้วย มาติดกับใบรองปกที่ทำแล้ว ในขั้นที่ 1 (นำส่วนที่ 2 มาติดกับส่วนที่ 1)

4. 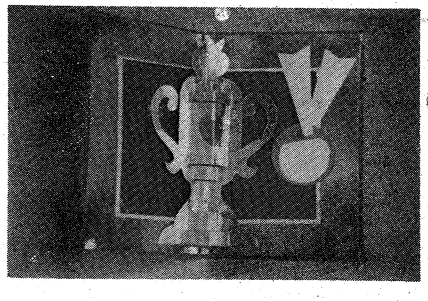

4.1 ตัดส่วนที่เป็นโบว์ตามแบบ แล้วนำมาติดส่วนที่ 3 ก็จะได้ภาพที่สมบูรณ์ตามแบบ

ค่ะเป็นอย่างไรบ้าง ฉบับนี้ไม่ยากเกินความสามารถเลยใช่ไหมคะ อย่าลืมปรบมือดัง ๆ และ ทำการ์ดแบบนี้มอบให้ตัวเองตั้งไว้ที่โต๊ะทำงานเป็นกำลังใจให้ตัวเองบ้างนะคะ พบกันใหม่ฉบับหน้าค่ะ สวัสดีค่ะ

มุมเด็ก

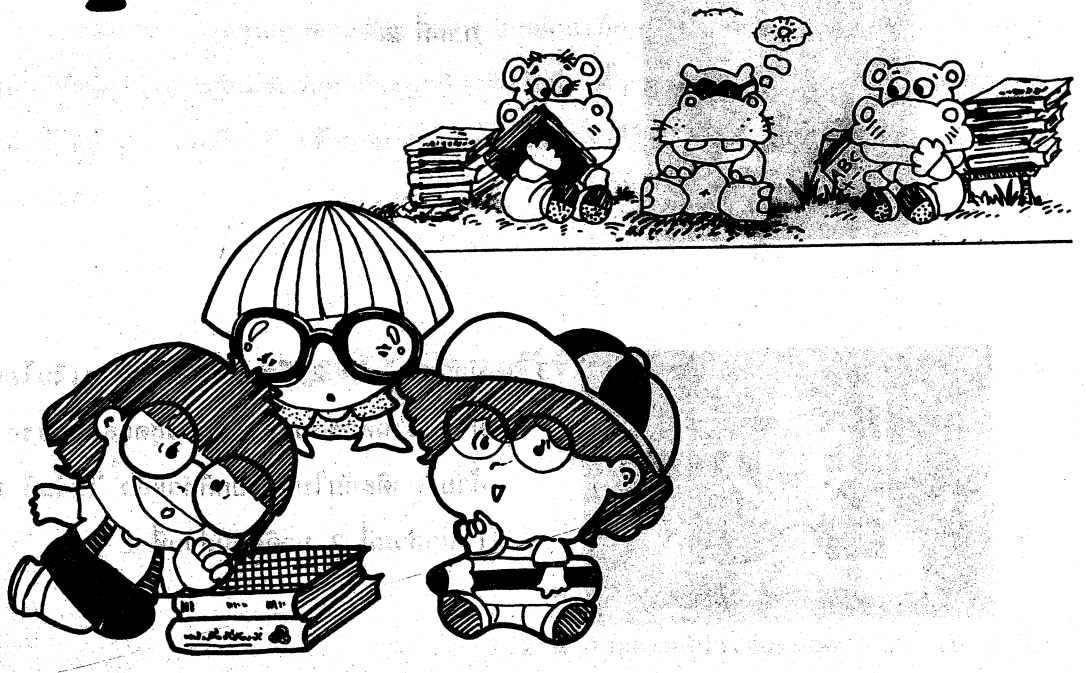

มุมเด็ก

ลักษณะพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก.....75

พีระพงษ์ กุลพิศาล

คุณหนูฝึกเองได้.....84

ค้นเรื่องมาเล่า.....87

นันทา วิทวุฒิศักดิ์

ลักษณะพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก

พีระพงษ์ กุลพิศาล

สาระสังเขป

Eisner เป็นผู้บุกเบิกแนวคิดใหม่ทางศิลปศึกษาระดับโลก ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับศิลปะและเด็กไว้ 17 ประการว่า ลักษณะและพัฒนาการทางศิลปะของเด็กในด้านภาพวาด รูปร่าง เส้นสาย การแสดงออก จะเปลี่ยนไปตามวัย และดูมีเอกภาพยิ่งขึ้นตามวุฒิภาวะ

Abstract

Eisner was the first person who brought the new idea about studying art in worldclass.

He gave 17 ways to obsevere the development of art skill in a child, which are the figure, the expression, the painting and so on. All of these skill will develop as the child grow up, and will have more unity as well.

ลักษณะพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก

พีระพงษ์ กุลพิศาล*

เมื่อไม่นานมานี้ผู้เขียนได้มีโอกาสแวะเวียนไปที่หอสมุดแห่งชาติ เพื่อค้นคว้าหาความรู้ที่สนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้เกี่ยวกับศิลปะเด็ก ท่านผู้อ่านเห็นพ้องกับผู้เขียนว่า ห้องสมุดคือแหล่งสรรพวิทยาการที่ยิ่งใหญ่ที่สุด การที่เราได้พูดคุยกับใครๆ สักร้อยครั้ง ยังได้ความรู้ไม่เท่าเข้าห้องสมุดเพียงครั้งเดียว ครั้งนี้ก็เช่นกันหอสมุดแห่งชาติได้ให้ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการทางศิลปะ ซึ่งผู้เขียนไม่เคยได้รับจากที่ใดมาก่อน เพียงแต่เดินขึ้นไปบนหอสมุด แล้วเข้าไปในส่วนที่เกี่ยวกับหนังสือศิลปะ พลิกอ่านหนังสือเล่มหนึ่งครู่เดียวก็พบหัวข้อที่น่าสนใจความว่า Empirical Generalizations Concerning Children's Artistic Developent ถ้าจะแปลเป็นภาษาไทยคงจะได้ความว่า **ข้อสังเกตุทั่วๆ ไปเกี่ยวกับพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก** ผู้เขียนพลิกกลับไปดูชื่อหนังสือพบว่า คือหนังสือชื่อ Educating artistic แต่งโดย Elliot w. Eisner แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ซึ่งผู้เขียนเองเคยได้ยินชื่อเสียงของท่านมานาน เพราะท่านเป็นผู้บุกเบิกแนวคิดสมัยใหม่ ทางศิลปศึกษาระดับโลกทีเดียว

ข้อสังเกตที่ Eisner (ไอสเนอร์) ให้ไว้มีทั้งหมด 17 ประการ ล้วนเกี่ยว

*ภาควิชาศิลปะ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ข้องกับเด็ก และศิลปะทั้งสิ้น จะมีลักษณะพัฒนาการรวมๆ เช่นนี้หมด

ลองมาดูกันซิว่าลักษณะทั้ง 17 ประการมีอะไรบ้าง

1. ลักษณะพัฒนาการทางศิลปะของเด็กจะเปลี่ยนไปตามวัย

ไอสเนอร์กล่าวว่า ตนเองได้ศึกษาเด็กมาเป็นเวลาหลายปี โดยอาศัยพ่อแม่ของเด็กและครูเป็นผู้สังเกต และจดบันทึกไว้พบว่าเทคนิคต่างๆ ที่เด็กใช้ในการทำงานศิลปะ (เท่าที่สังเกตได้) จะเปลี่ยนแปลงไปมากหรือน้อยก็ตาม จะดำเนินไปอย่างเป็นระบบพร้อมๆ กับการเติบโตของเด็ก และเป็นไป"ตามธรรมชาติ" ดังนั้นผู้ที่ใกล้ชิดหรือผู้สอนจึงไม่ควรสร้างอิทธิพลใดๆ ต่อเด็ก

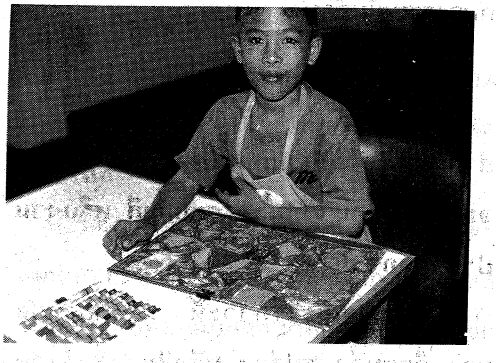

2. เมื่อเด็กมีวุฒิภาวะมากขึ้นความละเอียดซับซ้อนในผลงานศิลปะของเด็กจะมากขึ้นตามไปด้วย

ข้อสังเกตประการที่ 2 นี้ ก็คล้ายๆ กับในข้อ 1 คือเมื่อเด็กเติบโตขึ้นกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน ทั้งในแง่การรับรู้และการผลิตก็จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ตามปกติแล้วเมื่อเด็กเติบโตขึ้น จุดประสงค์ในการทำงานศิลปะของเขาก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป เช่น ตอนวัยก่อนเข้าเรียน เขาจะทำงานศิลปะเพื่อสื่อความคิดเท่านั้น แต่

เมื่อเขามีวุฒิภาวะมากขึ้น หรือเติบโตขึ้นมาอีก จะไม่มุ่งสื่ออความคิดเพียงอย่างเดียว ยังต้องการที่จะสร้างสรรค์รูปแบบต่างๆ ให้ใกล้เคียงของจริงที่อยู่ในโลกรอบๆ ตัวเขาอีกด้วย

3. เมื่อเด็กมีวุฒิภาวะมากขึ้นภาพวาดของเขาก็จะดูมีเอกภาพยิ่งขึ้น

ความมีเอกภาพในที่นี้หมายถึง ความประสานกลมกลืนกันในส่วนรวม เมื่อเด็กเติบโตขึ้น ความสามารถจัดรวมสิ่งที่รับรู้เข้าด้วยกันอย่างมีเอกภาพก็จะเพิ่มพร้อมๆ กับความสามารถที่จะทำให้คุณค่าต่างๆ ในภาพมีความสัมพันธ์กันเพิ่มขึ้นตามไปด้วยซึ่งดูแล้วจะต่างไปจากผลงานของเด็กเล็กๆ เช่น เมื่อวาดภาพคนก็จะวาดสิ่งแวดล้อมที่เป็นพื้นหลัง(Back-ground) ให้สัมพันธ์กับภาพคนนั้นด้วย

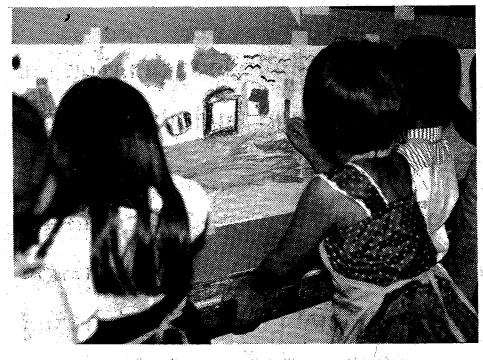

4. เด็กๆ มักจะเน้น หรือให้ความสำคัญกับสิ่งที่มีความหมายต่อตัวเขา ไม่ว่าจะเป็นในงานวาดภาพ ระบายสี หรืองานประดิษฐกรรม

จากผลการวิเคราะห์ ผลงานศิลปะของเด็กพบว่า รูปร่าง หรือสีของสิ่งที่เด็กสร้างสรรค์ออกมา จะมีขนาดที่ใหญ่ขึ้นหรือมีสีเข้มข้นขึ้น สดใสยิ่งขึ้น ถ้าสิ่งนั้นมีความสำคัญต่อตัวเด็ก ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่าความคิดหรือวัตถุต่างๆที่เด็กเห็น

ว่าสำคัญหรือมีผลต่ออารมณ์ และความรู้สึกของเขาเหล่านั้น เด็กมักจะสร้างสรรค์ขึ้นก่อนส่วนอื่นๆ นั่นเอง

5. ระหว่างวัยก่อนเข้าเรียน และวัยประถมศึกษาตอนต้น เด็กจะสร้างสรรค์ผลงานให้เพียงรู้ว่า เป็นภาพอะไรเท่านั้น หลังจากนั้นจึงมุ่งที่จะแก้ปัญหาให้ภาพเหล่านั้นแสดงความรู้สึกของตนเองออกมาด้วย

ปกติเด็กที่มีอายุ 4 - 5 ขวบจะใส่รายละเอียดลงในภาพวาด ตามที่ตนเองต้องการ ก็เพียงเพื่อสื่อความคิดที่มีอยู่เท่านั้น และเมื่อทักษะ และการรับรู้ของเขาพัฒนามากขึ้น ความตั้งใจเช่นนี้ก็จะเปลี่ยนไป คือจะกลายเป็นการให้ความสนใจกับการสอดใส่ภาพลวงตา หรืออารมณ์ความรู้สึกของตนเองลงไปด้วย ดังนั้นเราจึงพบบ่อยๆ ว่าเด็กอายุ8-9 หรือ 10 ขวบ มักจะไม่ค่อยพอใจผลงานของตนเอง ซึ่งจะไม่พบในเด็กที่เล็กกว่านี้ก็เพราะว่าเด็กทั้ง 2 กลุ่ม มีจุดประสงค์ในการทำงานที่แตกต่างกันนั่นเอง

6. เส้นสายที่เด็กก่อนวัยเรียน ขีดเขี่ยออกมาเกิดจากความพึงพอใจ ที่ได้เคลื่อนไหวและมองเห็นพร้อมๆ กัน

จากการเฝ้าสังเกตดู เด็กเล็กๆ ระหว่าง 1-4 ขวบ วาดภาพ พบว่าแรงจูงใจพื้นฐานที่เด็กใช้ขณะที่ทำท่าทาง ลากเส้นสายต่างๆ ออกมา คือ แรงกระตุ้นที่เด็กได้รับจากการเคลื่อนไหว และมองพร้อมกัน จนเกิดเป็นร่องรอยบนกระดาษหรือบนดินเหนียว

7. เด็กๆสามารถสร้างสรรค์รูปร่างชนิดต่างๆ ได้ตามวัย

จากการศึกษาพบว่า รูปร่างต่างๆ ที่เด็กวัยรุ่นก่อนเข้าเรียนวาดออกมา จะมีความสัมพันธ์กับอายุของเด็ก เช่น เด็กจะวาดรูปวงกลมได้ก่อนสี่เหลี่ยม และวาดสี่เหลี่ยมได้ก่อนห้าเหลี่ยม ซึ่งพิสูจน์ให้เห็นว่าเด็กๆ จะวาดรูปง่ายๆได้ก่อนรูปที่มีความสลับซับซ้อน ดังนั้นเด็กๆจึงต้องการเวลา และประสบการณ์สำหรับสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการสร้างสรรค์ภาพ ลักษณะที่สมบูรณ์นั่นเอง

8. ระดับความแตกต่างทางการวาดภาพของเด็กแสดงถึงวุฒิภาวะทางความคิดของเด็ก

พัฒนาการลักษณะนี้คล้ายๆ กับลักษณะพัฒนาการในข้อ 7 เป็นผลจากการทดลองโดยใช้แบบทดสอบการวาดภาพคน ซึ่งมีขึ้นในปี 1926 ตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดว่าปริมาณรายละเอียดที่เด็กวาดภาพคนคือตัวบ่งชี้ถึง ความสามารถในการใช้ความคิดของเด็กเอง รายละเอียดแต่ละอย่างคือส่วนหนึ่งของวิธีการคิดทั้งหมด ระดับของ

ความคิดที่เด็กใช้ในการวาดภาพคนคือดัชนีชี้ให้เห็นถึงความฉลาดของเด็ก

9. การวาดเส้น กับการระบายสี สนองความต้องการของเด็กแตกต่างกัน : การวาดเส้นใช้สำหรับแสดงออกทางความคิด ส่วนการระบายสีใช้สำหรับแสดงออกทางความรู้สึก

จากการสังเกตระหว่าง เด็กๆสร้างสรรค์งานศิลปะพบว่าลักษณะของสี และการไหลตัวของสีที่เหลว ให้ความรู้สึกตอบสนองทางอารมณ์ต่อเด็กมากกว่า สีที่เป็นแท่งเช่น ดินสอหรือสีเทียน ซึ่งใช้สำหรับการวาดเส้น

10. การใช้รูปทรง สี และการจัดภาพ แสดงออกถึงบุคลิกภาพพัฒนาการทางสังคมของเด็ก

รูปทรง สี และการจัดภาพของเด็กไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่เกิดขึ้นจากความรู้สึกของเด็กที่มีต่อโลกรอบๆตัวเขา ดังนั้นเราจึงสามารถสังเกตลักษณะบุคลิกของเด็กได้จากรูปทรงและเนื้อหา(เรื่องราว) ในภาพวาดของเขา อีกทั้งยังสามารถรู้ได้ว่าเขามีความสัมพันธ์ต่อโลกภายนอกในเชิงสังคมยอย่างไรด้วย

11. เด็กๆ ที่ ต่างวัฒนธรรมกันจะสร้างรูปทรงให้มองเห็นได้ ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กก่อนวัยเรียน

เด็กที่ที่อาศัยอยู่ในวัฒนธรรมแตกต่างกัน ลักษณะงานศิลปะจะคล้ายคลึงกันทั่วทั้งโลก แต่ความคล้ายคลึงจะค่อยๆ น้อยลงไปเรื่อยๆ เมื่อเด็กมีวัยเจริญเติบโตขึ้น ข้อสังเกตนี้ ไม่ใช่สิ่งที่น่าแปลกใจแต่อย่างใด เพราะขณะที่วัฒนธรรมมีผลต่อเด็กมากขึ้น ลักษณะการรับรู้และทักษะของเด็กก็จะเปลี่ยนไปพร้อมกัน และสาเหตุที่ผลงานของเด็กเล็กๆ คล้ายคลึงกันทั้งโลกก็เป็นเพราะสิ่งแวดล้อมมีผลต่อเขา น้อยมากนั่นเอง

12. เรื่องราว ที่เด็กๆ วัยเริ่มเรียนชอบวาดกันมากคือภาพคน

บรรดาเรื่องราว ที่เด็กใช้ในการวาดภาพทั้งหมด เรื่องราวเกี่ยวกับภาพคนเป็นเรื่องที่เด็กชื่นชอบมากที่สุด ต้องสรุปง่ายๆ ว่าเด็ก ๆ มักจะวาดภาพสิ่งที่ตนเองเห็นว่าสำคัญต่อตัวเองที่สุด จะพบว่าการวาดภาพคนจัดอยู่ในอันดับสูงสุด ขณะที่เด็กๆ เริ่มสนใจเรียนรู้ความหมายต่างๆ จากสิ่งที่ตนเองมองเห็น เนื้อหาที่เด็ๆใช้ในการทำงานศิลปะก็จะปลี่ยนไปด้วย ด้วยเหตุนี้ เด็กๆที่ชอบภาพทิวทัศน์ และมีทักษะเพียงพอที่จะวาดภาพนี้ออกมาได้ ก็จะวาดภาพทิวทัศน์ เด็กที่ไม่สนใจก็จะไม่วาด เด็กสนใจสิ่งใดก็จะวาดสิ่งนั้น อย่างไรก็ตามภาพ

คนยังเป็นเรื่องราวที่เด็กส่วนใหญ่สนใจ

13. ขณะที่วาดภาพ เด็กเล็กๆมักจะไม่สนใจรูปหุ่น หรือสิ่งที่ไม่มีชีวิต ทั้งๆ ที่สิ่งของเหล่านั้นตั้งอยู่ต่อหน้า

จากการศึกษาลักษณะการวาดภาพของเด็ก เมื่อปี 1893 พบว่า ขณะที่เด็กกำลังวาดภาพหุ่นนิ่ง เด็กจะไม่สนใจมองหุ่นที่จัดวางไว้เลย ซึ่งเป็นข้อพิสูจน์ให้เห็นว่าสำหรับเด็กเล็กๆ แล้ว เขาสนใจที่จะวาดภาพสัญลักษณ์หรือรูปภาพตัวแทนสิ่งของต่างๆ มากว่าการลอกเลียนแบบตามที่ตาเห็น ทั้งๆ ที่มีผู้คอยชี้บอกให้วาดก็ตาม

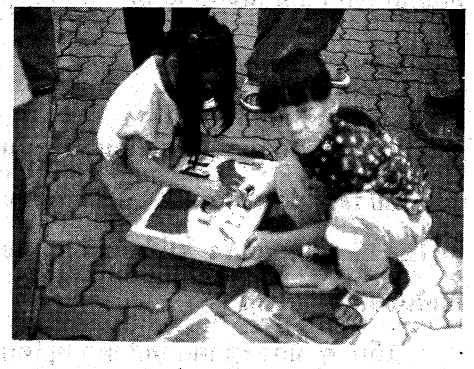

14. ทักษะการวาดภาพของเด็กจะหยุดชะงักลงเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น

ทักษะการวาดเส้นและระบายสีของเด็ก จะไม่ค่อยมีพัฒนาการขึ้นมากนักหลังจากเข้าสู่วัยหนุ่มสาว ยกเว้นยังมีการสอน หรือเด็กสนใจที่จะศึกษาด้วยตนเองอยู่ ถ้าจะลองนำผลงานภาพวาดของนักศึกษาระดับหลังมัธยม หรือระดับอุดมศึกษารวมไว้กับผลงานของ เด็กระดับมัธยมอายุ 14-15 ปี แทบจะแยกไม่ออกเลย ว่าผลงานชิ้นไหน เป็นของเด็กระดับมัธยม ลักษณะเช่นนี้มิใช่เรื่องที่จะต้องประหลาดใจแต่อย่างใด เพราะความสามารถทางการวาดภาพ และการออกแบบ เป็นทักษะที่มีความสลับซับซ้อน และยังไม่มีใครให้เหตุผลพิสูจน์ได้

ว่า ทักษะนี้พัฒนาไปได้ด้วยตัวของมันเอง คล้ายๆ กับทักษะที่ซับซ้อนอื่นๆ ซึ่งพัฒนาไปได้ด้วยกระบวนการธรรมชาติ จากประสบการณ์ธรรมดาๆ ก็ยังคงเป็นทักษะที่ต้องการความมานะพยายาม หรือการแนะนำสั่งสอนอยู่

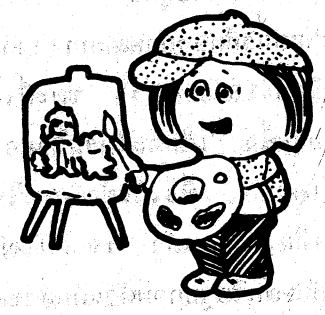

15. ช่วงอายุระหว่างก่อนวัยเรียนและวัยประถมศึกษาตอนต้น เด็กๆมักจะสนใจสิ่งที่วาดโดยตรง ไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ของแต่ละสิ่ง

เด็ก ๆ มักจะวาดภาพสิ่งต่างๆโดยไม่คำนึงว่าสิ่งนั้นมีอิทธิพลต่ออะไร หรือได้รับอิทธิพลจากอะไร ซึ่งลักษณะเช่นนี้มักจะพบในกิจกรรมของผู้ใหญ่ ที่ไม่ค่อยมีประสบการณ์ในสาขาใดสาขาหนึ่งเช่นกัน เช่นนักออกแบบตกแต่งภายใน ที่ขาดประสบการณ์ จัดเก้าอี้ โซฟา ที่ไม่เข้ากับห้อง เป็นต้น การมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ในลักษณะภาพรวมเป็นทักษะที่อะเอียดซับซ้อน เด็กเล็กๆยังมองไม่เห็น และมักจะจดจ่อเฉพาะกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งเท่านั้น ต่อเมื่อมีประสบการณ์มากขึ้น จึงจะสามารถสร้างสรรค์สิ่งที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นได้

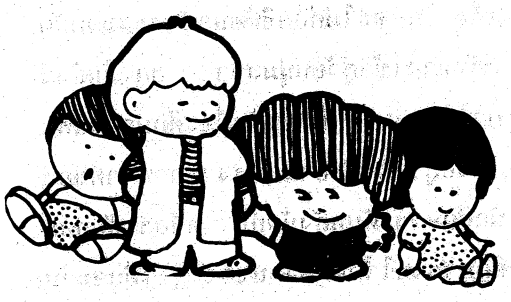

16. ไม่มีความแตกต่างทางเพศในทักษะการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

จากการศึกษา ลักษณะการวาดภาพของเด็กๆ พบว่าไม่มีสิ่งใดบ่งชี้ให้เห็นถึง

ความแตกต่างทางเพศ ในทักษะการทำงานศิลปะอย่างเด่นชัด ในภาพวาดของเด็กชายและเด็กหญิงโดยเฉลี่ยแล้ว การแสดงออกมักจะอยู่ในระดับเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระหว่างวัยประถมศึกษา จะมีแตกต่างอยู่บ้างก็คือ ส่วนของเนื้อหาและเรื่องราวที่เด็กชายและเด็กหญิงวาดออกมา

17. เด็ก ๆ มักจะชอบรูปแบบศิลปะที่มองเห็นชัดเจนไม่คลุมเคลือ และสอดคล้องกับระดับความสามารถ ทางการวาดภาพตามกลุ่มอายุของตนเอง

เมื่อให้เด็กๆ ระดับประถมศึกษาเลือกภาพวาดที่ตนเองชอบที่สุด มักจะเลือกภาพที่มีลักษณะเหมือนจริง มากกว่าภาพวาดที่ตนเองคิดว่าจะสามารถทำได้ ส่วนใหญ่จะไม่ชอบภาพวาดที่เหมือนจริงมากๆ แต่จะชอบภาพที่เหมือนกว่าความเป็นจริงเกินกว่าที่ตนเองจะทำได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น เหตุที่เป็นเช่นนี้ยังหาข้อสรุป ได้ไม่ชัดเจน เพียงแต่มีข้อเสนอไว้ว่าเด็กเล็กๆ จะชอบภาพที่มีรายละเอียดน้อยๆ คือไม่จำเป็นต้องเหมือนจริงมาก เพราะจุดประสงค์ในการดูภาพของเขา ไม่ใช่เพื่อความชาบซึ้งทางการจัดภาพ แต่ดูเพื่อให้เกิดความคิดบางอย่างที่เขาต้องการเท่านั้น

ท่านผู้อ่านคงเห็นพ้องกับผู้เขียนว่าลักษณะพัฒนาการทางศิลปะของเด็กเป็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างมาก ซึ่งปัจจุบันนักการศึกษาก็มองเห็นความสำคัญ ของการพัฒนาเด็กด้วยศิลปะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเด็กวัยก่อนมัธยมศึกษา ลักษณะพัฒนาการทางศิลปะของเด็กทั้ง 17 ประการที่กล่าวมานี้ มีอยู่แล้วในเด็กทุกคน เพียงแต่เด็กๆ เหล่านั้น จะได้มีโอกาสแสดงศักยภาพของตนเองออกมาหรือไม่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหลายประการ และที่สำคัญที่สุดก็คือเงื่อนไขเกี่ยวกับความเชื่อในคุณค่าของกิจกรรมศิลปะที่มีต่อเด็ก ซึ่งผู้ปกครอง ครู และผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็ก ควรจะเป็นเจ้าของบทบาทนี้ เป็นบทบาทที่จะทำให้ความเชื่อนี้เป็นจริงหรือมีผลเชิงปฏิบัติขึ้นมา ซึ่งผลนี้ผู้ที่ได้รับโดยตรงก็คือตัวเด็กนั่นเอง

ขอขอบคุณ ผู้เขียนหนังสือ Educauting artisticvision อันเป็นที่มาของบทความนี้

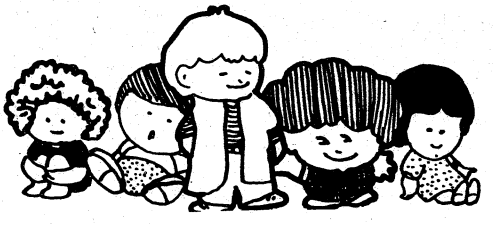

คุณหนูฝึกเองได้

นันทา วิทวุฒิศักดิ์

สาระสังเขป

เป็นบทความที่มุ่งเสริมสร้างนิสัยที่ดีให้แก่เยาวชน เพื่อให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีวินัย และมีนิสัยที่เป็นระเบียบเป็นที่พึงปรารถนาของสังคม และสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับตนเอง โดยนำเสนอนิสัยที่ดีที่จำเป็นในสังคม เช่น นิสัยรักการอ่าน และเพิ่มสมรรถนะการอ่าน นิสัยปลอดภัยไว้ก่อน มาเป็นแนวทางการฝึกเบื้องต้น

Abstract

This article aims to build up good habits for youths so that they would become well disciplined adults with refined qualities desirable for society altogether with their own good standard of life. Thus, good habits which are essential for society, such as reading habits and better ability of reading as well as, safety-first habits are the basic steps of training.

คุณหนูฝึกเองได้

นันทา วิทวุฒิศักดิ์ *

นิสัยรักการอ่านและเพิ่มสมรรถนะการอ่าน

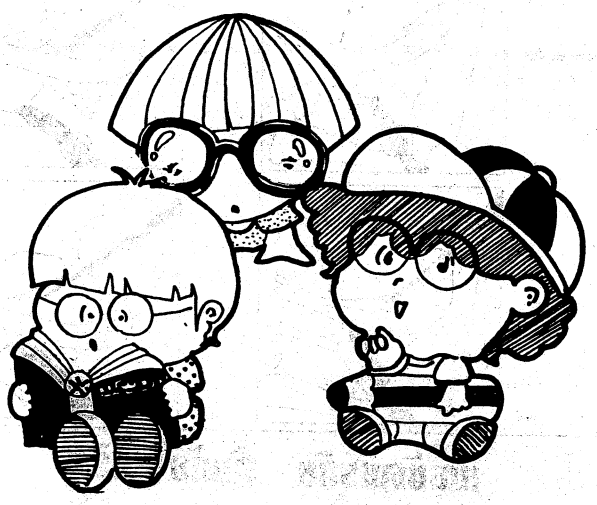

จากการวิจัยของ **อรุณี อ่อนสวัสดิ์** พบว่า กลุ่มทดลองสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่าน พัฒนาความเร็วในการอ่าน เพิ่มขึ้นทุกด้าน กล่าวคือ

พัฒนาความเร็วในการอ่านเพิ่มขึ้น 236 คำต่อนาที

พัฒนาความเข้าใจในการอ่านเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.0

พัฒนาสมรรถนะในการอ่านเพิ่มขึ้น 159

ฉะนั้นคุณหนู**ควรฝึกการอ่านด้วยตนเองทุกวันนะคะ** วันละไม่เกิน 30 นาที แล้วจับใจความสำคัญมาเล่าให้คุณพ่อ คุณแม่ พี่ๆ น้องๆ และเพื่อนๆฟังนะคะ ไม่นานหรอกค่ะ แค่ 1 เดือน ก็จะได้ผลตามที่กล่าวมาแล้ว ถ้าฝึกนานๆคุณหนูจะเก่งขนาดไหน ลองบวก ลบ คูณ หารดูนะคะ

ศัพท์น่ารู้ **สมรรถนะ** แปลว่า**ความสามารถ**

อรุณี อ่อนสวัสดิ์. "การเสริมสมรรถนะการอ่านของนิสิตปริญญาตรี," **วารสารบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์.** 2 : 27-37; พฤษภาคม-สิงหาคม 2536.

* ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

อน : คาดเข็มขัดนิรภัย

น

ภัยอย่างหนึ่ง ...ก
การถูกกระชากอย่างรุนแรงได้ กล่าวคือ ป้องกันมิให้ร่างกายของผู้ที่นั่งในรถ ที่เคลื่อนที่ไปข้างหน้าด้วยแรงกระชาก ในขณะที่เกิดการชนอย่างแรง หรือขณะที่รถวิ่งมาด้วยความเร็ว แล้วเบรคอย่างกระทันหัน จะเกิดแรงกระชากซึ่งร่างกายมนุษย์ไม่สามารถจะต้านทานจากแรงกระชาก

การคาดเข็มขัดนิรภัยขณะอยู่ในรถยนต์มีส่วนช่วยลด *การเสียชีวิต* จากอุบัติเหตุให้ลดน้อยลงได้ วิธีใช้เข็มขัดนิรภัยที่ถูกต้องคือ *ควรนั่งให้บั้นเอวกดลึกลงไปในที่นั่ง ตั้งลำตัวให้ตรง ไหล่และหลังพิงพนักหลังด้วย* หากนั่งและคาดเข็มขัดนิรภัยไม่ถูกต้อง ก็ไม่เกิดผลทางด้านความปลอดภัย ทั้งยังอาจเป็นอันตรายได้ด้วยฉะนั้นจงปลอดภัย*ด้วยการคาดเข็มขัดนิรภัยอย่างถูกต้อง*

ศัพท์น่ารู้ **นิรภัย** แปลว่า **ไม่มีภัย, แคล้วคลาดจากภัยอันตราย**

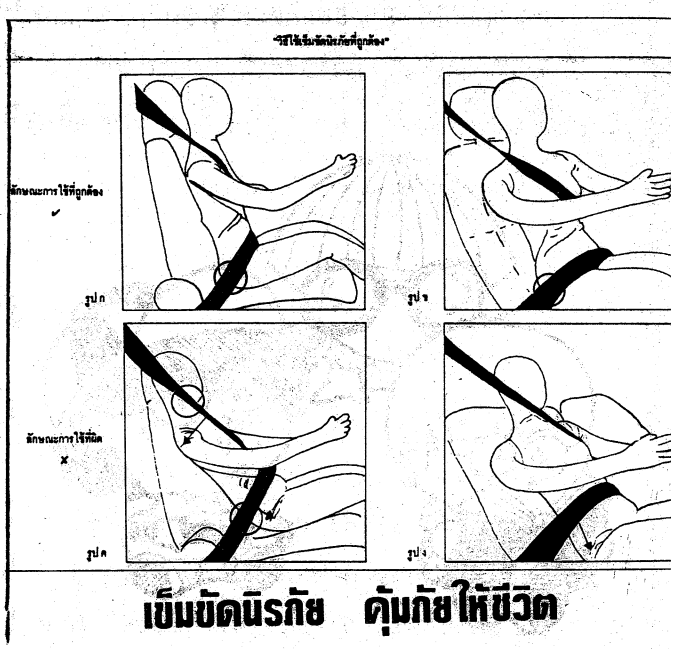

" เข็มขัดนิรภัย คุ้มภัยให้ชีวิต, " **ข่าวสารฮอนด้าคาร์ส.** 44 : 12-13 ; มีนาคม- เมษายน 2536.

ค้นเรื่องมาเล่า

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ร่วมกับ

ขอเชิญนักเรียน และ คุณหนู ผู้สนใจเขียนเรื่องจากภาพ ชิงรางวัล

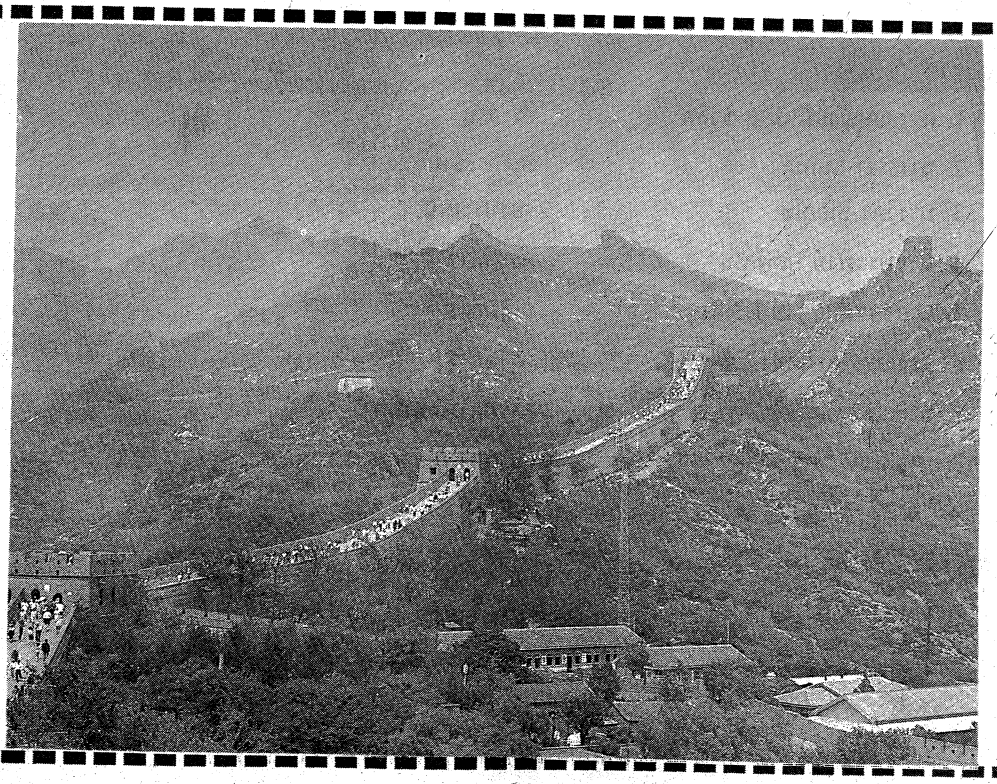

1 ใน 7 สิ่งมหัศจรรย์ของโลก

กติกา

1. เขียนเรื่องจากภาพที่กำหนดให้ โดยบอกแหล่งที่มา ชื่อเรื่อง
2. พิมพ์ หรือเขียนด้วยลายมือความยาวไม่เกิน 10 บรรทัด
3. เขียนชื่อที่อยู่ ที่บ้าน และที่โรงเรียน ให้ชัดเจน
4. การตัดสินถือเป็นมติของคณะกรรมการ
5. ส่งผลงานพร้อมแนบสัญลักษณ์ มุมล่างซ้ายมือ ส่งได้ที่

ฝ่ายประชาสัมพันธ์

บริษัทสามัคคีสาร (ดอกหญ้า) จำกัด

71/12-19 ถนนเทศบาลสาย 2 แขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพฯ 10600 โทร. 466-0519
หรือ อ. นันทา วิทวุฒิศักดิ์ 248/53 ซ. พรพิพัฒน์ แขวงบ้านช่างหล่อ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700

หมดเขตรับผลงาน ภายในวันที่ 30 พฤศจิกายน 2536

คณะกรรมการตัดสิน

1. ศ. คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต	ประธาน
2. นางธารา กนกมณี	รองประธาน
3. นางวิภา โกยสุโข	รองประธาน
4. นายพีระพงษ์ กุลพิศาล	กรรมการ
5. นายชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ	กรรมการ
6. นางเอมร ศรีนิลทา	กรรมการ
7. นายณรงค์ศักดิ์ ตันติพินิจวงศ์	กรรมการเลขานุการ
8. นางนันทา วิทวุฒิศักดิ์	กรรมการเลขานุการผู้ช่วย

รางวัลผู้ชนะการตัดสิน

รางวัลที่ 1 จำนวน 1 รางวัล	รับบัตรเลือกหนังสือจากสำนักพิมพ์ดอกหญ้ามูลค่า 350 บาท พร้อมบัตรสมาชิกส่วนลด 10% เป็นเวลา 1 ปี
รางวัลที่ 2 จำนวน 1 รางวัล	รับบัตรเลือกหนังสือจากสำนักพิมพ์ดอกหญ้ามูลค่า 200 บาท พร้อมบัตรสมาชิกส่วนลด 10% เป็นเวลา 1 ปี
รางวัลที่ 3 จำนวน 1 รางวัล	รับบัตรเลือกหนังสือจากสำนักพิมพ์ดอกหญ้ามูลค่า 200 บาท
รางวัลชมเชย จำนวน 3 รางวัล	รับบัตรสมาชิกส่วนลด 10% เป็นเวลา 1 ปี

ผู้ที่ผ่านการคัดเลือกและได้ลงตีพิมพ์ จะได้รับของสมนาคุณจากร้านหนังสือดอกหญ้า

ร้านหนังสือ

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

ในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗

273, 275 เชิงสะพานลอยสุทธิสาร ถนนวิภาวดีรังสิต พญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทร. 271-2084

ให้บริการ

- จัดตั้งห้องสมุด
- ออกแบบแปลนห้องสมุด
- จัดหาวัสดุ/อุปกรณ์ห้องสมุด
- จัดหาครุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับห้องสมุด
- จัดทำบัตรรายการ ครบชุด
- รับปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินงานห้องสมุด
- เป็นศูนย์กลางการรับและบริจาคหนังสือ

จำหน่าย ครุภัณฑ์ วัสดุ อุปกรณ์ ทุกประเภทในห้องสมุดที่ได้มาตรฐาน พร้อมด้วยคุณภาพดีเยี่ยม ในราคายุติธรรม เงินสดลดเปอร์เซ็นต์

สมาชิกสมาคม โปรดรีบสมัครเป็นสมาชิกสมาคมห้องสมุดฯ ตั้งแต่วันนี้ และท่านจะได้รับ วารสารห้องสมุด ข่าวสมาคม และข่าวสารต่าง ๆ จากสมาคม

สนใจใช้บริการ โปรดติดต่อโดยตรง

ตามที่อยู่และโทรศัพท์ข้างบน